

T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ ANABİLİM DALI

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR DERSİNİN TÜRK EĞİTİM
SİSTEMİNDEKİ YERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Hakan ALTUNTAŞ

Danışman

Prof. Dr. İsmail AYDOĞAN

TEMMUZ – 2019

KIRIKKALE

T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ ANABİLİM DALI

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR DERSİNİN TÜRK EĞİTİM
SİSTEMİNDEKİ YERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Hakan ALTUNTAŞ

Danışman

Prof. Dr. İsmail AYDOĞAN

TEMMUZ – 2019

KIRIKKALE

KABUL-ONAY

Prof. Dr. İsmail AYDOĞAN danışmanlığında Hakan ALTUNTAŞ tarafından hazırlanan “ Beden Eğitimi Ve Spor Dersinin Türk Eğitim Sistemindeki Yeri ” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim dalında Yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

.../07/2019 (Tez Savunma Sınav Tarihi Yazılacak)

(İmza) [Unvanı, Adı ve Soyadı] (Başkan)

.....

[İmza] [Unvanı, Adı ve Soyadı]
Soyadı]

.....

[İmza] [Unvanı, Adı ve

.....

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım

. .../07/2019

Prof. Dr. İsmail AYDOĞAN

Enstitü Müdürü

Kişisel Kabul Sayfası

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Türk Eğitim Sistemindeki Yeri adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve faydalandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak faydalanılmış olduğunu beyan ederim.

A large, light gray watermark of a stylized signature is positioned diagonally across the page, overlapping the text area.

Tarih

Hakan ALTUNTAŞ

İmza

ÖNSÖZ

Eğitim, ilköğretimden günümüze kadar insanoğlunun biçimlenmesinde ve niteliklerinin işlenerek yükselmesinde ana etken olma özelliğini artan bir önemle sürdürmektedir. Eğitim yaşamdan ölüme kadar geçen süreçte insan hayatının her anına etki etmiş bir olgudur.

Günümüzde insanlar arası hatta ülkeler arası ilişkilerde ekonomik ve sosyal açılardan önemli bir yere sahip olan beden eğitimi ve spor, barış, sevgi, kardeşlik ve fair-play gibi olguları temel almasından dolayı tüm kişiliğin eğitimi ve eğitimin ayrılmaz bir parçası olmuştur.

Okullarda eğitimin sistemli hale gelmesi, eğitimdeki sorunları tamamen yok edememiştir. Okullarda verilen eğitim ve öğretmen yetiştirme faaliyetlerinde iyileştirme çalışmaları sürekli gündemde olmuştur. Günümüzde eğitim sistemleri, bilim ve teknolojiye hızlı gelişmeler ve toplumun ihtiyaç duyduğu insan gücü çerçevesinde yeniden şekillenmektedir. Eğitim sistemimiz ve Öğretmen yetiştirme sistemleri de bu gelişmelerden doğrudan etkilenmekte ve programlar, eğitim-öğretim süreçleri ve altyapı bakımından alternatif yaklaşımlar gündeme gelmektedir.

Bu bağlamda hazırlanan çalışmada, Eski Türklerden Cumhuriyet Türkiye'si eğitim sisteminde beden eğitimi ve spor dersinin eğitim sistemindeki yeri aksayan yönleri tespit edilmeye çalışılmış, eğitim sistemindeki beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme şekilleri incelenmiş, bazı yabancı ülkelerdeki öğretmen yetiştirme şekilleri ile karşılaştırılıp aksayan yönlere çözüm önerileri sunulmaya çalışılmıştır.

“Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Türk Eğitim Sistemindeki Yeri” konusu Avrupa Birliğine girme sürecinde olan ülkemizin eğitim alanında da uyum sağlaması, beden eğitimi ve spor dersi ve beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programlarının farklı ve ortak yönlerinin belirlenmesi bağlamında üzerinde durulmaya değer bulunmuştur.

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesinde değerli bilgilerini benimle paylaşan, her türlü yardım ve önerilerini esirgemeyen kendisine ne zaman danışsam bana değerli zamanını ayırıp sabırla beni dinleyen, büyük ilgiyle bana faydalı olabilmek için elinden gelenden fazlasını sunan her sorun yaşadığımda yanına çekinmeden gidebildiğim, güler yüzünü ve samimiyetini benden esirgemeyen ve gelecekteki mesleki hayatımda da bana verdiği değerli bilgilerden faydalanacağımı düşündüğüm, danışman hoca görevini hakkıyla yerine getiren, kıymetli danışman hocam Prof. Dr., İsmail AYDOğAN'a teşekkürü bir borç biliyor ve şükranlarımı sunuyorum.

Tüm eğitim hayatım boyunca benden maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen, her zaman yanımda olan sevgili aileme ve eşim Yasemin ALTUNTAş'a teşekkürlerimi sunarım.

Temmuz 2019, KIRIKKALE

Hakan ALTUNTAş

ÖZET

ALTUNTAŞ, Hakan. “ Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Türk Eğitim Sistemindeki Yeri ” Yüksek Lisans, Kırıkkale, 2019.

Eğitim bir milletin sahip olduğu, devletin gelişmesini sağlayan en önemli unsurdur. Bu nedenle böyle bir çalışma yapılması düşünülerek “ Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Türk Eğitim Sistemindeki Yeri ” konusu araştırılmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmada Beden Eğitimi ve Spor bilincinin getirdiği hareketle geçmişimizden ilham alıp gelecekle bağlantı kurarak, günümüz durumunu gözler önüne serip geleceğe ışık tutabilme açısından önemli olduğunu düşünmekteyiz.

Bu çalışmanın amacı; beden eğitimi ve sporun toplumlar üzerindeki etkilerinin araştırılması, beden eğitimi ve spor dersinin eğitim-öğretimdeki yerinin araştırılması ve bu konuda araştırma yapacak bilim insanlarına yardımcı olmaktır.

Araştırmanın başlangıcında eski toplumlarda beden terbiye edilmesi ve sporun ortaya nasıl çıktığı, nasıl gelişim gösterdiği, toplumlar üzerindeki etkileri ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın Osmanlı ve Cumhuriyeti konu alan bölümünde ise; Osmanlı Devleti’nde beden terbiyesi, cimmastik, beden terbiyesi şeklinde adlandırılırken; Cumhuriyet Türkiye’sinde ise jimnastik ve beden eğitimi ve spor olarak isimlendirilmiştir.

Osmanlı Devleti’nde beden eğitimi ve spor dersi bilimsel temellerden uzak direkt beden gelişimine ve güce vurgu yapılmıştır; Türkiye Cumhuriyeti’de de aynı özellikler taşıyarak devam etmiştir. Cumhuriyet dönemiyle birlikte jimnastik olarak ifade edilen ve doğrudan jimnastik uygulamalarının yapıldığı beden eğitimi dersi, bu doğrultuda direkt olarak fiziksel gelişime vurgu yapmıştır. Cumhuriyet’in ilk yıllarında bu vurguların bir sonucu olarak da özellikle, bu ders sayesinde bireylerin vücut olarak daha da gelişmiş olduklarını; ilerleyen yıllarda ise jimnastik dersinin bu görevini yerine getirmediğini görürüz.

Araştırmanın Osmanlı İmparatorluğu kısmında terbiye-i bedeniyenin nasıl gelişim gösterdiği, ne gibi değişikliklere uğradığı, Osmanlı padişahlarının beden terbiyesi alanında ne gibi çalışmalar yaptığı incelenmiştir.

Cumhuriyet Türkiye'sinde beden eğitimi ve sporun eğitim sisteminde nasıl gelişim ve değişim yaşadığı ortaya koyulmaya çalışılmış, kurulan hükümetlerin beden eğitimi ve spor dersi müfredatı incelenmiş, uyguladıkları eğitim politikaları araştırılmıştır.

Araştırmanın son kısmında ise Türkiye'deki Beden Eğitimi ve Spor öğretmeni yetiştirme programı incelenmiş, bazı yabancı ülkelerdeki beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme politikaları ortaya koyulmaya çalışılmış, bazı yabancı ülkelerdeki beden eğitimi ve spor dersinin eğitim içerisindeki önemi ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Hayatımızdaki yeri zamanla daha da önemli duruma gelen beden eğitimi ve spor gün geçtikçe önemi artarak devam etmektedir. Sporun insan yaşantısındaki oranı fazla ülkelerde sağlık problemlerinde az olduğu görülmektedir. Bu da gösteriyor ki sporsuz yaşam tarzının insan sağlığına verdiği zarar giderek artmaktadır. Okullardaki beden eğitimi ve spor dersinin hak ettiği yerde olmaması, sınavlarda soru çıkmadığından önemsiz ders olarak görülmesi, okullardaki idarelerin beden eğitimi ve spor dersini önemsiz olarak görmeleri üzüntü ile belirttiğimiz durumlardandır. Bu durumları çözümlmek için; ilkokul ve ortaokul dönemlerindeki öğrencilerin, velilerin, idarecilerin beden eğitimi ve spor dersini nasıl gördükleri tespit edilip ve beden eğitimi öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda mevcut öğretim programı hakkında bilgi toplamayı araştırmamızın temel bakış açısı olarak görüyoruz. Bu araştırma ile elde edilecek bulguların yeni düzenlenecek olan beden eğitimi öğretim programlarına ve bu konuda araştırma yapacak bilim insanlarına ışık tutması en büyük temennimizdir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Beden Eğitimi, Spor, Beden eğitimi öğretmeni yetiştirme

ABSTRACT

ALTUNTAŞ, Hakan. The Place of Physical Education and Sports Course in Turkish Education System Master's Degree, Kırıkkale, 2019.

Education is the most important element that a nation has and it provides the development of the state. For this reason, this study is intended and the subject of The Place of Physical Education and Sports Course in Turkish Education System is tried to investigate.

In this study, we think that it is important for us to inspire our past with the movement brought by Physical Education and Sports awareness and to make a connection to the future and to shed light on the future.

The aim of this study is to investigate the effects of physical education and sports on societies, to investigate the place of physical education and sports in education and to help scientists who will do research on this subject.

At the beginning of the study, it is tried to reveal how physical fitness and body training emerged in old societies, how they developed, and their effects on societies.

In the Ottoman and Republic subject area of the research; In the Ottoman Empire, physical training was called gymnastics and physical training. In the Republic was named as gymnastics and physical education and sport Turkey

In the Ottoman Empire, physical education and sports lessons were emphasized on direct body development and power away from scientific foundations; Republic of Turkey also continued by the same properties. The physical education course, which was expressed as gymnastics with the Republican period and where direct gymnastics practices were performed, emphasized physical development directly in this direction. As a result of these emphasis in the early years of the Republic, in particular, thanks to this course that individuals are more advanced as a body; In the following years, we see that gymnastics class does not fulfill this task.

In the Ottoman Empire section of the research, how the education process was developed, what kind of changes were observed, and what kind of the studies Ottoman sultans did in the field of physical education were examined.

In the Republic of Turkey, how physical education and sports develop and change in the education system have been tried to put forward, the curriculum of physical education and sports lessons of governments has been examined, education policies that they implemented have been investigated.

In the last part of the Research, Physical Education and Sports teacher training program in Turkey has been examined, physical education and sports teacher education policies in some foreign countries have been tried to put forward, the importance of physical education and sports lessons in education has been revealed.

Physical education and sports, whose place in our lives has become more and more important in time, have been increasingly increasing in importance. It is seen that the ratio of sports to human life is less in health problems in more countries. This shows that the harmlessness of the sport-free lifestyle to human health is increasing. The fact that the physical education and sports lesson in schools is not where it deserves, that there is no question in the examinations, and that the administrations in the schools consider physical education and sports lesson to be insignificant are among the situations we regretfully indicated. To solve these situations; We see how primary school and secondary school students, parents and administrators see physical education and sports lessons and to gather information about the current curriculum in line with the opinions of physical education teachers. It is our greatest wish that the findings to be obtained through this research will shed light on the new physical education curriculum and the scientists who will conduct research on this subject.

Key Words: Education, Physical Education, Sports, physical education teacher training

İÇİNDEKİLER

KABUL ONAY.....	ii
KİŞİSEL KABUL SAYFASI.....	iii
ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vii
GİRİŞ.....	1

a) Problem	2
Alt Problemler	2
b) Araştırmanın Amacı	3
c) Araştırmanın Önemi	3
d) Araştırmanın Sınırlılıkları	4
e) Araştırmanın Yöntemi	4
f) Araştırmanın Modeli	4
g) Veri Toplama Tekniği	4
h) Verilerin Analizi	5

I. BÖLÜM TANIMLAR

1.1. Eğitim	6
1.2. Beden Eğitimi	7
1.3. Spor	7
1.4. Milli Eğitim Bakanlığı	8
1.5. Yüksek Öğretim Kurumu	9
1.6. Gençlik ve Spor Bakanlığı	9
1.7. Mevzuat	10

II. BÖLÜM	
ESKİ TÜRKLERDE BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR	11
III. BÖLÜM	
OSMANLI'DA BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR	23
3.1. Tanzimatta ve Osmanlı'nın Son Döneminde Beden Eğitimi ve Spor.....	32
IV. BÖLÜM	
CUMHURİYET DÖNEMİ'NDE BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR	45
V. BÖLÜM	
YABANCI ÜLKELERDE BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR	57
5.1. Amerika'da Beden Eğitimi ve Spor.....	58
5.2. Çin'de Beden Eğitimi ve Spor	60
5.3. Almanya'da Beden Eğitimi ve Spor	60
5.4. Finlandiya'da Beden Eğitimi ve Spor	63
5.5. İsveç'te Beden Eğitimi ve Spor	64
5.6. Azerbaycan'da Beden Eğitimi ve Spor	67
VI. BÖLÜM	
6.1. Türkiye'de Uygulanmakta Olan Beden Eğitimi Öğretmeni Yetiştirilmesi .69	
6.1.1. Cumhuriyet Dönemi'nden Önce Beden Eğitimi Öğretmeni Yetiştirilmesi	70
6.1.2. Cumhuriyet Dönemi'nden Sonra Beden Eğitimi Öğretmeni Yetiştirilmesi	71
6.1.3. Kurslar Vasıtası İle Beden Eğitimi Öğretmeni Yetiştirilmesi	71
6.1.4. Hizmetiçi Eğitimle Beden Eğitimi Öğretmeni Yetiştirilmesi	72
6.1.5. Yükseköğretim Kurumları İle Beden Eğitimi Öğretmeni Yetiştirilmesi	73
6.1.6. Gençlik ve Spor Akademileri Dönemi Beden Eğitimi Öğretmeni Yetiştirilmesi	74
6.1.7.Fakültelere Bağlı Beden Eğitimi Öğretmeni Yetiştirilmesi	75

6.2. Bazı Ülkelerde Uygulanmakta Olan Beden Eğitimi Öğretmeni Yetiştirilmesi	77
6.2.1. İngiltere’de Beden Eğitimi öğretmeni Yetiştirilmesi	78
6.2.2. Yunanistan’da Beden Eğitimi öğretmeni Yetiştirilmesi	78
6.2.3. Fransa’da Beden Eğitimi Öğretmeni Yetiştirilmesi	79
6.2.4. Bulgaristan’da Beden Eğitimi Öğretmeni Yetiştirilmesi	80
6.2.5. ABD’de Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirilmesi	81
SONUÇ VE ÖNERİLER	82
KAYNAKÇA	88

GİRİŞ

Okulda beden eğitimi, çocukluk ve gençlik boyunca, kişilerin yaşam boyu sağlıklı, sıhhatli ve zinde olabilmelerine yardım eden, becerileri öğrenme ve uygulamalar yapma imkanını sunar. Bisiklet sürme, koşu, yüzme, , tırmanma ve daha yapılandırılmış oyunlar bu etkinliklere örnek gösterilebilir. Bu etkinliklerin değerini genç bireyler ilerleyen dönemlerdeki eğitimlerinde daha iyi anlamasına ya da yetişkinliklerinde iş ve boş zamanlarında bu etkinlikleri gerçekleştirmesine yardımcı olur. Beden eğitimi sadece fiziksel becerilerle sınırlandırılmaz ve beden eğitiminin rekreasyon boyutundan daha başka boyutları da bulunmaktadır. Fiziksel etkinliklere katılmak; “oyunun kuralları”, “fair play”, saygı, sevgi,taktik ve bedensel farkındalık, pek çok oyunda kişisel etkileşim ve takım oyunuyla ilintili sosyal farkındalık kavramlarına odaklanan bilgi ve iç görüyü geliştirmeye yardım eder. Beden eğitimi ve sporun ötesine uzanan sıhhat, sağlıklı kişisel gelişim ve sosyal katılım gibi amaçlar bu dersin okullarda öğretim programına dahil edilmesinin farkındalığını artırmıştır (Avrupa Komisyonu/EACEA/Eurydice, 2013).

Günümüzde spor toplumsal kaynaşma,bireysel anlaşma, ve milletlerarası ilişkiler bakımından büyük öneme sahiptir. Sanayileşmeye ve bunun paralelinde meydana gelen boş zamanın artması, insanların fiziksel, zihinsel, ruhsal ve sosyal yönlerden daha sağlıklı bir hayat sürebilmeleri, sağlık için vazgeçilmez kabul edilen beden eğitimi ve spor aktivitelerinin önemini de arttırdığına da görüyoruz. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 59. Maddesinde bu öneme işaret ederek ‘ Devlet her yaştaki Türk vatandaşının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder ve başarılı sporcuları korur ’ (M. 59) ifadesine yer verilmiştir.

Beden eğitimi ve sporun birlikte iş yapma, sağlıklı kararlar verme ve olumlu alışkanlıkların topluma kazandırılmasında büyük rolü göz ardı edilemez. Bu nedenle ekonomik ve sosyal kalkınmanın temeli olan insan gücünün, beden eğitimi ve sportif hareketlerle desteklenmesinin önemini farkına varmalıyız.

Alpman'a göre (1972:12), günümüzde insanlar arası hatta ülkeler arası ilişkilerde ekonomik ve sosyal açılardan önemli bir konuma sahip olan beden eğitimi ve spor, temelinde karşılıklı sevgi,saygı ve barışı esas almasından dolayı, eğitim ve demokraside önemli görülmektedir. beden eğitimi ve sporu tüm kişiliğin eğitimi ve onun ayrılmaz bir parçası olarak görmek mümkündür..

Spor günümüzde, bir boş zaman uğraşı olmaktan öte toplumsal bir kurum haline gelmiştir. Özellikle 20-25 yılda basın, radyo, tv gibi kitle iletişim araçlarında görülen gelişmeler, geniş halk kitlelerinin spora olan alakasını arttırmıştır. Spor, beden veya basit bir yarışma hareketi olmaktan uzaklaşmış, kitleleri etkileyen bir araç haline almıştır (Başer, 1986:65).

Eğitimin amacı kuşkusuz, çocukların ve gençlerin topluma, sağlıklı, zinde ve verimli bir şekilde uyum sağlamalarına yardımcı olmaktır. Bu uyumun gerçekleşmesi için bireyin yetenekleri, eğitim yolu ile en son sınıra kadar geliştirilir (Varış, 1985:5).

Buradan hareketle araştırmanın amacı, beden eğitimi ve spor dersinin eğitim-öğretindeki öneminin araştırılması, çocuklar üzerindeki etkilerinin araştırılması ve bu konuda araştırma yapacak bilim insanlarına yardımcı olmaktır.

a. Problem Cümlesi

Hayatımızdaki yeri zamanla daha da önemli duruma gelen beden eğitimi ve spor gün geçtikçe önemi artarak devam etmektedir. Sporun insan yaşantısındaki oranı fazla ülkelerde sağlık problemlerinde az olduğu görülmektedir. Bu da gösteriyor ki sporsuz yaşam tarzının insan sağlığına verdiği zarar giderek artmaktadır. Okullardaki beden eğitimi ve spor dersinin hak ettiği yerde olmaması, sınavlarda soru çıkmadığından önemsiz ders olarak görülmesi, okullardaki idarelerin beden eğitimi ve spor dersini önemsiz olarak görmeleri üzüntü ile belirttiğimiz durumlardandır

Alt Problem

Beden eğitimi ve sporun türk eğitim sistemindeki yeri nedir?

Beden eğitimi ve spor dersinin müfredata giriş sebebi nedir ?

Beden eğitimi ve spor dersinin eğitim programındaki yeri nedir ?

Geçmişten günümüze beden eğitimi ve spor dersinin programdaki değişiklikleri nelerdir ?

Beden eğitimi ve sporun bireyler üzerinde etkileri nelerdir ?

Geçmişten günümüze beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme politikaları nelerdir?

Beden eğitimi ve sporun yükseköğretimdeki yeri nedir ?

Bazı ülkelerde beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme politikaları nelerdir?

b. Araştırmanın Amacı

Ülkemizde ve dünyada okulları iyileştirmeye ve öğrenci başarısını geliştirmeye ve arttırmaya yönelik olarak beden eğitimi öğretim programlarında da değişiklikler yapılmakta ve reform hareketleri ile birlikte yenilikler ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Hükümet programlarında da beden eğitimi ve spor yer almış, günün şartlarına göre sürekli gelişmeye ve değişmeye devam etmiştir. Okullardaki beden eğitimi ve spor dersinin hak ettiği yerde olmaması, sınavlarda soru çıkmadığından önemsiz ders olarak görülmesi, okullardaki idarelerin beden eğitimi ve spor dersini önemsiz olarak görmeleri üzüntü ile belirttiğimiz durumlardandır. Bu durumları çözümlmek için; geçmişten günümüze beden eğitimi ve sporun gelişimi öğretmen yetiştirme modelleri izlenmiş, Avrupadaki bazı ülkelerden beden eğitimi ve spor dersi ve öğretmen yetiştirme modelleri incelenmiş ve ülkemizdeki ve Avrupadaki mevcut öğretim programı hakkında bilgi toplamayı araştırmamızın temel bakış açısı olarak görüyoruz. Bu araştırma ile elde edilecek bulguların yeni düzenlenecek olan beden eğitimi öğretim programlarına ve bu konuda araştırma yapacak bilim insanlarına yol göstermesi amaç edinilmektedir.

c. Araştırmanın Önemi

Türkiye’de ve Avrupa’da beden eğitimi ve sporun eğitim sistemindeki yeri üzerinde durulmuştur.

Beden eğitimi, insanı bütün yönleri ile etkilemektedir. Beden Eğitimi ve Spor uygulamaları, eğitim sistemi içinde büyük bir pay sahibidir. Beden eğitiminin bireylere yararlı bir eğitim sistemi haline getirilebilmesi için sadece iyi bir eğitim

programı yeterli değildir. Dersin tam olarak bireyleri olumlu etkilemesi ve eğitmesi için dersin uygulamalarının etkin olması gerekmektedir.

Beden eğitimi ve sporun öneminin kavranması için, Türkiye ve Avrupa'da gelişimi incelenmiştir. Beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirilmesindeki farklar ortaya koyulmuş, Türkiye'deki beden eğitimi ve spor dersi programına katkıda bulunmaya ve bilgi verilmeye çalışılmıştır. Bu bakımdan araştırma, alan yazına sağlayacağı katkı açısından önemlidir.

d. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma, eski Türklerden günümüz Türkiye'sine kadar olan dönemdeki beden eğitimi ve sporun gelişimi, müfredattaki yeri, beden eğitimi öğretmeni yetiştirme politikaları ve Avrupa'daki bazı ülkelerdeki beden eğitimi ve spor politikaları, öğretmen yetiştirme modellerinin incelenmesi ile sınırlıdır. Dolayısıyla araştırmamızda söz konusu olan konuların internet kaynaklarından, kitaplardan, yapılan araştırmalardan, yazılan tezlerden araştırmacının ulaşabildikleri ile sınırlıdır.

e. Araştırmanın Yöntemi

Beden Eğitimi ve Spor dersinin türk eğitim sistemindeki yeri ve önemini araştırmayı amaçlayan bu çalışmada literatür taraması tekniği kullanılacaktır. Temel veri kaynağımız Milli Eğitim Bakanlığının yayınladığı Beden Eğitimi ve Spor dersinin öğretim programları, hükümetin beden eğitimi ve spor politikaları, beden eğitimi ve sporla alakalı yazılmış tezler, makaleler, eğitim alanındaki kitaplar vb. kaynaklar incelenecektir.

f. Araştırmanın Modeli

Temel veri kaynağımız Milli Eğitim Bakanlığının yayınladığı Beden Eğitimi ve Spor dersinin öğretim programları, bu konuyla alakalı yazılmış tezler, makaleler, eğitim alanındaki kitaplar, basılı bilimsel yayınlar vb. kaynaklar inceleneceği için literatür tarama modeli kullanılacaktır.

g. Veri Toplama Tekniği

Bu araştırmanın verileri literatür taraması tekniğiyle toplanacaktır. Kurulan hükümetlerin spor politikaları, Beden Eğitimi ve Sporla alakalı yazılmış tezler,

makaleler, eğitim alanındaki yazılmış kitaplar incelenerek sunulacaktır. Bu araştırmada; ilgili verilere nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman incelemesi yöntemi ve literatür taraması yapılarak ulaşılmıştır. Bu doğrultuda, nitel veri kaynağı olarak Osmanlı ve Cumhuriyet Türkiye'sinde Bulgaristan, Yunanistan, Fransa ve Türkiye'nin öğretmen yetiştirme mevzuatları, eğitim sistemleri ve öğretmen yetiştirme ile ilgili tez, kitap, dergi ve makale gibi basılı bilimsel yayınlardan ve internet verilerinden yararlanılmıştır.

h. Verilerin analizi

Bu araştırmada Milli Eğitim Bakanlığının yayınladığı Beden Eğitimi ve Spor dersinin öğretim programları ve geçmişten günümüze ülkemizde uygulanan öğretmen yetiştirme politikaları incelenmiş, bazı Avrupa ülkelerindeki beden eğitimi ve spor dersi ve öğretmen yetiştirme programları bu konuyla alakalı yazılmış tezler, makaleler, eğitim alanındaki kitaplar vb. kaynaklar incelenerek sunulmaya çalışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

Bu bölümde araştırmamızda geçen anahtar kelimelerinden bazılarının tanımları verilmiştir.

TANIMLAR

1.1. Eğitim

Eğitim faaliyeti insanlık tarihinde çok eski olgulardan biridir. Eğitim, insanla ilgili temel bir dokudur. Eğitimin bünyesinde insanın ve toplumun iç dünyasından gelen ve bir güdü halinde gözüken coşma halleriyle mantık örgüsünün sentezi yer alır.

Eğitim, insanlığın yaradılışından beri süregelen bir etkinlik alanıdır. Çünkü, her insan doğumundan itibaren sosyal ve fiziksel bir çevre içinde yaşamakta ve bu çevreye uyum sağlamak zorundadır. Küçük ya da büyük, her toplulukta yaşayan bir insan, uyum sağlamak amacıyla çevresiyle etkileşime girmekte ve bu etkileşim esnasında çeşitli beceriler kazanmaktadır. Bir toplumun sürekliliğini ve gelişmesini toplumun eğitilmesiyle sağlamak mümkündür. Buna bağlı olarak her nesil kendinden önceki nesillerin edindikleri bilgi ve tecrübeleri elde etmek ve pekiştirmek zorundadırlar.

Eğitim bireyin davranışında kasıtlı olarak kendi yaşantısı yoluyla değişimi meydana getirme sürecidir.

Günümüzde yaygın olarak kullanılan genel eğitim sözcüğü, birçok eğitimci tarafından değişik şekillerde tanımlanmıştır. Dar anlamda “eğitim” belirli bilgi, beceri ve görüşlerin okullar gibi kurumlar aracılığı ile kuşaktan kuşağa iletilmesidir. (Kneller, 1965:11).

Weft-Gibson, “ Davranışsal anlamda eğitim, belli amaçlar doğrultusundaki davranış değişimleridir. Bu davranış değişimleri “öğrenme” olarak adlandırılır. Bu öğrenme salt bir öğrenme değil yine belli amaçlar doğrultusunda yönlendirilmiş bir öğrenmedir. Eğitim sadece okullar düzeyindeki formal bir öğrenmeyi kapsamaz, aynı zamanda topluluk grup ya da ailenin etken olduğu biçimsel olmayan (informal) öğrenmeyi de kapsar” şeklinde ifade etmiştir (Weft-Gibson 1965:10).

1.2. Beden Eğitimi

Tamer (1987) beden eğitimini; fiziksel hareketlerin planlı bir gelişme doğrultusunda yaşantıya dönüştürülmesi olarak tanımlanmıştır. Belli bir düzen içinde gerçekleştirilen fiziksel gelişimi sağlayacak etkinlikleri içeren beden eğitimi, kas egzersizleri aracılığı ile fiziksel, zihinsel ve toplumsal açıdan olumlu davranış değişikliği sürecidir şeklinde tanımlanmıştır (Tamer, 1987; Erkan ve Tamer, 2009).

Alparslan'a (2008) göre beden eğitimini, insanı fiziksel yapısında bütünlük ilkesine dayanarak beden ve ruhen iyi olma halidir şeklinde ifade etmektedir.

Bağırhan (1991) spor eğitimini şöyle tanımlamıştır: “sportif etkinlikler aracılığıyla kendi spor yaşantıları yoluyla davranışlarında değişim meydana getirme sürecidir” şeklinde ifade etmiştir (akt. Yıldırım, 2006).

Şentürk (2012), Beden eğitimi ve sporu; “bireylerin fiziksel, zihinsel gelişmelerini ve bu öğeler arasında koordinasyon kabiliyetinin gelişmesini sağlayan bir bilim dalı” şeklinde tanımlamış ve beden eğitimi ve sporun, sağlık ve karakter gelişiminin bir göstergesi olduğunu ifade etmiştir.

Beden eğitimi insanın hareket potansiyeli ve bununla ilgili tepkileri ve bu tepkilere dayalı olarak ortaya çıkan, kişideki davranış değişiklikleriyle ilgili olan eğitim olayının bir evresidir (Nixon, 1969:56).

1.3. Spor

Spor tarihi, insanlığın doğa koşulları ile tanışarak ona uyması ve doğada egemen olmaya başlaması ve kendisini korumak için tek araç olan vücudunu ve adalelerini geliştirmesiyle başlar. Av yakalamak veya düşmandan kaçmak için koşma, atlama ve tırmanma gibi başlangıçta kendini koruma içgüdüleriyle ilgili faaliyetler spora atletizm dalları olarak geçmiştir. İnsanların araca gerek duymadan başkaları veya hayvanlarla doğrudan beden gücü ile yaptıkları mücadeleler ise güreş ve boksun kaynağı olarak gösterilmiştir. Spor gelişimi uygarlık tarihini de olumlu yönde etkilemiştir. Ok, kılıç, mızrak, cirit gibi savunma olsun, kayak, kızak gibi insanı doğaya egemen kılacak çeşitli araçlar yapmalarını sağlamıştır.

Spor, bedensel yetenekleri daha fazla olduğu için, kazananları ödüllendiren, üst düzeyde oyun, mücadele ve ağır kas hareketleri gerektirdiği için sürekli ve yoğun çabayı zorunlu kılan bir aktivitedir (Erkal, 1981:112).

Spor insan ruhundaki mücadele ve başarıma azminin tabiat ve sosyal yapı ile karşılıklı ilişki kurmak suretiyle, sistemli ve adil, belirli kurallar içinde fizik moral, toplumsal ve karakter kişiliğinin yarışmaya dönüşmesidir. Kişinin beden ve ruh sağlığını geliştirici faaliyetlerdir. Spor belirli kurallar çerçevesinde yapılan ve yarışmayı esas alan bir uygulama alanıdır (Çalık, 1995:17).

Günümüzde ise spor sosyal, ticari, biyolojik, psikolojik ve görsel işlevi olan, kültürel ve ahlaki bir olgu olarak görülür. Fakat ülkemizde ne denli bu şekildedir tartışılır. Ülkemizde ki rekabet unsuru, para kazanma ve başarı hırsı ne yazık ki sporun ahlaki değerini en aza indirmiştir. Spor mücadele ve rekabet üzerine kurulu etkinliklerdir. Spor, toplumda sağlıklı ilişkiler kazandırmak, disiplini, kurallara saygıyı ve barışı amaç edinmiştir.

Bu tanımlardan da anlaşıldığı gibi spor, gençlik çağında kişinin kendini tanımasında önemli bir eğitim aracı olmaktadır. Gençlere bir amaç uğruna çaba harcamasını, bu doğrultuda iradesini kullanmasını, fedekar ve tahammül gücünün arttırılarak demokrasi bilincini geliştirilmesi hedeflenmektedir.

1.4. Milli Eğitim Bakanlığı

Beden eğitimi ve spor eğitim faaliyetleri milli eğitim bakanlığı bünyesinde Okul İçi Beden Eğitimi ve Spor İzcilik Dairesi Başkanlığı tarafından organize edilmektedir.

Görevleri;

Öğretmenlerin kendilerini geliştirmelerine fırsat sağlayacak kurs, seminer, hizmet içi eğitim vb. faaliyetler gerçekleştirmek

Beden eğitimi, spor ve izcilik gibi etkinlikleri yürütmek

2009 eğitim-öğretim yılında Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi adı altında etkinliklerine devam eden ve bütün illerde eğitim hizmeti sunmaya başlayan bu eğitim-öğretim kurumlarının amaçları; “Öğrencilerin beden eğitimi ve spor alanında

temel bilgi ve becerileri kazanmaları için ilgi ve yetenekleri doğrultusunda eğitim-öğretim görmelerini ve başarılı sporcular olarak yetiştirilmelerini, alanı ile ilgili dünyadaki gelişmeleri dikkate alarak Türk sporunu geliştirecek ve temsil edebilecek gençler olarak yetiştirmelerini, iş birliği içinde çalışma ve dayanışma alışkanlığı kazanarak takım ruhu ile hareket etmelerini, spor disiplini ve centilmenliğini özümsemiş, örnek bireyler olarak yetiştirmelerini, beden eğitimi ve sporla ilgili yüksek öğretim programlarına hazırlanmalarını ve spor alanında araştırmaya yönelmelerini ve bu alanda yetenekleri doğrultusunda uygulama yapabilecek kişiler olarak yetiştirmelerini sağlamaktır.” şeklinde ifade edilmiştir. (Millî Eğitim Bakanlığı Mevzuatve Yönetmelikleri, 2009, www.meb.gov.tr).

1.5. Yüksek Öğretim Kurulu

Türkoğlu (1997) yüksek eğitimi “eğitimin en üst kademesi olarak görmektedir. Ülke kalkınmasını sağlayacak mesleklere talebe yetiştirir. Ayrıca seminer, kurs, gezici ekipler, yaz okulları, araştırma merkezleri vb. aracılığıyla topluma hizmet vermekle yükümlüdür ” şeklinde ifade etmektedir.

Beden Eğitimi ve Spor eğitimi veren yüksek öğretim kurumları genel olarak, ülkemiz sporunun ve bireylerinin sağlıklı gelişimine katkıda bulunmak ve bu alana nitelikli eleman kazandırabilmek için gençlerimize üstün nitelikte akademik/pedagojik formasyon bilgi ve becerisini kazandırmayı hedeflemektedir (Yıldız, 2007: 451–462).

Akademik birimlerde beden eğitimi ve spor öğretmenliği, Antrenörlük eğitimi, Spor yöneticiliği, Rekreasyon, Spor bilimleri (formasyon alabilirler) yer almaktadır.

1.6. Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün (GSGM) ana hizmet birimlerinden olan Spor Eğitimi Dairesinin spor eğitimi konusunda görevlerinden bazıları şunlardır:

- Genel müdürlüğün spor eğitimi ile ilgili hizmet ve faaliyetlerini yürütmek,

- Genel müdürlük bünyesinde bulunan spor federasyonları ile futbol hariç olmak üzere talepleri halinde, özerk federasyonların spor eğitimi faaliyetlerini koordinasyon ve iş birliği içerisinde planlamak, programlamak ve yürütmek,
- Spor yöneticisi, antrenör, spor masörü ve diğer spor elemanlarını yetiştirmek, sayılarını arttırmak ve bu elemanların gelişimini sağlamak,
- Spor eğitimi faaliyetlerini günün şartlarına uygun hâle getirmek,
- Spor eğitim merkezlerinin kurulması ile ilgili çalışmaları yürütmek,
- Sporcu eğitim merkezleri hizmetlerinin yürütülmesinde ilgili il müdürlüğü ve federasyonlarla iş birliği yapmak,
- Sporcu kamp ve eğitim merkezleri ile ilgili tahsis hizmetlerini yürütmek,
- Sporla ilgili eğitim amaçlı yayınlar çıkartmak, satın almak ve dağıtımını yapmak,
- Spor eğitimi hizmetlerinin yürütülmesinde spor federasyonları, üniversiteler ve sporla ilgili diğer kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapmak,
- Uluslararası spor kuruluşlarıyla iş birliği yaparak, spor eğitim hizmetlerini geliştirmek,

Ayrıca, Spor Eğitimi Dairesi Başkanlığının spor eğitimi faaliyetleri arasında, program hazırlama ve geliştirme, spor elemanları eğitimi, sportif yayım ve yayımlar, sportif eğitim merkezleri, sportif eğitim koordinasyonu, sportif eğitim uzmanları gibi eğitim faaliyetleri yer almaktadır.

1.7. Mevzuat

Bir ülkede yürürlükte olan yasa, tüzük, yönetmelik ve benzeri şeylerin bütünü. (tdk.gov.tr)

İKİNCİ BÖLÜM

Bu bölümde sporun doğuşu ve bazı eski türk devletlerinde spor faaliyetlerinin nasıl uygulandığı ve ne şekilde geliştiği anlatılmıştır.

ESKİ TÜRKLERDE BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR

Kılıç'a göre (2017:9) sporun tarihi, insanların doğaya egemen olma çabasıyla başlamıştır. İnsanları yeme, içme, barınma gibi temel ihtiyaçlarını karşılamak için doğayla sürekli mücadele içinde olmuştur. İnsanlar doğayla mücadele ederken daha güçlü daha çevik daha hızlı olmaları gerekmiştir. Bu hareketle zaman içinde değişime uğrayarak günümüzde spor olarak uygulanan hareketlerin temel taşı oluşturmuştur.

Beden eğitiminin, sporun ve sportif rekabetin kökeni, yani beden eğitimi ve spor tarihinin başlangıcı, toplumsal yaşantısının önemli bir bölümünü spor ve fiziksel eğitimin oluşturması nedeniyle Antik Yunan ve Roma medeniyetlerine dayandırılmaktadır (Kyle, 1983). Şentürk'e (2003) göre “ sportif hareketlerin, beden eğitiminin ve sportif müsabakaları içeren oyunların Antik Yunan ve Roma medeniyetlerinden çok daha erken dönemlerdeki örneklerinin Mısır, Mezopotamya ve Anadolu'da görüldüğü, sonrasında ise günümüz Anadolu, Yunanistan, İtalya coğrafyası ile Akdeniz ve Ege Adalarını da içine alan Antik Yunan Medeniyetine yayıldığı görülmektedir ” şeklinde ifade etmektedir.

Dünya spor tarihinin eski Yunan ve Roma sporları ile ortaya çıktığı düşüncesi öne sürülmektedir. Kaynaklara sınırlı sayıda olmasına karşın eldeki tarihî belgelerde Avrupa'nın henüz uygarlıktan uzak olduğu dönemlerde Orta Asya'da yaşayan Türklerin beden ve spor aktivitelerine büyük önem verdikleri görüyoruz ayrıca Türk kültür izlerine M.Ö. 4000 yıllarında rastlanılmaktadır. O dönemlerden 1200 yıl sonra, yani M.Ö. 2800 dönemlerinden itibaren de atın evcilleştirilmeye başlandığı ve demirin işlendiğine dair bilgilere ulaşılmaktadır (Kafesoğlu, 1978). Eberhard'a (1941) göre “ Çin kaynakları Türk çocuklarının küçük yaşlardan itibaren biniciliğe, güreşçiliğe, ok atmaya, kılıç kalkan kullanmaya, avcılığa, mızrak atmaya ve savaşçılığa alıştırıldığı ” görülmektedir şeklinde ifade eder.

Eski Türklerde günümüzdeki anlamda beden eğitimi ve spor anlayışına rastlanmaktadır ve Buna bağlı olarak da beden eğitimi öğretmeni kavramı yoktur ancak konunun bugünkü anlamıyla araştırılıp incelenmesi ve geleceğe yönelik önerilerde bulunulabilmesi için farklı anlamlarda ele alınıp yorumlanmış olsa da beden eğitimi ve sporu eski Türklerden başlanarak incelenmesinde yarar vardır ve Türkler denince akla yiğitlik, askerlik, cengaverlik ve fetih gelmektedir. Bu özelliklerin özünde ise beden eğitimi ve sportmenlik vardır (Özbay, 1992:2).

Avrupa'nın henüz uygarlıktan uzak bir hayat sürdüğü dönemde Orta Asya'da yaşayan Türkler beden kültürüne ve spora büyük önem vermişlerdir ve uygulamışlardır. Örneğin avcılık, binicilik, okçuluk, güreş, atıcılık, koşu, ağırlık kaldırma ve atma, kayak, yüksek ve uzun atlama, kılıç, cirit, polo Türklerin çok eski dönemlerden beri yaptıkları ve kültürlerinin bir parçası olan spor dallarıdır (Ülkütaşır, 1976:6).

Bu oyunlardan, avcılık ve savaşa hazırlık amacıyla yapılan binicilik oyunları yaygın olarak uygulandığı görülmektedir. Orta Asya bozkırlarında olduğu kadar Anadolu'nun pek çok yerinde çeşitli değişiklikler içinde oynanan kaçma, kovalama karakterli, Gök Börü (ölmüş keçiyi kaçırma), Kız Börü (gökbörü oyununun düğündeki hali) ve Beyge (evlenme çağına gelen kızların oyunu) oyunları ile bir çeşit atlı hokey oyunu olan Çöğen ve bir savaş antrenmanı olan Cirit oyunu Türkler arasında en yaygın olarak uygulanan spor türleridir (Yıldız, 1979:34).

Antik Çin Hanedanlığının ilk imparatoru döneminden itibaren gençlere okçuluk eğitimi ve savaş arabası kullanma eğitimi veren okulların bulunduğu, Antik Pers İmparatorluğunda da binicilik, avcılık, ok ve yay kullanma, hayatta kalma becerileri ve beden eğitimi derslerinin verildiği görülmektedir (DiCicco, 2003). Yine antik dönemde Mezopotamya'nın kuzeyinde var olmuş Asur ve güneyinde var olmuş Babil medeniyetlerinde boks, güreş, okçuluk gibi sporlar ile soyluların aslan avlamak suretiyle yapmış oldukları avcılık faaliyetlerinin yapıldığını düşünmekteyiz (McLean & Hurd, 2011:52).

Dört bin yıldan eski geçmişe sahip Çin, beden eğitimi tarihine ve uzak doğunun vücut kültürü alanında etkisini devamlı kılan bir ülke olduğunu görmekteyiz. Binlerce yıl boyunca adını Çin boksuna anlamına gelen “ Kung-Fu” denilen bir faaliyet çeşidini ortaya koymuşlardır. Ayrıca Kung-Fu’ dan başka Çinliler arasında Felsefe ve Edebiyat bilginlerinin sporu olarak değerlendirilen ok atma, araç olarak tunçtan kalıplar kullanılan ağırlık kaldırma sporunun da çok eski geçmişi olduğu bilinmektedir. Halat çekme, akrobasi, yüzme ve kürek çekme, ayak topu(futbol) ve özellikle güreş yapılan en eski spor branşları arasında gösterilebilir (Alpman, 1972:39).

Bedensel faaliyetler Türkler için, özellikle savaşlarda ve uygarlık kurmada önemli bir yere sahip olduğu göz ardı edilemez. Savaşlarda ve uygarlık kurmada o dönem koşullarında etkin bir unsur olan atın evcilleştirilmesinin Türkler tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir (Kafesoğlu, 1984: 208; Gömeç, 2014: 173; Öngel, 2001: 9). Böylece tarihsel süreç içerisinde at ve Türk kelimeleri birbirinden ayrılmaz iki unsur haline gelmeye başlayacaktır. Buna paralel olarak, atın evcilleştirilmesi öncesinde yabancı atların yakalanması gerekmektedir ki bu da kement kullanımını zorunlu hale getirdiğini görüyoruz. Tarihsel araştırmalar göstermektedir ki yağlı kayış (kement) ilk kez ortaya koyan ve usta bir şekilde kullanan ilk uygarlık Türkler olduğunu görüyoruz (Yıldız, 1979:82). Türklerin at ile olan birlikteliği, sürekli bir şekilde ön planda olmuş ve binicilik alanındaki uzmanlaşma ve ustalık, bu birlikteliğin, etkileşimin bir neticesinde ortaya çıkmıştır. Eski dönemlerde tek ulaşım aracı olarak atın olması onun ustaca kullanılmasını da zorunlu hale getirmiştir ve Türkler ustaca ata binmeyi öğrenmişlerdir (Çandarlıoğlu, 2004:42).

İslamiyet’ten önceki Türk kültüründe çocukların isim alabilmeleri için belli başlı kahramanlıklar göstermeleri gerekmektedir ve bu gelenek haline getirilmiştir (Eberhard, 1942). Biniciliği çok iyi şekilde bilen ve sportmenlik gösterenler askere tercih edilirdir (Juan, 1985). O yıllarda Türklerde asker olabilmek çok istenen bir durumdur (Eberhard, 1986).

İnan'ın ifadesine göre (1985), “ Türklerin ilk yerleşim bölgesi olarak, Tanrı Dağları'nın kuzeyi, Sibiryaya steplerinin güneyini ifade etmektedir. Bu coğrafyada karasal iklim görülmektedir ve Türklerin zor doğa şartlarında, hayatta kalabilmek için vücut kültürünü sürekli üst düzeyde tutmaları sürekli tetik halinde durmaları gerekiyordu. Yabani hayvanlardan kaçabilmek ve onları avlamak için güçlü olmak zorunda olan insanoğlu atik ve dayanıklı olmak, vücut koordinasyonun iyi sağlanması, ağaç ve tepelere tırmanmaları gerekmektedir. Yaşadıkları zorluklardan dolayı insanlar hayatın kıymetini anlamışlar, bedensel güç ve yeteneklerini arttırarak talimler yapmışlardır ayrıca tabiat ile rekabet ederek bedenlen ve ruhen güçlü kalmalarını sağlamışlardır. “Manas” destanında yas-matem töreninde anlatıldığına göre Türkler millet-din ayrımı yapmadan Orta Asya 'da bulunana devletleri davet edilip spor turnuvaları düzenlendiği ifade edilmektedir. Misafirlerin çadırlarda ağırlandığı ifade edilerek, müsabakalar esnasında 160 süvari tarafından can güvenliğinin sağlandığını görmekteyiz ” şeklinde ifade etmiştir.

Türklerin köklü geçmişe sahip olmalarından dolayı geçmişten günümüze yapılan sportif faaliyetleri tesbit etmek oldukça güçtür. Ancak Türklerin tespit edilerek yaptığı sporlardan bazıları şu şekildedir ; “Kızbörü at yarışları, güreş, koşu yarışı, kayak, av, ok, cirit, topuz captırmak, gökbörü, Polo, beyge (babiga), alaman beyge, rahfan yarışı, cop ,uçurum atlama, avcı kuşlar, gelin kovmay, sağmen, tellal (haberci), at üzerinde ok atma, toplu sürekc avcılığı, bay va bayan bayrak yarışı, at üzerinde yerdeki kuruşu kapma, güreş, tay yarışı) ” olmak üzere bilinen ve oynanan spor türü vardır (Türkmen, 1993).

Türkler için at her zaman değerli bir varlık olmuş ve Türklerin kolu kanadı olmuştur. Tarihi sayfalarda vahşi olarak doğada bulunan atları ilk olarak Türklerin evcilleştirip ona binerek hünler sergileyenlerin Türkler olduğu ifade edilmektedir. At ile birlikte Dünya'ya yayılan Türkler at sevgisininide beraberinde götürüp yaymışlardır. Avusturyalı tarihçi Hoopers'a göre “atın ilk eğitim ve evcilleştirme hareketinin, İç Asya'da Türkler tarafından yapıldığını ” belirtmiş, Alman tarihçi Portriatz ise “ “Eski Çağlarda At” isimli eserinde, atın MÖ 6000 yıllarında, Türkler

tarafından evcilleştirildiğini iddia etmiş” ve bu iddiası için bazı bulguları kanıt olarak ” sunmuşlardır. Bu araştırmalar Türkistan’ın Anav bölgesinde yapılmıştır. Macar tarihçi Allfoldin ise “ atın eğitim ve evcilleştirme hareketinin ilk olarak Altay Türklerine ait olduğunu” ifade etmiştir. Bu konuyla ilgili çalışmalar devam ettikçe atlı Türk sporlarının çeşitlilik kazanacağı ön görölmektedir (Toktorbayev, 1991).

Türk devleti olarak tarihi sahneye çıkan ilk olma özelliği taşıyan Hunlar hakkında yeterince kaynak bulunmamakla birlikte MÖ III. yüzyılın sonlarında çok büyük bir güç olarak yaşamlarını sürdükleri bilinmektedir. Hun Türklerinin akınlarından korkan Çinliler Çin Seddi’ni inşa ederek korunmaya çalışmışlardır. Hunlarda Türk vatandaşı olabilmek için iyi derecede ata binmeli ok ve yayı ustaca kullanmak gerekmektedir. Bunun sonucu olarak çocuklar küçük yaşlarda at eğitimi, kılıç kullanma, ok ve yay eğitimini alırlar ve ustaca gelişmeleri ve tecrübe kazanmaları için tavşan ve tilki avına götürölürler. Zamanla at üzerinde uçan kuşları vuracak kadar usta hale gelirler. Hunlar; okçuluk, binicilik, avcılık ve güreş sporlarını da ustaca icra etmektedirler. Doğum ve ölüm törenlerinde, büyük şölenler ve bayramlarda spor etkinlikleri düzenlerler, ata binme, ok atma ve güreş tutma gibi beceriler gösterirlerdi (Kurt, Kılıç & Kıvanç, 2017).

Hun Türklerindeki askeri, siyasi ve sosyal yaşam Göktürklerde de aynı şekilde devam etmiş, bireylerin eğitimi de Hunlarla benzer şekilde usta çırak ilişkisi içerisinde devam etmiştir (Özkan, 2014:11). Göktürklerde de devletin ihtiyaç halinde savaşacak askerleri Alp’ler oluşturmaktaydı (Kahraman, 1995:3). Göktürklerde de izcilik, avcılık, ok ve yay kullanma, mızrak atma becerilerinin geliştirilmesi ve halkın her an savaşa hazır halde tutulması bu sebeple sürekli bir askeri terbiye gerekmektedir (Güven, 2014:14). Uygur Devleti’nde yerleşik hayata geçip Maniheizm dinini kabul etmelerinin ve bu dinin her türlü şiddet hareketinden ve insanları öldürmekten bireyi men eden öğretilerinin etkisi ile Türklerin savaşçılık özelliği düşürmüşte olsa (Akyüz, 2011:14; Güven, 2014:25; Özkan, 2014:15), Uygurlarda da çok iyi at binme ve ok atma becerisinin olduğu ve bu becerilerinin devamını sağlamak adına sürekli egzersiz yapıldığı bilinmektedir (Güven, 2014:29).

Göktürklere baktığımızda, ok kullanmanın önemli faaliyetlerden olduğunu görürüz. Eski Türklerde toplumsal yapılanmanın birimlerinden olan ok boy anlamında kullanılmıştır (Öngel, 2001:292). Çin kaynaklarındaki bilgilere göre, Göktürk Devleti kabileleri, toplulukları ok ile ifade etmişlerdir (Turan, 1945:306). Göktürklerin Ok'a verdiği önemin bu ifadelerden anlıyoruz. Ok'u sadece kavimleri ayıran sembol olarak görmeyen Göktürkler davet edecekleri toplulukları da ok'u sembol olarak kullanarak gerçekleştirmişlerdir. Her kavmin ok'u farklı olduğundan dolayı elçiler vasıtasıyla davetler gerçekleştirilmiş, Hakanların kavimlere mesajları iletilmiştir (Yücel, 1999:13; Turan, 1945:309).

Tayga (1990), “ Zorlu arazi ve iklim şartlarında Göktürklerin daha hızlı hareket ederek ve güvenli bir şekilde gidecekleri yere ulaşmalarını sağlayan kayaklar kullandıkları” öne sürmüştür. Çandarlıoğlu'na göre (2004) “ Ordu-millet anlayışı olan Türk devletlerinde sürekli savaş halinde oldukları için kadınlarında güçlü olmaları gerekmektedir. Kadın – erkek arasındaki eşitliği kurulan Türk devletlerinin çoğunda görürüz, özellikle kadınlarında, binicilik konusunda ve ok atma becerisinde ustalaşmışlardır ayrıca Uygurlarda da bayanlar top oynamakta ve güreşmekteydiler. Uygurlardaki görülen sportif faaliyetler arasında ata binme, ok atma, güreş ve ayak topu olduğunu görürüz ve Türklerin bu başarısının arkasında yatan nedenlerden biri ve en önemlisi sportif aktivitelere gösterikleri önem sayesinde elde etmişlerdir ” şeklinde anlatmaktadır.

Hazar Denizi'nin doğusu ve Aral Gölü çevresindeki geniş bozkırlarda Oğuzlar X. Yüzyıl konar göçer olarak yaşıyorlardı. Hunlar, Göktürkler ve Uygurlarda olduğu gibi Oğuzlar da ata büyük saygı duyulmuş ve önem vermişlerdir. Oğuzlarda uygulanan sporların başında binicilikle beraber okçuluk, ok ve yay yapımı çok üst seviyelerde uygulanmıştır. Oğuzlarda ok'u kutsal kabul etmişlerdir ve Oğuz Han ülkesini çocuklarına paylaştırırken okunu parçalayarak üç eşit parçaya bölüp ilk üç oğluna Gün, Ay ve Yıldız Bozok ve diğer üçüne Gök, Dağ ve Deniz Üçok isimleri vermiştir. Oğuzların devlet yönetiminde görev almak için çevgen oynamayı bilmesi, kılıç gösterilerine katılması ve okçulukta hünerli olması gerekirdi. Oğuzlar,

“Sigirnam” adı verdikleri ve topluca sürek avları yaparlardı. Oğuzlarda paraların üzerinde hayvan figürlerine rastlanmıştır. Avcı kuşların değeri Oğuzlarda çok değerli sayılırdı ve değerleri çok sayıda at, koyun ve keçi eş değer tutulmuştur. Hatta savaş sırasında esir olarak yakalanan askerlere karşılık bu avcı kuşlar teklif edilmiştir (Kurt, Kılıç ve Kıvanç, 2017)

Aköz’ e göre (1995) güreş, Türklerde en eski spor türlerinden biri olup, ata sporumuz olarak kabul edilmektedir. Güreş, tarihimizin her devrinde kentten köye kadar her yerde uygulanmıştır. Alplik Teşkilatı M.Ö Altıncı yüzyıldan önce Pi- Yung adı verilen kale şeklinde bir binada kuruldu. Eski Türklerde M.Ö.6.y.y. kurulan, bugünkü anlamıyla “sporcu” dediğimiz “Alplik” teşkilatı vardı. Sibirya’da yapılan kazı çalışmalarında, Ordus’ta bulunan bir tunç levha üzerinde, Pi-Yung Alplik teşkilatına üye iki Alp’in güreş resmi bulunmaktadır. Teşkilata girmek için göz önünde tutulan şartların en önemlisi, sportif faaliyetlerde toplum içinde yükselmiş olmak idi. Mallarını bile beraber kullanan Alpler birlikte ava katılıyor, aralarında spor yapıyor ve birlikte savaşa katılmışlardır. Eski Türklerde böyle bir teşkilatın varlığı spor kültürünün varlığını göstermektedir.

Toktorbayev’e göre (1991), kaynağını Türk kültüründen almış sporları şu şekilde ifade etmiştir: okçuluk, kılıç-kalkan, güreş (yağlı, karakucak, aba, palvan, apan, karsak şalvar ve bayrak), tomak, matrak, futbol, gurz kaldırma, kızgın taş, çelik-çomak, kale yıkma, urgan çekme vb. Bunlarla birlikte Türk sporlarının Orta Asya Türk topluluklarında 157 adet olduğu bilinmektedir.

Geleneksel Türk sporları içerisinde en çok önem verilen sporun başında atla yapılan sporlar gelmektedir (Kırşan,1937). Türk kültür tarihinde atın evcilleştirilme tarihi M.Ö. 2800 yıllara dayanır (Eberhard,1941). O yıllarda binicilik çok değer kazanarak ekonomik ve askeri anlamda güç haline gelmiştir ayrıca atlar bozkır savaşçılığının temelini oluşturmuş ve savaş atı adını alarak ilerleme göstermiştir (İnan, 1982).

Ögel (1978:125), Eski Türk uygarlıklarında önemli bir yer tutan at, Uygurlar içinde etkin bir unsur olmuştur. Ögel “ Uygur ülkesinin Hakanlarından birinin,

kendisine gelen bir elçi için verdiği törende gördüklerini aktaran elçiye göre, gerek kağan gerekse de hatun at yetiştiriciliği ile birebir ilgilenmekte ve hiç kimse kendisinin kaç tane atı olduğunu tahmin edememiştir ” şeklinde ifade etmiştir.

Sahip olunan at sayısının bilinmemesi, ata verilen önemi göstermektedir. At sayısının fazla olması beslenme ve at bakımını ön plana çıkarmıştır. Hakan ve hatunların bu işle doğrudan ilgilenmeleri bu konuya olan ilgiyi arttırdığı yorumu yapılabilir. Türklerin beden eğitimi ve spora önem vermelerinin sonucu olarak bozkırın tek hakimi olmasını sağlamıştır (Fişek, 1992).

Rus arkeolog K.V.Kiseiev Andronova kültürünün sahibi olan "Savaşçı Kavint'in etrafa hakim olmaya başlaması dünya harp tarihine 1450 yıllık " Savaş atı çağı açan Türklerdir " denilmektedir (Ögel,1988). Yine tarihçi Ligeti "Çinliler ata binmeyi ancak M.Ö.200 yıllarında Asya Türklerinden öğrenmişlerdir" der (Sümer, 1983). Türkler kültür hayatlarında atlardan hiç vazgeçmemişler atlar yoldaşları olmuştur ve atlı sporların bir kısmını günümüze kadar devam ettirmişlerdir ve hala bazı bölgelerde atlı sporlar yapılmaktadır (Ligeti, 1988).

Tarihsel süreç içerisinde Hun uygarlığının binicilik sporunu ön planda tuttuğunu görüyoruz. Hunların gün boyunca at üzerinden inmedikleri ve at üzerinde ticaret yaptıkları metinlerde görülmektedir (Gumilev, 2003: 104-105). Gündelik hayatın nerdeyse at üzerinde geçirildiği ve bununla büyük bir uzmanlaşma dâhilinde gerçekleşmesi gerektiğini düşündüğümüz bizlere bu durum, “ at üzerinde iken Türk’e ölüm yoktur ” ve at “ Türk’ün kolu – kanadı, yoldaşı, kardeşi olmuştur” ifadelerini hatırlatmaktadır (Çınar, 1993: 1). Toplumsal hayatı ve kültürün şekillenmesinde binicilik büyük rol oynamıştır.

Ögel’in belirttiğine göre (2014: 10), “ Hunlar zamanında en cins ve hızlı koşabilen atlar yetiştirmişlerdir, bu durum ise doğrudan göçebe hayatın getirmiş olduğu zorlu şartlarla başa çıkmaları için denebilir. Atların güçlü olmaları, koşulara dayanıklı olmalarının sağlanması için bakıcılık faaliyetlerinin gelişmiş olduğunu göstermektedir ” şeklinde belirtmiştir.

Esin'in belirttiğine göre (1978: 4), savaşa hazırlık unsurlarından birisi olarak bireyleri hazırlayan ok, aynı zamanda emir – itaat zincirinin geliştirilmesinde de kullanılmaya başlamıştır, Mete Han'ın “ yay çeken milletlerin hepsini birleştirdim ” şeklindeki ifadesi de bu emir – itaat zincirinin gelişmesinin bir sonucu olarak o dönem içerisinde sağlanan siyasi birliğin bir göstergesidir.

Hunlardaki askerlerin çeşitli oklar kullanan zırhlı askerler olduklarını görüyoruz. Askerler, savaşlarda başarı elde edebilmek için sürekli savaş talimleri yapmışlar ve bedensel güçlerini geliştirmek için enerji harcıyorlardı. Bunu sağlayabilmek amacıyla beslenmelerine dikkat etmişlerdir (Gumilev, 2013:43) ve bunun devamlılığını sağlayabilmek için beslenmelerine dikkat etmişlerdir. Beslenme ve spor amacıyla yapılan avlar toplu şekilde gerçekleşmiştir. Çin kaynaklarında Hunlar'ın düzenlemiş olduğu bir süre avına yüz bin süvari asker katıldığı ifade edilmiştir (Kafesoğlu, 1984:276). Bu da gösteriyor ki binicilik ve avcılık türklerin yaşamlarını devam ettirmiştir ve ne kadar önemli olduğunu ortaya koymuştur.

Bireysel sporlar arasında yer alan güreş Türk kültür tarihinde önemli yer tutmuştur (Özdamar, 1988). Güreşin Çin kaynaklarında M.Ö. 200 yıllarında taşlama işaretleriyle gösterildiği, Türkistan'ın Kucak ilinde yeni yıla girilirken boğa, at ve deve güreşlerinin yapıldığı ifade edilmiştir (Radloff, 1956).

Kaşgarlı Mahmud'un DîvanüLügâti't-Türk isimli eserinde de Güreş kelimesi geçmektedir. Kaşgarlı'nın kitabında verdiği atasözünün açıklamasında anlattıkları, tarihi bakımdan ilgi çekici olduğu gibi, XI. Yüzyılda epeyce yaygın olduğu anlaşılan bir gerçeği gözler önüne sermektedir. Kaşgarlı, kısırak kelimesinin izahında şu açıklamayı yapmaktadır: “ *Kız birle küreşme (güreşme), kısırak birle yarışma. Yani kız ile güreşme, kısırak ile yarışma (Kız ile güreşme, çünkü kızlar kuvvetli olur, seni alt eder. Kısırak ile yarışma, kısırak attan daha çevik olduğundan seni geçer)* ” . Bu Hakanlılar dan bir kızın, gerdek gecesi Sultan Mesud 'u (Gazneli) ayağı ile yıktığı için söylenmiş bir sözdür. Divan kayıtları bu devirde güreşin müsabaka şeklide yapıldığını ifade etmiştir. Spor, islam geleneğinin içerisinde çeşitli vesilelerle teşvik edilmiştir. Öyle ki Peygamber efendimiz bile bunlardan birine bizzat katılmıştır.

Bunlardan örnek olarak; Hz. Peygamber, o devirde kuvvetiyle şöhret bulan ve kendisine son derece güvenen pehlivan Rukâne'yle şasırtacak derecede güreşmiş ve onu yenmiştir (Turan, 1985:3).

Bütün Türk boylarında güreş sporu yapılmıştır. Osmanlı sınırlarının içerisinde de çoğu yerde güreş tekkeleri kurulmuştur. Güreş tüm ülke sınırlarına hatta kasabalara bile ulaşmıştır (Halıcı, 1980). Günümüzde uygulanan geleneksel anlamda güreşler karakucak(yağsız güreş), aba (keçe ve yelek giyilerek), yağlı (kırkpınar güreş), şalvar ve bayrak güreşi olmak üzere beş türde uygulanmaktadır (Kahraman, 1989).

Ok'çuluk Türk kültüründe güreşten sonra önemli sporlar arasında yer almıştır.. Türk Hakanlarından Oğuz Han'ın oğullarının adları ok ünvanını almıştır ve bu adların verilmesinin nedenleri arasında o dönemde ok'a verilen önemin üst seviyelerde olduğunu göstermektedir (Turan, 1976).

Öztelli'nin belirttiğine göre (1976), “ Türk geleneksel okçuluğunun kökenleri M.Ö. İskit, Hun ve diğer Asya okçuluk geleneklerine dayanmaktadır ve tarih boyunca Orta Asya'nın atlı okçuları, benzer okçuluk donanımları ve savaş taktikleri kullanmışlardır. Aynı coğrafyada yaşayan bu uluslar birçok değeri paylaşmışlar, birbirlerinin dinleri, dilleri, gelenekleri ve hiç şüphesiz ki genetikleri üzerine etki etmişlerdir. Tarihçiler Orta Asya'nın bu karmaşık etnik havuzunda, bilimsel izleri sürerek ortaya çıkarma çalışmalarında bulunmuşlardır. Ne var ki, bu da güvenilir bir yöntem değildir. Burada sosyal hayattan dini inançlara, yaşam tarzından sanata, avcılıktan savaşmaya kadar, bütün bu kavimlerce paylaşılan ortak bir kültür söz konusudur. Türk okçuluğunun izlerini Göktürlere kadar sürmek kolay olmamasına karşın, Osmanlı okçuluğu oldukça iyi belgelerle ortaya koyulmuştur. Özellikle menzil okçuluğunda ulaşılan nokta, Türk okçuluğunun Batı dünyasında bilinmesinin ve ona hayranlık duyulmasına sebep olmuştur ” şeklinde ifade etmiştir.

Hunlar at üzerinde oku kullanacak kadar ustalaşmışlardır (Busbecq, 2005: 124), küçük yaşlardan başlayarak hayvanların üzerine binen çocuklar ok eğitimlerine o yaşlarda başlamış 12 yaşına kadar bu eğitimler devam etmiştir (Nemeth, 1982: 34)

bu eğitimin sonunda da önemli beceri ve tecrübeler kazanmışlardır. Hun hükümdarı olan Mete Hanın ok'u kullanmada oldukça hünherli olduğu da bilinmektedir. Hatta Mete Han'ın ok'unu ıslık çalan olarak ifade etmişler ve bu ok'un yapımını askerlerine gösterdiği ifade edilmiştir. Ok talimleri sırasında Mete Han askerlerine ok'u atmaları gereken yerleri söylemiştir (Ögel, 2014: 9).

Gömeç'in ifadesine göre (2014: 159), Ok'u farklı şekillerde imal eden hunlar yay kirişlerini at kılından yapmışlar, yaya iken Ok'u farklı şekillerde atış teknikleriyle kullanmışlardır. Bu tekniğe göre okçular, bir adımlarını ileriye atıp hafif eğilmişler, yayı gererlerken de vücutlarını kaldırmışlar ve bu şekilde okun vuruş gücü ve mesafesi daha da artmış ve daha başarılı sonuçlar almışlardır.

Eski Türklerdeki beden eğitimi ve spor anlayışı Selçuklularda da aynı şekil sürmüştür. Selçuklular döneminde ortaya çıkmış olan " Ahilik" teşkilatında da beden eğitimi ve sporla ilgilenildiği görülmektedir. Ahilik teşkilatında üyelere eline, diline, beline, gözüne hâkim olma gibi iyi huylar kazandırılırken, silah kullanma(ok, yay, kılıç) ve beden eğitimi kültürü de öğretilirdi. Osmanlı Devleti'nin ilk yüzyıllarında etkili olmasının yanında aynı zamanda bir yaygın eğitim kurumudur (Çağatay, 1976:202). Bu teşkilatlar daha sonraları başarılı güreşçilerin ihtiyaçlarını karşılayan kurumlar halini almıştır (Öztelli, 1976:47).

Osmanlı Devleti "Kemankeş Tekkeleri" kurarak ok sporunu ülke içerisinde yaygınlaşmasını sağlamıştır (Tan, 1976). Ok sporunun sürekliliğinin sağlanması için vakıflarla desteklenerek ihtiyaçlar giderilmiştir. "Kemankeş Tekkeleri'nin" varlığı Dünya düzeyinde okçuluğun göstergelerindedir (Kırşan, 1937). Osmanlı dönemlerindeki "Ok meydanları" hala varlığını sürdürmektedir (Kahraman, 1989). Bu sporlardan olan atlı sporların hemen hepsi eski türk devletlerinde şenlik ve ölüm günlerinde gösteri ve yarışma şeklinde yapılmaktadır (Türkmen, 1993). Atlı ile yapılan sporlardan cirit ve mısır odunu oyunları Türkiye'deki bazı bölgede hala yaşamını devam ettirmektedir. Baburnamede Hindistan'da polo sporunun türkler tarafından oynandığı anlatılmaktadır (Arat, 1985). Çevgen sporunun Osmanlı ve Selçuklu dönemlerinde de Anadolu'da oynandığını görmekteyiz (Alpman, 1972).

Bugün bu polo sporu küçük değişikliklerle Avrupa'da oynanmakta ve ilgi görmektedir (Rosanly, 1983). Bu sporların çıkış ve oynanış sebeplerini Türklerdeki savaşçı ruhun etkisinde aranmalıdır (Fişek, 1992). Türklerin islam dinine geçtikten sonrada sporla uğraşmaları islam dinini ssporunu teşvik etmesindedir (Çay, 1988).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Bu bölümde Eski Türk devletlerindeki spor anlayışının Osmanlı'da ne şekilde uygulandığı, ne gibi değişikliklere uğradığı ve ülke içerisindeki gelişimi anlatılmaya çalışılmıştır.

OSMANLI'DA BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR

Osmanlı İmparatorluğunda da diğer Türk devletlerinde olduğu gibi beden eğitimi ve spor faaliyetlerine önem vererek ülkenin varlığını ve bütünlüğünü korumaya çalışılmıştır. Bu faaliyetleri Osmanlı Devleti'nde geliştirerek sürdürmüştür. Eski Türk uygarlıklarında olduğu gibi Osmanlı'da ise spor yoğun şekilde uygulanarak savaşa hazırlık çalışmaları olarak görülmüştür. Bu nedenle okçuluk ve binicilik sporları daha önemli hale gelmiş ayrıca güreş sporunda geleneklerin devam ettirilmesi adına sürdürülmüştür. Osmanlı'da ok'u kullanmasını her bireyin görev ve sorumluluğu haline gelmiştir. Geçmiş tarihi kaynaklar gösteriyor ki ok ve yay türk kültüründe vazgeçilmezler arasında olmuştur (İrtem, 1939: 3). Ok – yay ikilisi kutsal bir nesne olarak kabul edilmiştir ve bu nesnelerin üzerine yeminler edilmiştir. Yay kışı ile ölüm cezasına çarptırılanlar için saygı ifadesi olarak algılanmıştır (Güven, 1992: 20).

Osmanlılar toplumda beden eğitimi ve spor kültürünü geliştirmek ve yetenekli gençler yetiştirmek için çok sayıda spor merkezleri yapmışlar ve bu merkezlerin devamlılığını sağlamak için vakıflar tarafından desteklemişlerdir. Spor branşlarına göre tesisler ayrılmış okçuların faaliyet yerine okçular tekkesi, güreş faaliyetlerinin yerine ise güreşçiler tekkesi olarak ifade etmişlerdir. Bu tekkelerdeki sporcuların uyku ve beslenmelerini düzenleyen idmancı diye ifade edilen hocalar yer almıştır. Eski tecrübeli idmancılar programlar düzenleyerek sporculara bu programları uygulamışlardır (Kurt, Kılıç & Kıvanç, 2017:50).

Kuruluş döneminde Osmanlı'da kurallar dahilinde uygulanan sporlar güreş, ok kullanma, av yapmak, kılıç kullanma gibi sportif etkinliklerdir (Tayga, 1990; İşcan, 1988). Gümüş'e göre (1349), Orhan Bey zamanında spor faaliyetlerine çok değer verilmiş devlet teşkilatına girmiştir. Bu sebeple de diğer padişahlar zamanında da

saraya girmesine neden olmuştur. Saray mektebi olan enderunda diğer derlerin yanında spor dersleride yer almıştır. Tarihi kırkpınar güreşleride o dönemlerde başlayıp günümüze kadar gelenek devam etmiştir.

Padişahlar güreş sporuyla da yakından ilgilenmişlerdir. Abdülaziz ve Abdülhamit'in güreşe verdiği önem üst düzeydedir ayrıca bu iki padişah güreşçileri koruyup kollamışlar hediyeler sunmuşlardır. Ayrıca bu padişahlar güreş il uğraşan sporcuları toplayıp güreştirmişlerdir (Kahraman, 1995: 192).

Osmanlı devleti atalarının geleneklerini devam ettirerek beden eğitimi ve sporu savaşa hazırlık olarak görmüşlerdir. Eğitim kurumlarında beden eğitimi ve spor talim olarak yer almıştır. Bu kurumlar saray kurumları, askeri kurumlar ve halk eğitim kurumları olan tekkelerdir (Gümüş, 1990).

Bursa'yı alan Orhan Bey bir yer tahsis ederek bu alanı yarış alanı olarak kullanılmasını sağlamış ve vakfetmiştir. Bayram kutlamaları atlı yarışlar ve diğer sporlar bu alanda icra edilmiştir. Bursa'da " atıcılar" adı altında saha yaptırılmış ve okçular burayı kullanmıştır. Hünernamede o dönemde yapılanlar, padişahların tahtta çıkış törenleri, padişahların yaptığı talimler, avlanmaları çevgen oynamaları, ok'u nasıl kullandıkları anlatılmıştır. 1. Murat döneminde üç günlük spor organizasyonları olduğunu görmekteyiz. Birinci gün ok kullanma, ikinci gün polo oynama ve ağırlık kaldırma , üçüncü gün ise cirit ve kurt avıdır. (Öztürk, 1993).

Kanuni dönemi sportif faaliyetlerin ve fiziksel egzersizlerin yoğun olarak yapıldığı dönem olarak görülmektedir. Çünkü Kanuni Sultan Süleyman, sarayda verilen beden eğitimi ve kültürfizik derslerini sık sık ziyaret ederek başarılı olanları ödüllendirmiştir (Lybyer, 2000). Kendisi de iyi bir binici ve avcı olan Kanuni Sultan Süleyman zamanında gözden düşeceğine inanılan Edirne, avcılık faaliyetlerinden dolayı hep göz önünde olmuştur. Kanuni Sultan Süleyman'ın kışı geçirmek ve avlanmak için sık sık Edirne'ye gittiği bilinmektedir. Busbecg, Kanuni'nin Edirne'yi kışlak olarak kullanmasının en önemli nedenlerinden biri ve en önemlisi yörenin sağladığı av imkânları olmuştur (Ricaud, 1686).

Saray eğitim öğretim kurumlarından Enderun mektebinde uygulamalı olarak beden eğitimi ve sporun yapıldığını görmekteyiz. Enderun mektebi müzik, beden eğitimi ve sporda büyük ilerleme göstererek, müzik ve beden eğitimi ve spor akademisi görevini üstlenmiştir. Okula en yetenekli beden eğitimi ve müzik öğretim elemanları getirilerek öğrencilerin daha iyi yetiştirilmesi sağlanmakla birlikte Türk örf ve adetleri, askeri sporlar ve beden eğitimi verilerek öğrencilere hem özel hem de toplum yaşantısında düzenli davranışlar kazandırılmaya çalışılmıştır (Unat, 1964:137).

Osmanlı Devletinde spor teşkilatlanmalarını incelediğimizde üç bulguya rastlarız. Bu bulgulardan ilki spor tekkeleridir (Fişek, 2003: 215-216). Spor tekkelerinin gelirleri iki şekilde sağlanmıştır. Padişah yaptırmışsa giderler padişahın bağladığı vakıftan, özel olarak kurulmuşlarsa o tekkelerin gelir-gider hesaplarına şehrin kadıları görevlendirilmiştir (Kahraman, 1989: 3).

Sporcu Türk Sultanları “Kemankeş Tekkeleri”, “Cüdi Tekkeleri”, “Ok Meydanları”, “Gök Yazıtlar” ve “zorhaneler” gibi spor kurumlarını yani bugünkü tabiriyle; okçuluk kulübü, güreş kulübü, binicilik kulübü, stadyum, spor salonu gibi spor kurumlarını vakıflar yöntemiyle hizmete kazandırmışlardır (Güven, 1992:12). Padişah vakıfları veya özel vakıflar tarafından gelir elde ederek varlığını sürdürmüştür. Dallara göre ayrılan bu tekkeler, özellikle Pehlivan Tekkesi (Güreş Kulübü) ve Okçuluk Tekkesi (Okçuluk Kulübü) binlerce sporcunun yararlanmasına olanak sağlamışlardır (Hiçyılmaz, 1974:17).

Bir diğer örgütlenme şekli ise siyasi ve ekonomik anlamda güçlü ve nüfuslu kişiler tarafından sporcular kollanıp desteklenmiştir (Fişek, 2003: 215-216).

Osmanlı da padişahların bir sporcu olarak yetişmeleri, Osmanlıda spor bu derece ön plana çıkmıştır ve önemsenmiştir. Osmanlı İmparatorluğunun savaş durumlarında sportif askerler yetiştirilmek üzere sınır boylarında yüzlerce stadyum yapılmış, bu stadyumlarda yapılan spor branşlarına göre pehlivan tekkesi, okçular tekkesi, gürcüler tekkesi gibi isimler altında uzun yıllar spor eğitimine hizmette

bulunmuşlardır. Ayrıca bu tekkelerde vakıflar kurulmak suretiyle sporcuların maddi ihtiyaçları bu vakıflardan karşılanmıştır (Ketten, 1993:38).

Fişek'in ifade ettiğine göre (1983), “ tekkeleri günümüzde kulüpçülüğün temelleri olarak görebiliriz ancak tekkelerin barındırdığı sporculara daha fazla olanak sağlaması günümüzdeki kulüplerde farklılaştığı noktadandır. Osmanlı'nın egemenlik kazanarak aldığı yerlere tekkeler yaptırmasını, o yörede bulunan gençleri güçlü ve sağlıklı nesiller olarak kuvvetli güreşçiler yetiştirmektir ” şeklinde ifade etmiştir.

Bilge'nin belirttiğine göre (1988), sporu geliştirmek için kentten köye kadar tekkeler kurulmuştur. Bunlardan birkaçı şu şekildedir: Tokat, Kütahya, İstanbul, Suriye, Sırbistan, Arnavutluk'ta örgütlenmiş ve oralara hizmetler götürmüşlerdir.

Osmanlıdaki üçüncü örgütlenme ise, 650 yıldır var olan ve hala Kırkpınar güreşleri ile varlığını devam ettiren “Ağalık” düzenidir(Fişek, 2003: 215-216). Ağa bütün organizasyonu dizeler ve giderleri üstlenir (Gümüş, 1990). 658. ‘cisi düzenlenen tarihi Edirne Kırkpınar Güreşini Ali GÜRBÜZ kazanarak altın kemerin sahibi olmuştur.

Osmanlı'nın güç kaybetmesiyle birlikte spor tekkeleride faaliyet alanı dışına çıkmıştır ve işlevini kaybetmiştir (Doğan, 2002: 67). Spor faaliyetleri yapmak için toplanan kişilerin kulüpleri oluşturmaları Batılı ülkelerde 17. Yüzyıl da başlamış (Kahraman, 1995:638), Osmanlıda gelenekçi anlayıptan kulüpleşmeye geçişin 19. yüzyılın ikinci faaliyete geçildiği görülmektedir (Soyer, 2004:209-225). Osmanlı spor faaliyetleri yapmak için Avrupa tarzında açılan ilk kulüp, 1872 yılında “The Imperid Yatching and Boating Club” adıyla su sporları kulübüdür. Kulübün ilk başkanı ise emekli İngiliz Amiral Hobart Paşa'dır (Augustus Charles Hobart Hampten) (Kahraman, 1995: 638)

Abdülmeçid (1839-1861) tahta çıktıktan sonra Reşit Paşa'nın etkisiyle 1839 yılında Tanzimat Fermanı'nı yayınlamıştır. Bu fermanla Osmanlı devlet sisteminde bazı siyasal ve sosyal düzenlemelerin yapılacağı belirtilmektedir. Bu düzenlemelerin sonucu olarak birçok yeni okul kurulmuş, öğretmen yetiştiren meslek okulları açılmış, azınlık ve yabancı okullarda büyük gelişmeler olmuş, kızlar için orta

dereceli okullar açılmıştır. Tanzimat dönemiyle birlikte beden eğitimi ve sporun batıda olduğu gibi ders programlarında yer almaya başlamıştır. Zaten bu dönemlerde açılan askeri okullardan harbiye ve askeri idadilere lüzumlu aletler ve tesisler yaptırılarak beden eğitimi ve spor jimnastik dersi altında ders programlarında yer bulmuştur. Böylece yüzyıllık geçmişi olan beden eğitimi ve spor anlayışı bir tarafa itilerek yerini tamamen yeni batılı anlamda beden eğitimi ve spor anlayışına bırakmıştır. Bu dönem (1863-1903) Türk spor tarihinde ” sporun, beden eğitimi bağımlı olarak geliştiği dönem” olarak adlandırılmıştır (Fişek, 1985:3).

Abdülmecit, gün geçtikçe talim ve terbiyeyi arttırmıştır. Orduda çok yoğun bir şekilde düzen alıştırmaları, yürüyüş, süngü ve avcı talimleri yapılmaya başlanmıştır. Avrupa tarzı eğitim Osmanlı askerlerine iyice ezberletildi (Başbakanlık Osmanlı Arşivi, 160). Ancak Avrupa milletleri ve orduları tarafından sıkça kullanılan jimnastik faaliyetleri (Tarcan, 1938) Osmanlı ordusu tarafından pek ilgiyle karşılanmamıştır. Avrupa’da adet olan ve Fransız beden eğitimi kurucusu Amoros’ta (Alpman) olduğu gibi 1847 tarihinde jimnastik eğitmeni Muallim Baron tarafından Osmanlı ordusuna yapılan teklif “*İş bu riyaziyat bedeniye fenni askerlerce lüzumlu ise de sınıf askerinin daima meç, süngü ve avcı talimleriyle meşgul olduklarından bunlar ile hareket riyaziyat gerektiği kadar hâsıl olmaktadır*” denilerek ret edilmiştir (Başbakanlık Osmanlı Arşivi, 160).

On dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında Beden Eğitimi ilk kez Osmanlı İmparatorluğu’nda icra edilmiştir. ‘Jahn-Amaros cinnastiği’ temel alınmıştır. Bu eğitimlerin amaçları arasında bedenlen güçlü, gösterişli ve cambaz hareketler sergilemektir . Tarcan, ilerleyen zamanlarda bu uygulamaları eleştirerek bilimsel temellere dayandırılmadıkça bir yarar sağlamayacağını savunarak eleştirilerde bulunmuştur (Ergin, 1977:1546-1547).

Mehmed Esad’ın ifadesine göre (1315: 86-87), modern anlamda terbiye eğitim-öğretimi Osmanlıda Tanzimatın ilanı sonrası Batı tarzında açılan askerî okullarda görülmüştür. Yüzme, jimnastik ve eskrim dersleri ilk kez askerî okul Mekteb-i Harbiye’de yer almıştır. Yüzme dersinin müfredata girmesi sebebiyle okulun yanına

hamam yapılarak ve içerisine aletler alınarak faaliyete geçirilmiştir. Öğrenciler belirli günlerde gruplar halinde yüzme derslerini almışlardır.

Cemal GÖKDAG ve Faik Reşit UNAT beden eğitimi ve spor dersinin Jimnastik adıyla okul programlarına askeri okullar aracılığıyla girdiğini ileri sürerlerken beden eğitimi spor tarihimizde yukarıda belirtildiği gibi önemli yeri olan eğitimcilerimizden Selim Sırrı TARCAN, beden eğitimi ve sporun ders olarak okul programlarımıza ilk olarak Galatasaray Lisesi ile girdiğini şu şekilde anlatmaktadır: “ *Antrenman ve spor jimnastik adı altında okulların programlarına ilk önce Galatasaray’da dahil edilmiş onu devamla Bahriye Mektebinde, Maçka Askeri İdadisinde daha sonraları Darüşşafaka’da jimnastik yapılmaya başlanmıştır. 1868 Eylülünde Galatasaray Lisesi açılırken Fransız Liseleri örnek olarak alınmıştır.* ” (Akyüz, 1985:185).

Yüksek öğretim kurumu kızlar için ilk kez bu dönemde kurulurken, ders programlarında da hayata dönük derslere tekrar yer verilmeye başlanılmıştır. Sivil okullar ile öğretmen yetiştiren okullarda beden eğitimi ve spor dersleri hızla arttırılmaya çalışılmıştır. 1869 Maarif-i Umumiyye Nizamnamesi’ne uygun olarak 3 yıllık iki devre halinde eğitim-öğretim yapan liseler açılmıştır. Bu okulların her sınıfında haftada birer saat “Terbiye-i Bedeniyye” adı altında spor dersi okutulmaya başlanmıştır. Yine bu ders 1912’de Galatasaray Lisesinin altı sınıfında da haftada ikişer saat olarak yer bulmuştur (Bilge, 1989:27-67).

Hava koşullarının uygun olduğu zamanlarda ve derslerin sonunda öğrenciler öğretmenleriyle beraber jimnastik alanına gidip jimnastik yapmışlardır. Kitap kullanmadan ders işleminin zor olacağı düşünülerek Miralay Mustafa Hami Bey’e Fransızcadan “Cimnastik Talimnamesi” isminde bir kitap tercüme ettirilmiştir (Mehmed Esad, 1315:74-77). Bu kitap, beden eğitimi ve spor öğretiminde ders kapsamında kullanılan ilk eser olma özelliğini de taşımaktadır. Mekteb-i Harbiye öğrencileri ile askerî zabıtlere jimnastik öğretmek üzere Kasım 1863 tarihli bir arşiv belgesinde Martin’in istihdam edildiği de görülmektedir. Aynı belgede eskrim dersini yürütmek üzere Fransız Piçini’nin (ilk eskrim öğretmeni) görevlendirildiği de

belirtilmiştir (Başbakanlık Osmanlı Arşivi7,[BOA], İ.DH.: 518-35255; BOA, A.MKT.MHM.: 285-42). Askerî okullardan sonra yavaş yavaş sivil okullarda da jimnastik dersi programlarda yer bulmuştur. Galatasaray Lisesinde beden eğitimi, spor ve jimnastik dersleri Fransa'daki liseler örnek alınarak müfradata alınmıştır. Galatasaray Lisesi Nizamnâmesi'nin beden eğitimi ve spor maddesini içeren 4. maddesinde, okulda beden eğitimi ve spor sınıfı oluşturularak talebelerin öğrenim süresince yaşlarına ve fiziksel yapılarına uygun aletler kullanarak derslerin devam edeceği belirtilmiştir. Jimnastik yapabilme imkanı öğrencilere süresi uzun teneffüslerde verilmiştir (Mekteb-i Sultânî Nizamnâmesini Havi İlânname, 1290; Şişman 1989: 28-54).

Başbakanlık Osmanlı Arşivi verilerinde (1193-32), beden eğitimi alanının II. Meşrutiyet döneminde (1908-1918) etkin ve önemli bir üyesi olan Selim Sırrı Bey'in İsveç'te kalarak eğitim alması ve yurda müffettiş olarak dönmesi ve üstün çabalar harcayarak eski anlayıştan bilimsel temelleri ve fiziksel olarak ağır basan herkes tarafından icra edilebilecek olan İsveç Jimnastiğine kayılmasını sağlamıştır. Bu anlayış değişikliğinde Tarcan'ın İsveç Jimnastiğini tanıtmayı, yaygınlaştırması amacıyla kitaplar yazmasının etkisi büyüktür. Gerek telif ve tercüme kitaplarda gerekse süreli yayınlarda bu çabaların sonuçlarını görürüz. Selim Sırrı Bey'in kitaplarında İsveç jimnastiğine ait terbiye-i bedeniye derslerinin pedagojik bir anlayışla ele alınması için bilgi verdiğini görmekteyiz.

Yirminci yüzyılda Osmanlı Devleti'nde sporsal faaliyetler azınlıkların önderliğinde artmaya başlamış ve beden dersleri müfredatta yerini almıştır. Müfredatta beden drsinin girmesiyle öğretmen açığı ortaya çıkmış yurt dışından beden eğitimi öğretmenleri getirilmiştir ayrıca yetişen öğrenciler daha sonra öğretmen olarak görev almaya başlamışlardır. Bu da çözüm olmamış talebin yoğun olması nedeniyle 1915 yılında beden eğitimi öğretmeni yetiştiren kurum açılması gündeme gelmiştir ancak 1. Dünya Savaşı nedeniyle proje hayata geçirilememiştir (Unat, 1964:36).

Baron Pierre Coubertein Osmanlı devletinde Uluslararası Olimpiyat komitesinde temsil edecek ve Olimpiyatlara sporcu hazırlayacak birini bulmak için İstanbul'da bir arkadaşından yardım istemiş, önerilen isim Selim TARCAN olmuştur. Coubertein mektup yazarak Tarcan'a uluslararası olimpiyat komitesi üyeliğine seçildiğini bildirerek Atina'daki olimpiyatlara sporcu hazırlamasını istemiştir. Tarcan cevap olarak Osmanlı'nın içinde bulunduğu durumu yazarak istibdat rejiminin böyle bir örgütlenmeye izin vermeyeceğini bildirerek Olimpiyatlara katılamayacağını ifade etmiştir ve sporcu göndermemiştir (Kahraman, 1995).

Atabeyoğlu'nun belirttiğine göre (1997), Osmanlı Devletinin Atina'da düzenlenen ilk olimpiyat oyunlarına katılmadığını belirtmekle birlikte bu oyunlara sporcu ve seyirci olarak katılmak isteyenleri gazete haberleri ve belgelerde kayıtlı olduğundan söz etmektedir. Pehlivan Koç Mehmet'in oyunlarda yer almak istediği belirtilmiştir.

Osmanlı Devleti Uluslararası Olimpiyat Komitesine üye olmadığından Oyunlara katılmak isteyen genç pehlivanın başvurusu organizasyon komitesi tarafından reddedildiği ifade edilmiştir (Doğan, 2002:170). Yine İstibdat Dönemi nedeniyle Paris'te ve St. Louis'de yapılan olimpiyatlara Osmanlı Devleti sporcu gönderememiş ve katılamamıştır (Kahraman, 1995: 698-700, Erdal, 2007: 29-32).

Atabeyoğlu (2004) Stockholm'de düzenlenen Olimpiyat oyunlarında Osmanlı Devleti'nin resmi olarak ilk kez yer aldığını belirtilmektedir ancak 1906 yılında Atina'da düzenlenen ara olimpiyatlarda ve 1908 yılında Londra'da düzenlenen oyunlarda Osmanlı'dan sporcuların olduğu kaynaklar göstermektedir.

Batılılaşma anlamında gerçekleştirilen reformların çoğunun Osmanlıda askeri alanda gerçekleştiğini görüyoruz. Osmanlı Devletinin gerileme döneminde yaşanan askeri başarısızlıklar ve siyasi kayıplar son dönemlere kadar askeri yenilikler üzerinde durmalarına neden olmuş bu durum toplumun diğer alanlara ilgisiz kalınmasına sebep olmuştur (Arslan & Yılmaz, 2001: 287-297).

Harbiye ve Askeri liselerin ihtiyacı olan alet ve tesisler cinnastik dersinin konulmasıyla Elpis, Imogene vb. kulüplerinin biraraya gelerek İstanbul Futbol Birliği kurmalarına bağlayan 1863-1903 döneminde, okullarda ve dışarıda beden terbiyesiyle sporun tarihleri iç içe girmiş, bu da sporun eğitim düzeniyle bütünleşmesini sağlamıştır. 1870'lerde Kağıthane'de bazı koşular düzenlenmiş, önce İzmir'de, sonra İstanbul'da 1885-1890 yılları arasında İngilizlerin oynadıkları futbol maçları etrafında meraklılar toplanmıştı, Güreşçi Koç Mehmet 1896 Olimpiyat Oyunlarına katılmak için başvurmuş ve Üçüncü olimpiyat Oyunları sırasında düzenlenen yarı resmi yarışmalarda St. Louis'e kadar gelmiş bazı Türklerin yer aldıkları görülmüşse de, bunlar eğitim düzeninin bir uzantısı olmuşlardır (Fişek, 1983).

Eğitim kurumlarının Osmanlı devletinin son döneminde toplumun ihtiyaçlarını eğitim kurumları gideremez hale geldiğinden yeni kurumlara gerek görülmüştür. Batılılaşma hareketleri içerisinde önce askeri sonra sivil alanlarda okullar açılmaya başlanmış ayrıca ilk askeri okullar açılmasının nedeni ülkenin kötü gidişini engellemektir. 1838 yılında Tanzimatı ilan edilmeden "Rüştiye" adıyla, orta dereceli bir okul açılmasına kararlaştırılmıştır. "Darülmualimin" in (erkek öğretmen okulu) Tanzimatın ilanından sonra 1848 yılında hizmete girmiştir. Bu okul amacı itibariyle "Rüşti Darülmualimin" (orta öğretmen okulu) idi. Bunu takiben Darülmualimin-i Sıbyan (ilk öğretmen okulu) ve Darülmualimin-i Ali gibi okulların açıldığı görülmektedir (Küçüköğlü, 2006: 377-392).

Okullarda beden eğitimi, oyun ve askerî talim gibi uygulamaları yaptıracak kişilerin öğretmenler olması, onların bu konularda daha nitelikli bir şekilde yetiştirilmesi gerekliliğini gözler önüne sermiştir. Nitekim Dârülmualimîn-i İbtidâiye için 1914 yılında yayınlanan programda terbiye-i bedeniye dersi ile ilgili bilgiler uygulama, teori ve öğretim yöntemi olmak üzere üç kısımda ele alınmıştır. Dersin uygulama bölümünde oyun oynayarak geçiren öğrenciler, teorik bölümde oyunların faydası ve önemi hakkında bilgi sahibi olmuş, öğretim yöntemi (usul-i talim) bölümünde ise oyunları uygulama olarak nasıl düzenleyeceklerini ve

oynatacaklarını öğrenmişlerdir. İlk üç sınıfta haftada iki saat uygulanan derste, İsveç usulü jimnastik ve terbiyevî oyunların bulunulması istenmiştir (Maarif-i Umûmiye Nezâreti, 109-113). Dârülmua'llimîn'de aynı programın son bölümünde uygulanacak oyun ve sporlara (atlamalar, esir almaca, el ile futbol, halat çekişme, yaya yarışları, hokey, tenis, yüzme, kürek çekme, bisiklet, eskrim, futbol, nişan atma) ait bir talimat yayınlanmıştır. II. Meşrutiyet döneminde, İsveç jimnastiğinin özellikle sivil okullarda yaygınlaştırılmasında Selim Sırrı Bey'in öğretmen ve müfettiş olarak sürdürdüğü çabalara rağmen, tüm okullarda yalnızca İsveç jimnastiği yer bulmuştur. Jimnastiğin Osmanlı Devleti'ne girişinden beri uygulanan aletli Jahn-Amaros jimnastiklerine de devam edilmiştir (Özçakır, 2013).

Osmanlı Devleti eğitim kurumlarındaki yapılanma sürecinde temel hedefini sosyal yapıyı kuvvetlendirmek yerine, dış devletlerin Osmanlı üzerindeki etkisini azaltmak olmuştur. Bunun bir sonucu olarak eğitim alanındaki yenilikler askeri okullarda olmuştur. Batı örnek alınarak yapılan yeniliklerde toplumun tamamına hitap edilememiş sorunlar çözülememiş bunun nedeni olarakta yetersiz bir alt yapı üzerine inşa etmeye çalışmalarıdır (Küçüköğlü, 2006).

Eğitim alanındaki yenileşme çalışmaları Osmanlı'nın son dönemlerinde karmaşık ve düzensiz bir şekilde uygulandığından görülmektedir (Aycan, 2005: 136-140). Askeri ve ilmiye sınıflarında eğitim kurumsallaştığından toplumun tamamına nüfus edememiştir. (Küçüköğlü, 2006: 377-392). Özetle, fermanla toplumsal hayatı düzenleyen yenilikler, askeri ve yargı alanında düzenlemelerin yapılacağı ve padişah tarafından destekleneceği ifade edilmiştir. Bunun göstergesi olarak da yeni yasal düzenlemelerin en kısa süre içinde gerçekleştirileceği, o zamanın yargıtay-danıştayın yeniden teşkilatlanacağı ifade edilmiştir (Karaer, 2003: 16).

3.1. Tanzimatta ve Osmanlı'nın Son Döneminde Beden Eğitimi ve Spor

Eğitimin temelini oluşturan Enderun Mektebi ve Tekkeler Osmanlı Devletinde sportif faaliyetleri doğrudan ve dolaylı olarak eğitim programları içerisinde uygulayan okullar, Tanzimat'ın ilanından sonra önemini yitirmeye başlamıştır. Geleneksel sporlar çevresindeki bu sportif aktivitelerin yerini, özellikle I

Meşrutiyet'ten sonra (1876)'dan itibaren okul ve okul dışında batıdan alınan örnekleriyle ya da bizzat batılılar tarafından uygulanmaya konulan modern sporlar yer almaktadır (Özmeden, 1999:5).

Fransızlardan etkilenen eğitim sistemimizden sonra spor eğitimimizde etkilenmiştir. Avrupa tarzında eğitim veren Harbiye Mektebi'nde ilk kez cimnastik etkinliklerine “Riyazat-ı bedeniye” dersiyle programa alındığı görülmektedir (Kahraman, 1995:627-628).

Atabeyoğlu (1985), Harbiye Mektebi'nde sporsal faaliyetlere çok önem verildiğini, derslerin bitiminden sonra öğrencilerin spor öğretmenleri İtalyan M. Martin'in eşliğinde spor çalışmaları yaptıklarını ve fiziksel zindeliği kazanmaya çalıştıklarını ifade etmiştir.

Robert College'yle ve Mekteb-i Sultani (Galatasaray Lisesi) kültürel açıdan “ batıya açılan pencereler ”olarak kalmamış spor alanında da öncülük etmişlerdir (Atabeyoğlu, 1985:1474). Mekteb-i Sultani'deki ilk beden eğitimi ve spor öğretmeni Moiroux adlı bir Fransız'dır. Daha sonra yerine Curel adlı bir Fransız gelmiştir (Atabeyoğlu, 1972:179).

Galatasaray Lisesinin ders programı Fransa'daki liselerle aynıdır. Cimnastik öğretmeni olan Fransız Mösyö Curel, Osmanlı'ya gelirken ülkesinden cimnastik aletleri getirip bu aletlerle öğrencilere dersler anlatmıştır. Curel komutasında Galatasaray Lisesi'nde gerçekleştirilen başarılı cimnastik gösterileri, cimnastik dersinin ilk ve ortaokullarda da yer almasını gündeme taşımıştır (Kahraman, 1995:640-641).

Galatasaray lisesi sayısız öğrenciye eğitim vermiştir ancak Osmanlı Tarihinde unutulmayacak iki önemli spor adamını Faik ÜSTÜNİDMAN VE Selim Sırrı TARCAN'ı yetiştirmiştir (Atabeyoğlu, 1985:1475). Kuleli İdadisi ve Mektebi Bahriye gibi askeri okullarda batılılaşma hareketleriyle birlikte spor eğitimi adı altında cimnastik etkinlikleri gerçekleştirildiği görülmektedir (Fişek, 2003: 218). 1869 yılında ortaokullara, 1870'de Tıp Mektebi'ne 1887'de de liselere cimnastik ve eskrim dersleri dahil edilmiştir (Doğan, 2002: 169). Abdülaziz'in Avrupa

ülkelerindeki gezisinden sonra cimnastik kitaplarını çeviri yaptırdığı bilinmektedir (Kahraman, 1995: 627-628).

Bu dönemde askeri okullar ve liselere beden eğitimi ve cimnastik aletleri alınmaya, tesisler yapılmaya başlanmış; ayrıca cimnastik ders programına konulmuştur (Gökdağ, 1970:1-5)

Bu dönemde spor eğitimi konusunda Fransızlardan ve cimnastiğin bir türü olan John-Amaros cimnastiğinden fazlasıyla etkilenildiği görüyoruz. Spor eğitimin de sadece jimnastiğin bir türüyle sınırlı tutulması ve yalnızca nitelikli asker ve devlet adamı yetiştiren eğitim kurumlarında (Mekteb-i Harbiye, Galatasaray Lisesi) verilmesi, halkın diğer spor faaliyetlerinin uzak kalmasına neden olmuştur. Dikkat edilmesi gereken bir başka önemli konu ise John- Amaros cimnastiğinin içeriğidir. Fişek'in (2003), John- Amaros cimnastiğiyle ilgili bazı bilgileri şu şekildedir: “*Fransa’da cimnastiğin kurucusu İspanyالی Albay Don Francesco Amaros kabul edilmektedir. Açtığı özel bir cimnastik okulunda yılında Paris’te medyada ses uyandırmıştır, bunun sonucu olarakta beden eğitimiyle ilgilenlerin ve savunma bakanlığını dikkatini çekip oraya sızmanın yolunu bulmuştur. 1831’de bütün Paris cimnastik kurumlarının genel müfettişliğine atanmıştır. Fransa’daki beden eğitimi ve jimnastik alanında uzun süre söz sahibi olan Amaros, Jahn’ın etkisinde kalarak askeri jimnastik eğitimi üzerinde durmuştur. Amaros jimnastik üzerine her gördüğü aracı, hareketleri birbirleriyle harmanlayarak ortaya zorlayıcı bir sistem oluşturmuş ve bu sistemin planlamaya uymadığını savunan kişiler tarafından suçlanmıştır.*”

Beden eğitimi ve sporun modern anlamda ilk kezülkeye acrobatlar sayesinde girdiği ifade edilmektedir ve cimnastiğin farklı bir türü şeklinde girmiştir. Bu türünde tam bir askeriği eğitim sistemine benzeyen kişide disiplin sağlayan ve itaati amaçlayan bir programı içerdiği anlatılmaktadır (Fişek, 2003: 219).

1869 Osmanlı eğitim sisteminde köklü bir değişikliklerden sayılan Osmanlı milli eğitim bakanlığı yeni yönetmenlik yayınlamış, medrese eğitiminden uzaklaşarak eğitim devletin meselesi olmaya başlamıştır. Bu yapılan yenileşme hareketlerinden beden eğitimi ve jimnastikte etkilenmiş ders programlarında yer almaya başlamıştır. 1869 milli eğitim bakanlığı yeni yönetmenliğine uygun olarak üç

yıllık iki devre halinde eğitim-öğretim yapan idadiler hizmete girmiştir. Beden terbiyesi dersi bu açılan kurumlarda spor dersi olarak verilmeye başlanmıştır. Yine bu ders Darülmualimin-i İptidai'nin her dört senede ve 1912'de Mektebi Sultani'yenin alt dersliklerinde ikişer saat uygulanmıştır (Bilge, 1988:27-67).

Yapılan değişiklikler doğrultusunda 1869 yılında ortaokullar'da, 1870'de Tıp Mekteb-i'nde ve 1877 yılında da liselerde eskrim, jimnastik dersleri verilmeye başlanmıştır (Tayga, 1990:169; Kodaman, 1999:93-117). Ancak ortaokullarda beden eğitimi ve spor dersleri erkek ortaokullarında verilmeye başlanmıştır (Akyüz, 2001:285). Ayrıca Harp Okulu ve Harp Akademisi ders müfredatında askeri subaylar için kılıç ve kılıç oyunları dersleri de konularak onların özellikle fiziksel gelişimleri üzerinde durulmuştur (Tayga, 1990:109). 1870 yılında ise Kaptan ve Çırakçı Mektebi'nde askerlik ve beden eğitimi dersleri verilmiştir (Ergin, 1977:666).

1903-1907 yılları Türk spor tarihinde önemli bir sayfa oluşturmaktadır. Dernekler kanununun bu dönemde çıkarılmasıyla sporun hızla beden eğitimi ve spor anlayışından koparak okul dışına çıkmasına ve kendi teşkilat yapısının gelişimini oluşturmaya neden olmuştur. Futbol başta olmak üzere çeşitli spor dalları ile ilgili kulüpler kurulmuş ve çeşitli branşlarda sporcular yetiştirilmeye başlanmıştır. Bu kulüplerden ilk kurulanlar Beşiktaş Jimnastik Kulübü (1903), Galatasaray kulübü(1905), Fenerbahçe Kulübü (1907) 'dür (Hiçyılmaz, 1974:95).

Şakar'ın belirttiğine göre (1990), Türkiye'de beden eğitimi ve spor eğitimine modern anlamda yaklaşım, İsveç'te beden eğitimi öğrenimi yapan Selim Sırrı Tarcan'la 1909'da hareketlenmeye başlamıştır. Yurt dışı öğrenimi sonrası Selim Sırrı Tarcan, "Beden Eğitimi Müfettişi" olarak atanmış ve okullarda beden eğitimi derslerinin bilimsel yaklaşımla yapılmasına öncülük etmiştir.

Tarcan beden ve spor eğitimini tamamlayarak İsveç'ten döndükten sonra askerlik mesleğinden ayrılmış ve 14.07.1910 yılında " Bilumum Vilayeti Osmaniye Mekatebinin Terbiyeyii Bedeniye Müffettişliği'ne" atanmıştır. Tarcan , 19 Ocak 1911'de özel nitelikte yeni bir " Terbiye Mektebi" hizmete sunmuştur. Bu ikinci okul diğerlerinde farklı daha ilmi metodlarla uygulamalı eğitim yanında gövde

bilimi, fizyoloji, sağlık gibi kuramsal eğitime de yer vermiştir (apan, 1999:19-20). Maarif Nazırı Emrullah Efendi zamanında (1910-1911) ğretim süresi üç yıl olan iki devre halinde ğretim yapan bir okul açılmıştır. Başlangıçta sayısı 10’dur. Bu okullara her üç ğretim yılında da haftada birer saat ‘‘ Terbiye-i Bedeniyye’’ adı altında ders verilmiştir (Tarcan, 1928:47).

Darümuallimin’de 1911 yılı içerisinde müfredatlar dâhilinde beden eğitimi derslerinin nasıl ve ne şekilde yapılacağı düzenlenmeye çalışılmıştır (Tayga, 1990:109). 1912 yılında ise İstanbul Galatasaray Lisesi’nde haftada iki saat terbiye-i bedeniye dersi verilmeye başlanmıştır (Yücel, 1994:150).

1913’te yayınlanan ‘‘Tedrisât-ı İptidadiye Kanunu Muvakkatı’’nda ilkokul dersleri arasına ‘‘Terbiye-i Bedeniye ve Mektep Oyunları’’ ve ‘‘Etfal-i Zkura Talim-i Askeri’’ dersleri eklenmiştir. 1912–1914 yılları arasında kız ve erkek sultanilerinde beden eğitimi dersleri haftada iki saate çıkarılmıştır. 1913 yılında Sultanilerin ders proğramlarında, terbiye-i bedeniye dersi 6,7,8 ve 9’ uncu sınıflarda; orta öğretimin ikinci devresi 10,11 ve 12’nci sınıflarda İnas Sultanisi’nin ders programında da haftada iki saat olarak yer almıştır. 1913’te kurulan Mekateb-i İptidaiye-i Umumiye’nin (ilkokul) ders programında ‘‘ Terbiye-i Bedeniye ve Mekteb Oyunları’’ dersinin yanında, erkek öğrencilere askeri talim dersleri de verilmeye başlanmıştır (Bilge, 1988:27-67).

1913 yılında açılmış Vaiz yetiştiren okullar ve bu okulun 1. ve 2. sınıflarında beden terbiyesi dersleri kendine yer bulmuştur. Ayrıca yine aynı yıl içerisinde Kız Sanayi Mektepleri’nde de beden terbiyesi dersleri verilmeye başlanmıştır (Ergin,1977:160). Ayrıca sultanilerin Sunufu Taliyesi ders programlarına haftada iki saat olmak üzere beden terbiyesi dersi dahil edilmiştir (Yücel, 1994:151).

1914-1918 yılları arasında Birinci Dünya Savaşı olmasına rağmen beden eğitimi faaliyetlerini yaygınlaştırma devam etmiştir. Yurt dışında beden terbiyesi eğitimi alıp yurda dönem, ülkede ilk İdman Bayramı düzenleyen ve Türk spor tarihini değiştiren Tarcan öncülüğünde ülkenin doğusundaki aşiret mektepleri eğitim programlarına ‘‘ ayak talimi ’’ adıyla ders eklenmiştir (Canşen, 2015).

Beden terbiyesi ve jimnastik derslerinin 1913-1914 yıllarında ülkenin çoğu yerine dağılmıştır. Çünkü 1913 yılında yayınlanan ilköğretim geçici yasası ile beraber özellikle ilköğretim alanında yeni düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemeler arasında ilk kez el işi, resim, müzik, beden eğitimi ve sağlık derslerinin ilkokul programlarında yer almıştır (Budak & Budak, 2014:377).

1914 yılı sonlarında ise Kız Lisesi ders programlarına terbiye-i bedeniye dersi, haftada iki saat olmak üzere eklenmiştir (Tayga, 1990:110). Ayrıca Darülhilafetulaliyye medresesinin 1914 yılında derslere başlaması ile medresenin tali kısmı evvel 1.2.3. ve 4. sınıfında ve tali kısmı sani de ise 5. 6. ve 7. sınıflarında terbiye-i bedeniye dersi verilmeye başlanmıştır (Ergin, 1977:127-128). Ancak medresenin 8. sınıfında terbiye-i bedeniye dersi yer almamıştır. Bunun yanı sıra sultanilerin devrei saniye bölümlerinde haftada iki saat olmak üzere terbiye-i bedeniye dersi verilmiştir (Yücel, 1994:152).

1915 yılında ise erkek ve kız sultanilerin ders programlarında haftada birer saat olarak terbiye-i bedeniye dersinin yanında sabah ve akşamları okul yönetimlerince belirlenen, haftanın iki-üç öğrenciler talebeler terbiye-i bedeniye, eğitsel oyunlar ve atış talimleri yapmışlardır (Bilge, 1988:27-67).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Osmanlı'daki spor anlayışının Cumhuriyetteki gelişimi, müfredattaki yeri ve eğitim politikaları içerisindeki beden eğitimi ve sporun gelişimi incelenmiştir.

CUMHURİYET DÖNEMİ'NDE BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR

Cumhuriyet Dönemi'nden önce devletimizde sportif faaliyetleri sürdürmeyi özel girişimciler üstlenmiştir. Genellikle nüfuslu şehirlerde özellikle İstanbul'da bir kaç spor kulübü organizasyon yaparak kendi aralarında ve bazende Yabancı ülkelerden takımlar gelerek futbol oynanmıştır. Cumhuriyet Dönemi'nde spor branşlar federasyonlar altında birleşmeye ve bir merkeze bağlanması bu dönemde olmuştur (Kurt, Kıvanç & Kılıç, 2017:50).

Bunlardan biri Türkiye İdman Cemiyeti İttifakıdır. Türkiye İdman Cemiyeti İttifakının geçici kurulu, İstanbul'da faaliyette bulunan 13 kulüp tarafından futbola ilişkin çalışmaların düzenlenmesi ve futbol liginin kurulması amacıyla 14 Temmuz 1920 tarihinde başlattıkları çalışmaları 7 Eylül 1921 de bitirmiş ve 25 Kasım 1921 de Cemiyetler Kanunu'na göre teşekkül için hükümete müracaat etmiştir (Btum, 1943:11-40). Geçici kurul tarafından 25 Kasım 1921 tarihinde Dahiliye Nezaretine (İçişleri Bakanlığı) sunulan evrak, 22 Mayıs 1922 tarihinde tekamül etmiş ve Türkiye İdman Cemiyeti İttifakı tescil ve tasdik olmuştur (Dağlaroğlu, 1957:178-180).

1922'de İstanbul' da geçici heyet olarak kurulan ve 1923'de merkezi Ankara'ya alınarak Türkiye İdman Cemiyeti İttifakı (TİCİ) adı altında faaliyete geçen, Türk sporunun ilk yönetim örgütlenme biçimi ve sporun yaygınlaştırılma çalışmaları hakkında kronolojik, kurumsal ve sportif bilgiler veren çeşitli eserler yazılmış olmasına rağmen, 1936'ya kadar hayatını sürdüren örgütün kuruluş amaçları doğrultusunda beden eğitimi ve spor faaliyetlerini bir çok branşta göstermiştir (Tici, 1923).

Beden ve spor eğitimi konusundaki sorunlar devlette yetkiye sahip kişiler tarafından gündeme getirilmiş ve Cumhuriyet ilan edilmeden bu konu üzerinde durulmuş, dönemin önde gelen bilim adamları tarafından gündeme alınmıştır. Sonuç olarakta dönemin beden eğitimi, spor ve jimnastik alanında önde gelen ülkelerde

İsveç'te "Kraliyet Askerî Beden Eğitimi ve Jimnastik Akademisi"nde beden eğitimi, spor ve jimnastik eğitimi olarak yurda dönen ve ülkesinde sayılı spor adamlarından sayılan ve ülkesinde önemli spor faaliyetlerinde bulunan Selim Sırrı (Tarcan) Bey 15 Temmuz 1923'te eğitim konularında çalışmalar yapmak üzere ilk kez toplanan dönemin milli eğitim şubesi "Terbiye-i Bedeniye Mektebi" açılması yönünde bir tasarı sunmuş ve bu görüş heyet tarafından kabul edilmiştir (Akyüz, 2012:401). Tarcan'ın ifadesinde (1926), Hey'et-i İlmiye'de alınan bu kararın da etkisiyle, 5 Eylül 1923'te TBMM'de okunan Bakanlar Kurulu'nun programında eğitim siyaseti ile ilgili olarak: "*ferdin bedenî ve fikrî kabiliyetleri gibi ahlâkî ve içtimaî kabiliyetleri de inkişâf ettirilecektir. Bu maksada vusûl için bir Terbiye-i Bedeniye Darü'l-Muallîmîni açılacak, izcilik teşkilatına ehemmiyet-i mahsûsa verilecek, programlar ile mekteplerin teşkilatı tedricen içtimaî esasâta tevfiik olunacaktır.*" ifadesinin yer aldığını görürüz. Bu konuyla alakalı hayata geçirilen ilk hareket İstanbul Kız Okulunun yanında beden ve spor eğitimi kurslarının hizmete açılması olmuştur.

1923 tarihlerinde Ankara'da milli eğitim bakanlığı görevi yapan İsmail Safa (Özler) Heyet-i İlmiyeyi toplamış, ulusal ve bilimsel teşkilat, ilköğretim, ortaöğretim, izcilik ve terbiye bedeni ve icraat adı altında beş tane birbirinden farklı amaçlar için komisyon oluşturularak neler yapılabileceği hakkında çalışmalar yapmışlardır. Bu çalışmalar Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun temel taşlarını oluşturmaktadır. 26 maddelik İlmiye heyetinin programından biride on ikinci sırada yer alan "Terbiye-i Bedeniye Darülmuallimini" faaliyete geçmesidir. Heyet, programında okulun kuruluş aşamasını ve esaslarını belirlemiştir (Unat, 1964:28-29).

20 Aralık 1925 tarihinde milli eğitim bakanı olarak göreve başlayan Mustafa Necati Bey, görevine başlar başlamaz ilk işi komisyonlar kurarak eğitim hakkında çalışmalar yapmıştır. Bu çalışmalar sonunda beden terbiyesi komisyonu kurulmuştur (Ergün, 1982:44).

Abalı'nın belirttiğine göre (1974:96), Mustafa Necati'nin Milli Eğitim Bakanlığı yaptığı dönemde (1925-1929) ilk defa devletin beden eğitimi öğretmeni yetiştirmek için 1926 yılında kurs açtığını görmekteyiz. İlk açıldığı yıllarda kursun

sorumluluğunu Selim Sırrı TARCAN üstlenmiş, daha sonra da Nizamettin KIRŞAN bu görevi sürdürmüştür. Kursun ders programında; Beden terbiyesi nazariyesi, fizyoloji, anatomi, mihaikiyeti hareket, hıfzıssiha dersleri ile spor uygulama dersleri yer almıştır. Kursa katılanlar arasında kız ve erkek öğretmen okulunu başarıyla bitirmiş öğretmen adayları, her ilin yetenekli başarılı ilkokul öğretmenleri ve orduda bu özelliklere sahip subaylar katılmıştır. 4 yıl boyunca kurs hizmeti devam etmiş ve 1930'da kurs sona ermiştir.

Cumhuriyet döneminde beden eğitimi ve spora verilen önemin bir sonucu olarak, beden eğitiminin milli eğitim sisteminin bir parçası haline getirilmesi çalışmaları sürekli gündemde olmuştur. Ülkemizdeki eğitim kurumları müfredatında beden terbiyesi ve spor derslerin yer almasıyla birlikte, bu derslerin boş geçmemesi ve bu derslere girecek öğretmen ihtiyacını karşılamak için 1926 yılında spor adamı Tarcan'ın bitmek tükenmeyen enerjisi sayesinde beden terbiyesi okulunun açılması fikri ortaya koyulur. Beden terbiyesi davası için önce elaman işinin halledilmesi önemi vurgulanır (Yücel, 1994:241).

Yayınlanan tüzükle birlikte İmam Hatip liseleri düzenlenmiş ve müfredattaki dersler arasına beden eğitimi derside dahil edilmiştir (Ergin, 1977: 2125). Yine aynı yıl içerisinde erkek öğretmen yetiştiren okulun ders müdratına beden eğitimi dersi haftada bir saat olarak ilköğretim kısmına ders olarak eklenmiştir (Akyüz, 2001:187). Yine tüzükle birlikte beden eğitimi dersi önem kazanmış ve bu tüzük sayesinde orta okul ve liselerin programında haftada iki saat cimnastik dersi olarak yer almıştır (Yücel, 1994:167). İlkokul kız-erkek öğretmen yetiştiren okulların müfredatına da haftada bir saat olarak beden eğitimi dersi eklenmiştir (Binbaşoğlu, 1995:477-478).

Ergin, (1977) & Binbaşoğlu, (2014) ifadesine göre, “ İlkokulların 1926 tarihli müfredatında, ilk 4 sınıfın programına haftada 2 saat, beşinci sınıf programına ise haftalık bir saat jimnastik dersi programda yerini almıştır ve böylece özellikle Maarif Vekâleti'ne bağlı okullarda ilk kez jimnastik dersi haftalık iki saat verilen bir ders haline gelmiştir bu da gösteriyor ki Cumhuriyet rejiminin, özellikle çocukların bedensel gelişimine verdiği bir önemi azda olsa gözler önüne sermektedir ayrıca

1926 yılında İstanbul Kız Öğretmen Okulu'nda beden terbiyesi öğretmeni yetiştirmek için bir beden terbiyesi kursu faaliyete geçmiştir, faaliyete geçen bu kursun her bir devresi dokuz aydan oluşmakta ve dört sene devam etmektedir ve kursta Türk öğretmenlerin yanı sıra, yurt dışından özellikle de o dönemlerde batı dünyasında büyük yankı uyandıran İsveç Jimnastiği'ni kursiyerlere öğretmek amacıyla İsveç'ten öğretmenler getirip görev verilmiştir ve kursta 45 kadın, 102 erkek olmak üzere toplam 147 beden eğitimi öğretmeni yetişmiş ve okullardaki görevlerine başlamışlardır ” şeklinde açıklamışlardır.

Yücel'in (1994) belirttiğine göre “1927 yılında liselerin ikinci devrelerinin 1. ve 2. sınıflarında haftada 2 saat, 3. sınıflarında ise haftada 1 saat jimnastik dersleri” verilmeye başlanmıştır ve 1929 yılında Marmara Adası'nda Balıkçılık Mektebi açılmış ve bu okulun ders programında terbiye-i bedeniye dersine yer verilmiştir (Ergin, 1977:2137).

Türkiye İdman Cemiyeti İttifakı (TİCİ) zamanından eğitim kurumlarındaki beden öğretmeni açığını kapatmak kolay olmadığından 1926 yılında, Mustafa Necati'nin Maarif vekili olarak görev yaptığı zamanlarda açığı azaltmak için kurslar vasıtasıyla öğretmen yetiştirilmiştir (T.C. Maarif, 1944:119-120).

Abalı'nı (1974) aktardığına göre, “ Türkiye'de beden eğitimi ve spor öğretmenliğinin bir meslek haline gelmesinde Selim Sırrı Tarcan'ın bitmek tükenmeyen çabaları 1926 yılında meyvesini vermiş ve aynı yıl içinde İstanbul-Çapa Kız Muallim Mektebinde bu konuda bir kurs açılmış ve kursun yöneticiliğini Selim Sırrı Tarcan bizzat kendi üzerine almıştır” şeklinde anlatmaktadır.

Özkan (1999) çalışmasında, “ Selim Sırrı 1926 yılında, bu kursa katılan öğretmen adaylarına rehber olması için “Muallimlere Terbiye-i Bedeniye Rehberi” adıyla bir kitap yazmış, bu kitapta öğretmenlerin öğrencilerine sıhhat, ahenk, tenasüh, iktisat, tasarruf, ahlak ile karakter gibi özellikleri kazandırmalarını ve hareketlerde basitten karmaşığa doğru bir yol izlemelerini, araç-gereç-tesis yetersizliği ile ders saati azlığı konusundaki problemler konusunda pratik çözümler sunmuştur” şeklinde ifade etmiştir.

Dört yıl boyunca Çapa' da yetişen beden eğitimi öğretmenleri orta dereceli okullara beden eğitimi ve spor öğretmeni olarak atanırken, bir kısmı da 1923 yılında eğitime başlayan “Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü”nün Beden Terbiyesi Şubesi'nin öğretmen kadrosunda yer almışlardır (Ayaş, 1996:553). Cumhuriyet döneminde milli eğitim bakanı olarak görev yapan Necati Bey tarafından İstanbul Çapa' da Kız Öğretmen Okulunun yanında 3000 TL sarfiyla bir beden terbiyesi salonunun yapımına başlanır. Salonun yapımı 1927 yılında faaliyete geçmiştir (Ergin, 1977).

Hâkimiyet-i Milliye gazetesinde (1927) yer alan yazıda “ Maarif vekilinin Avrupa'daki gezilerinden sonra Türkiye'de beden eğitimi ve spor mekteplerinin açılmasının hızlandığını görüyoruz ve buna göre; Terbiye-i Bedeniye Genel Müfettişi Selim Sırrı Bey, 7 Nisan 1927'de İstanbul'da bir gazeteciye verdiği demeçte, Milli Eğitim Bakanlığının Stockholm Beden Terbiyesi Okulunu örnek alarak Ankara'da bir beden terbiyesi mektebi açmaya karar verdiğini ve bu mektebin yatılı ve iki yıllık olacağı açıklamalarını ” yer almıştır.

1927 yılında beden terbiyesi okulunun açılmasıyla salon tesislere gerek olduğundan bunları gidermek için Kazım Paşa'ya ait köşkün ek kısımları ve arazisi istimlak edilmesine karar verilmiştir. Bu giderlerin bütçeden bir kısmının 1927 ve bir kısmının 1928 spor bütçesinden karşılanmasına karar verilerek Bakanlar Kurulu'nda kararlaştırılarak yasalaşmıştır (Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA)).

1927-1928 öğretim yılında bir yıl süre ile sınırlandırılan kız ve erkeklere mahsus, uygulamalı ve teorik eğitim veren "Jimnastik Muallimleri Kursu-Beden Eğitimi Öğretmeni Yetiştirme Kursu" açılmıştır. Bu kursun açılış amacı; öncesinde beden terbiyesi geçmişi olan tecrübeli kişileri yeni gelişmelerden haberdar etmek ve gelişimlerini sağlamaktır. Açılan kursların başına Tarcan geçmiş zaman zaman dersleri kendisi anlatmıştır ayrıca öğretmen ihtiyacından dolayı bu kurslara yabancı hocalar getirilmiştir. Kız öğrenciler için bayan Inge Nerman (Tarcan, 1935), erkek öğrenciler için Rangar Johnson, üçüncüsü masaj ve tıbbî cimmastik için Suen Alexanderson'dur. Bu kurslara öncelikli olarak eğitim teşkilatının içinden sınıf

öğretmenlerinden yetenekli ve istekli olanlardan (Ordu'dan, Polis'ten ve İtfaiye Teşkilatından) da bu kurslara katılır. Adayların ilk değerlendirilme aşaması meslek becerileridir bu sınavı geçemeyenler elenir. Kazana adaylar üç ay sürecek olan teorik ve uygulama eğitimine alınırlar. Eğitimde sonra tekrar sınava tabii olurlar başarısızlar elenir başarılı olanlar tekrar üç aylık aynı eğitime devam ederler. Eğitimde başarılı olan kişiler 1 yıllık eğitimin ardından Beden Eğitimi Öğretmeni olarak okullarda görevlerine başlarlar (Arun, 1986).

Öğretmen ihtiyacından dolayı bu kurs ikinci defa faaliyete geçer ve kursa sadece ilkokul öğretmenleri alınır. 1929-1930 yılında da kurs faaliyetine devam eder. Yurt dışında eğitimlerini tamamlayan Nizamettin Kırşan ve Vildan Savaşır yurda döndükten sonra bu kurslarda öğretmen olarak görev alırlar. Okulların az olması sebebiyle kurs faaliyetini bitirir ve mezun ettiği Zehra Alagöz bakanlık tarafından yüksek tahsil alması için İsveç'e gönderilir (Bilge, 1989).

Yücel'in ifadesinde (1994:169), “ 1930 yılında orta mekteplerin (1. devre) 1. ve 2. sınıflarında haftada iki, 3. sınıflarında ise haftada bir saat olmak üzere cimnastik dersi verilmeye başlanmıştır ayrıca bu yıl içerisinde bir ilk gerçekleştirilerek 2 ve 3. sınıflarda haftada bir saat askerlik dersi verilmeye başlanmıştır ve askerlik dersleri de doğrudan bedensel gelişim üzerine odaklandığı için, bu çalışmada askerlik dersleri de beden terbiyesi dersleri bağlamında ele alınmıştır ” diye ifade etmektedir.

1930'lu yıllar beden terbiyesi alanında yaygın çeşitliliği ve hukuki düzenlemeler açısından patlamanın olduğu yıllardır. Özellikle Selim Sırrı Tarcan'ın 1930'larda verdiği eserler örnek olarak gösterilebilir. Türk modernleşmesinin beden rejimini anlamak açısından son derece önemlidir. Tarcan'ın 1933 yılında “köy mekteplerinde tatbik edilmek üzere” kaleme aldığı Köy Mekteplerinde Beden Terbiyesi kitabı bu anlamda oldukça dikkat çekicidir. Tarcan'a göre güneş ve hava gibi tabiatın iki “büyük nimeti” daha vardır: Su ve hareket. Şüphesiz su hijyene; hareket ise beden terbiyesine gönderme yapmaktadır. Tarcan, köylülerin bu iki nimetten faydalanmadığından dem vurur. Tarcan'a göre “Vücudunu sık sık sudan

geçirmesini bilen köylüler pek azdır. Köylü ekseriya yatarken elbisesini çıkarmayı akıl etmez, yere serili bir eski kilime, nadiren de tahta bir kerevete olduğu gibi uzanıp yatar (Tarcan, 1933:1-2).

1930'lu yıllara gelindiğinde Dünya'da Türkiye'nde spor alanında yer alabilmesi için yapılan “ İsveç, Demoz ve Dalkröz usulü beden eğitimi çalışmalarının sıhhi, indifai ve bedii uf'ullerden teşekkül eden bedeni şahsiyeti tam olarak teşkil ve tehsis etmek salahiyeti hiçbirinde olmadığı” ileri sürülerek maarif vekaletinden bütün bunları kaldırılması yönünde çalışmalar yapılmıştır (Bedi, 1934:10). Milli Eğitim Bakanlığı 1930 yılında Okullarda öğrenci Spor Teşkilatı Hakkında Talimatname ile ilk ve ortaokullarda eğitim gören öğrencinin okul dışında spor kulüplerine girmelerini ve okul haricinde yapılan ferdi veya cem'i müsabakaya katılmalarına yasak getirmiştir (Yücel, 1994:358-360).

Cicioğlu, (1985) “ 1930'lu yıllardan itibaren beden eğitimi ve sporda da, genel milli eğitim politikalarında olduğu gibi daha pragmatist bir yaklaşım benimsenmeye başlamıştır. 1929 yılında yayımlanan “ilk Mektepler Talimatnamesi”, ilkokulların amacını ortaya koyarken, genç neslin okulda milli cemiyet ve Türk Cumhuriyetine ruhen ve bedenen en faydalı bir tarzda yetiştirilmesi temel bir amaç olarak” benimsemiştir. Uluskan (2010), “ bütün bu gelişmelere ek olarak, 1932'de kurulan halkevlerinin bizzat Atatürk'ün tavsiye ve telkinleri ile şekillenen eğitim programları içinde sporun da yer aldığını” belirtmekte fayda görüyoruz.

1930'lu yıllara gelindiğinde Türkiye İdman Cemiyeti İttifakı (TİCİ), salon sporlarının üzerinde daha da titizlikle durarak bölgelere salon yaptırmak için bütçesinden ödenekler ayırmaya ve bu konuda hükümetten destek almaya başlamıştır. 1932 yılında Eylül ayında yapılan toplantıda İstanbul mıntıkası emrine, açık ve kapalı sahalar tesisine kullanmak üzere 2000 lira gönderilmiştir. Mıntika heyeti bu paranın bir kısmını güreş salonu yapılması için Vefa kumkapı kulübüne, 500 lirasını da Beyoğlu'nda mıntika güreş salonu yapılması için ayrılmıştır (Türk Spor, 1932:18).

Halkevlerinin yapması gereken çalışmalar arasına spor da eklenirken, kapsam oldukça geniş belirlenmiştir: “Halkevleri Teşkilatının Umumi Esasları”ndan spor ve beden hareketleri, gençlik terbiyesinin ve milli terbiyenin vazgeçilemeyecek asli ve mühim bir bölümüdür (Korkmaz, 2007).

Köy Enstitüleri Programları’da (2004), “ Halkevleri gibi beden eğitimi ve spora yer verilen önemli halk eğitim merkezlerinden birisi de Köy Enstitüleridir ve Köy Enstitülerinde beden eğitimi dersi, “Beden Eğitimi ve Ulusal Oyunlar” adı altında 1. sınıftan 5. sınıfa kadar haftada 1 saat verilmiştir ayrıca Beden eğitimi derslerinde uygulanacak öğretim programları ile öğrencilerin vücutlarını sistemli ve ahenkli hareketlerle geliştirmek, çeşitli spor oyunları ve ulusal oyunlarla, öğrencilerin vücutlarına atletik bir çeviklik kazandırmak, spor sevgisini ve sporu, gençlerin dayanma güçlerini, disiplin ve ödev severlik duygularını geliştirmek, onların yaşamları boyunca sürüp gidecek bir alışkanlık haline getirmek, gençlere iklim zorluklarını yenebilecek yetenek ve alışkanlık kazandırmak, vücut yapısı sağlam, kuvvetli ve dayanıklı gençler yetiştirmek” hedeflenmiştir .

Beden eğitiminin öneminin kavranmasına yönelik olarak yapılan çalışmalar da artmaya başlamıştır. Selim Sırrı Bey, Beden Eğitimi’nin tarihini, gelişmiş ülkelerdeki durumla Türkiye’nin durumunu kıyas eden bir anlayışla “Terbiye-i Bedeniye Tarihi” adıyla bir çalışma yapmıştır ve kitap olarak basılmıştır (Türk Tarih Kurumu Kararları, 22 Ocak). 1928 Milli Eğitim Bakanlığı Mart 1933’te Ankara’da bir beden terbiyesi kongresi düzenlemeye karar verdiler. İlk defa düzenlenecek olan ve Milli Eğitim Bakanı’nın başkanlık edeceği kongreye, beden terbiyesi müfettişleri, muallimleri ve konunun uzmanların katılması kararlaştırılmıştır (Cumhuriyet, 1933).

Bu kongrede program hazırlanarak içeriğinde cimmastik derslerinin daha verimli olması, hergün sabahları yapılması amaçlanmıştır. Programda İsveç cimmastiği, Amerikan ve bilhassa Alman cimmastik modellerini uygulanmasının yanı sıra milli zevk ve meşrebimize de uygun bizim seve seve yapabileceğimiz bir usul ve şekil ile “ Türk Cimmastik Modeli ” oluşturma fikride gündemde olmuştur (Fetgeri, 1931:3).

1926 yılında Konya'da "Orta Muallim Mektebi" adıyla Orta dereceli okullara öğretmen yetiştirmek üzere kurulan okul, bir sene sonra 1927-1928 öğretim yılında Ankara'ya şimdiki Merkez Bankası'nın olduğu semtteki eski bir binaya taşınır. O yıl pedagojik şubesi de açılarak müessesenin adı "Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü" olarak değişir. Bu arada şimdiki Gazi Eğitim Fakültesinin bulunduğu binanın yapımına, Mimar Kemalettin Beyin bir ön Avrupa gezisi dönüşünden sonra, Muallim Mektebi eski binadan bu yeni binaya taşınır. Bu arada diğer şubeler açılarak eğitim geniş alanlara etki eder. Beden Eğitimi Şubesi' nin açılabilmesi için bu binanın yanında bir de beden eğitimi salonu ve spor sahasının yapımı faaliyetine başlanır. 1932 yılında salonun ve sahanın yapımı biter. 5 temmuz 1932 tarih ve 105 sayılı " Talim ve Terbiye Kurulu" kararı ile Gazi Eğitim Enstitüsünde erkekler için üç yıl süreli "Beden Eğitimi Şubesi" 1932-1933 öğretim yılında açılır (T.C. Maarifi, 1944:120). 22 öğrenci ile Beden Eğitimi Bölümü ilk yılında eğitime başlar (Yücel, 1999:124).

Güven'in belirttiğine göre (1996:75-76), “ Gazi Eğitim Enstitüsü ülkede üniversite seviyesinde beden eğitimi öğretmeni yetiştiren kurumdur ayrıca Eğitim Bakanlığı Almanya'dan uzman beden eğitimi öğretmeni Kurt Dainas getirilerek öğrenim kadrosuna dahil edilmiştir ve ülkenin beden eğitimi öğretmenleri çeşitli yerlerde görev verilmiştir, bunlardan Nizamettin Kırşan İstanbul Öğretmen okulundan, Vildan Aşır Savaşır Galatasaray Lisesinden ve Zehra Alagöz'de tahsilini yeni tamamlayıp gelince, İsmet Paşa Kız Enstitü beden eğitimi öğretmenliğinden Gazi Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi Şubesine alınarak ” burada göreve başlamıştır.

Maarif Vekilliği bünyesinde 1933 yılında yayınlanan kanunla “Beden Terbiyesi ve İzcilik Müdürlüğü” faaliyete geçerek ülkedeki spora ilgiyi ön planda tutulmaya çalışılmıştır ve ardından 15 Haziran 1935 tarih ve 2273 sayılı kanunla bu müdürlüğün hem okullarda beden eğitimi ve izcilik faaliyetlerini hem de okul dışındaki beden eğitimi faaliyetlerini yürütmesine karar verilmiştir. Batı ülkelerinde sporun sevk ve idaresinde ortaya çıkan fikir ve hareketler, sporun devlet işi gibi ele alınması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır (Abalı, 1974: 105).

1 Kasım 1938’de TBMM toplantı yılının açılışı münasebetiyle Atatürk’ün hasta yatağında dikte ettirdiği ve Meclis’te Başbakan Celâl Bayar tarafından okunan nutkunda Beden Terbiyesi Kanunu’na ilişkin olarak da: *“Türk gençliğinin kültürde olduğu gibi spor sahasında da idealine ulaştırılması için yüksek Kamutay’ın kabul ettiği Beden Terbiyesi Kanunu’nun tatbikına geçildiğini görmekte memnunum...”*(Atatürk’ün söylev ve demeçleri, s.429) denilmiştir. Bu dönemde *“Atatürk Gençleri Kurumu”* adı ile bir gençlik teşkilatı kurulması (Balcıoğlu, 1999, s.139 gündem olmuştur ve bu teşkilatın gençler üzerinde ahlak, vatan sevgisi ve askerlik becerileri geliştirmeyi hedeflediği görülmektedir ayrıca bu teşkilatlanmanın başarılı bir şekilde uygulanmadığı, buna atfedilmesi planlanan görev ve sorumlulukların da Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü’nün bünyesinde toplandığı görülmektedir (Akşam, *“Atatürk Gençleri Kurumu”*, 1937)

Okullardaki beden eğitimi ve spor faaliyetleri ülkenin spor politikaları içerisinde önemli bir yer almış, politikalarla iç içe olmuş ve doğal olarak etkilenmiştir. Vatandaşların sporla gelişmelerini sağlamak ve sağlıklı yaşamalarını sağlamak üzere Başbakanlığa bağlı olarak 1938 yılında kurulmuş olan Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü o günün şartlarına göre yeniden teşkilatlanmıştır. 1942’de M.E.B’lığına, 1960’ta başbakan’lığa, 1969’da G.S.B’lığına, 1989 da tekrar Başbakan’lığa bağlanarak çok kez otorite değiştirmiştir (İşler, 2001).

Arun’un (1990) belirttiğine göre, “ 1937 yılına kadar yalnız erkek beden eğitimi öğretmeni yetiştiren Gazi Eğitim Enstitüsü 1937 yılından itibaren bayan beden eğitimi öğretmeni de yetiştirmeye başlar ve bayan öğrencilerin derslerine girmesi için İstanbul Alman Lisesi beden eğitimi öğretmeni bayan Margarete Korge’de bölümün öğretim kadrosuna Bakanlıkça sözleşmeli olarak katılmıştır ayrıca 1934-1935 öğretim yılında Enstitü’nün ilk mezunlarından Cemal Alpman ve Mehmet Arkan Milli Eğitim Bakanlığınca seçilerek Almanya’ya Berlin Üniversitesi Beden Eğitimi Enstitüsüne üç yıllık tahsile gönderilmiştir ve bir yıl sonra 1935-1936 öğretim yılında Gazi Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi Bölümünün ikinci mezunlarından, Hasan Örengil, Cevdet Anın ve Ahmet Yaraman yine Almanya’ya

Berlin Devlet Beden Eğitimi Akademisi'ne üç yıllık yüksek öğretime, yine Gazi Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi Bölümüne öğretmen yetiştirmek üzere gönderilmiştir ” şeklinde belirtir.

1947 yılında ise (1948 yılında da aynıdır) ilkokulların haftalık ders programlarında 1. 2. ve 3. sınıflara haftada 2 saat; 4. ve 5. sınıflara ise haftada 1 saat jimnastik dersine yer verilmiştir (Edis, 1947:34). Buna karşın 1948 yılı ilkokul müfredatına göre; köy ilkokul programlarında beden eğitimi dersi bulunmamaktadır. Bu dersin yerine bütün sınıflarda haftada 6 saatlik tarım iş dersi bulunmaktadır (1948 İlkokul Programı, 1948:25). 1948 ilkokulları için hazırlanan programda da I. kısım ve II. kısım dersleri aynı şekilde 2'şer ve 1'er saat olarak ancak öncekilerden farklı olarak "Beden Eğitimi" adıyla yer almıştır (Çelenk, 2000: 48). 1962 yılında hazırlanan programda da ilkokul Beden Eğitimi Dersi I. kısımda 2'şer saat ve II. kısımda 1'er saat olarak plânlanmıştır. (Çelenk, 2000:90; Kalemoglu, 2011: 60).

Eğitim süresi üç yıl olarak faaliyet veren Gazi Enstitüsü 1937 yılında öğretmen ihtiyacının fazla olmasından dolayı eğitim süresi iki yıla indirilmiştir. Bu değişiklik zamanında son sınıfta olan öğrenciler yarım dönem erken mezun edilerek ikibuçuk yılda mezun olmuşlardır (T.C. Maarif, 1944:120). 1949-50 yılına kadar bu iki yıllık eğitim uygulaması devam etmiştir. Gazi Eğitim Enstitüsü'nün yanında, körler için yaptırılan binada üç yıl öğrenim süresi olan, “ Beden Terbiyesi Yüksek Enstitüsü” açılır (Arun, 1986).

Tarcan (1930), “ Gazi Terbiye Enstitüsü Beden Eğitimi Bölümü Türkiye’de sosyal ve kültürel hayatın değişmesinde öncü rol üstlenmiştir ve okulun hocalarının öğrencilere ve halka yönelik olarak eğitici faaliyetlerde buldukları ve hatta bunun için çalışan Türk Ocağı ve Ankara Radyosu gibi diğer kurumlarla iş ortaklığı yaptıkları görülmektedir ayrıca okulun hocalarından Vildan Aşır, Türk Ocakları'nın organize ettiği faaliyette öğrencilere yönelik olarak “Halk Terbiyesi ve Spor”, halka yönelik olarak da 12 Kanunusani 1931’de “Sokol Teşkilatı” konulu iki ayrı konferans verdi” şeklinde ifade eder.

Cumhuriyetin ilk dönemlerinde, birçok kurum eliyle yürütülen kamp çalışmaları da çocuk ve gençlerin beden eğitimi açısından önemli bir işlev görmüştür. Beden politikalarını en iyi yansıtan uygulamaların başında Kızılay Gençlik ve Sağlık Kampları ve Cumhuriyetin eğitim politikaları gelmektedir. 1930'lu yıllara kadar sporun temel gayesi olan sağlıklı bir toplum yaratma misyonunun, Kızılay gençlik kamplarının kurulduğu 1933 yılından sonra fiili olarak Kızılay'a devredilmiş olduğunu tespit etmektedir. Bu gelişme dönemin bazı yöneticilerinin aynen İttihat Terakki yöneticileri gibi ulusal bir gençlik teşkilatı kurulması hevesine kapılmalarına neden olmuştur (Kaya 2010: 46). Kızılay'a bağlı gençlik teşkilâtının kuruluşu 23 Mayıs 1933 tarihindedir (Türkiye Kızılay Cemiyeti, 1935: 9).

Bulut (2007), kampları “ Türk Hava Kurumu kampları (İnönü Kampı, Türk Kuşu Kampı), izci kampları, beden terbiyesi mükellefiyeti kampları, pasif korunma kampları, okulların yaz tatili kampları, askerî eğitim amaçlı lise ve üniversite kampları, Halkevleri Spor Kulüpleri kampları, Köy Enstitüleri kampları, çocuk ve oyun kampları, Gençlik ve Spor Müdürlüğü ve diğer spor kulüplerin kampları, kamu kurum kampları (askerî, maliye vb.), yazlık aile kampları, günümüzdeki örneklerine benzer özel kamplar ve diğer kamplar ” olarak sıralamıştır.

Bulut'un ifade ettiğine göre (2007:116), “ bu kampların amaçları arasında çocukların ve gençlerin Dünya'da sağlık kazanmak bedensel olarak kuvvetlenmek ve asker olarak vatanın savunmasında görev almaktır. Bu kamplara maddi açıdan fakir olan, fiziksel özellikleri gelişmemiş, beslenme ihtiyacını karşılayamayan şekilde sıralayabiliriz.

Beden eğitimi öğretmeni gereksinimini gidermek için 1937 yılında eğitim öğretim 2 yıla indirilerek bayan öğrenciler de Enstitüye kabul edilmiştir. 1960'lı yıllarda çabuk ve ucuz öğretmen yetiştirme politikaları güdülerek mesleğe büyük zararlar verilmiştir. 1973-1974 öğretim yılında beden eğitimi öğretiminde gece eğitimine başlanmış fakat 1976'da vazgeçilmiştir. 1974-1975 öğretim yılında Gazi Eğitim Enstitüsü Beden Eğitim Bölümü'nde başlatılan yay-kur öğretim çalışmaları

daha sonra mektupla öğretim ve yaz okulu uygulamaları ile çeşitli yöntemler uygulanmıştır. Hızlandırılmış programla beden eğitimi öğretmeni yetiştirme yollarına gidilmiştir. Bu uygulamalar dolayısıyla eğitimin kalitesinin düşmesine neden olmuştur (Şakar, 1990).

Gazi Beden Eğitimi Bölümü Türkiye’de, beden eğitimi öğretmenlerinin yetiştirilmesinde önemli bir yer tutmakta ve bu alandaki tek okul olma özelliği taşımıştır. 1967–1968 öğretim yılında İstanbul Atatürk Eğitim Enstitüsü bünyesinde Beden Eğitimi Bölümü açılınca bu özelliğini kaybetmiştir (Karaküçük, 1989:52).

Tiniç (1986), “ Gazi Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi Bölümündeki statüye göre, 1944 Ekim' inin sonlarına doğru, 1944-1945 öğretim yılında Edirne'de beden eğitimi öğretmeni yetiştirilmesi için bir "Beden Eğitimi Öğretmen Okulu " açılır ve Öğretim kadrosuna da Cevat Tiniç , Faik Gökay ve Pakize Gökay getirilir ancak, okul ikinci yıl kapatılır ve Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi Bölümü ' ne taşınır, ikinci sınıfa geçen öğrenciler ve ikmale kalanlar eğitim ve öğretimlerine Gazi Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi Bölümü 'nde ” şeklinde ifade eder.

Milli Eğitim Bakanlığı (1968) yönetmenliğinde, “ 1946 yılında açılan Edirne Beden Terbiyesi Orta öğretmen Okulu beden eğitimi öğretmeni yetiştirme amacıyla eğitim öğretime başlamış çok kısa süre sonra öğretimini sürdüremeyerek kapatılmıştır ve öğrenciler Gazi Eğitim Enstitüsü’ne aktarılmıştır ayrıca İstanbul Eğitim Enstitüsü 1947 yılında beden eğitimi öğretmeni yetiştirme amacıyla eğitim öğretime başlamış; erkek beden eğitimi öğretmeni yetiştiren bir kurum olarak düşünüldüğü için, ilk yıl erkek öğrencilerle öğretime başlamıştır ” ifade edilmiştir.

1974 yılında Ankara Gazi Beden Eğitim Enstitüsü bir yıl kadar, dört yıllık program uygulanmış ve Eğitim Akademisi ismini almışsa da 1975 yılından itibaren tekrar 3 yıla indirilmiştir. 1978-79 yıllarında hızlı eğitimle beden eğitimi öğretmeni yetiştirilmiş, 45 günlük bir kurs sisteminden mezun olan öğretmenler çeşitli okullarda görev yapmaya başlamışlardır. 1979 yılından itibaren 4 yıllık yüksek okul haline gelen Eğitim Enstitüleri, 20 temmuz 1982 tarih ve 41 sayılı kanunla Üniversitelerin Eğitim Fakülteleri beden eğitimi ve spor bölümleri haline almıştır.

1974-75 öğretim yılında Ankara 19 Mayıs Gençlik ve Spor Akademisi, 1975-76 öğretim yılında İstanbul Anadolu Hisarı ve Manisa Gençlik ve Spor Akademileri hizmete girmiştir. 1976-77 öğretim yılında İzmir Ege Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu açılmıştır. Bu 4 öğretim kurumu da adı geçen kanunla Üniversitelerin Eğitim Fakültelerine bağlı Beden Eğitimi ve Spor bölümleri ile birleştirilmiştir. Ankara'da ODTÜ'ye bağlı Beden Eğitimi Spor ve Rekreasyon bölümü 1976 yılında hizmete açılmıştır. 1981 yılında lisansüstü eğitim vermeye başlayan bölüm, 1982 yılında yine adı geçen kanunla ODTÜ Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor bölümü adını almıştır (Bilge, 1989:116-118).

Basım & Arğan (2009) yapılan değişiklikleri, “ 1982 yılında Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) kanunu ile birlikte Eğitim Enstitüleri, Spor Akademileri ve Ege Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu birleştirilerek, üniversite çatısı altında Eğitim Fakültelerine bağlı Beden Eğitim ve Spor Bölümüne dönüştürülmüştür ayrıca 1992 yılında ise Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulları açılmış ve Eğitim Fakültelerine bağlı bazı Beden Eğitimi ve Spor Bölümleri, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulları ” olarak sıralamıştır.

Çelenk ifadesinde (2000:102), 1962 yılında hazırlanan taslak programın geliştirilmiş olan ve 1968 yılında uygulamaya konulan ilkökul programında Beden Eğitimi Dersi I. ve II. kısımda 3'er saat olarak plânlanmış, 1. ve 2. sınıflar için aynı konu başlıkları verilmiş, 3. 4. ve 5. sınıflarda konu başlıkları ve açıklamaları ile ayrıntılı verilmiştir. Bu programda 3 ana amaca ve bu amaçların ayrıntılı alt amaçlarına yer verilmiştir. Bu programda ilk defa "programın uygulanması ile ilgili esaslar" ayrıntılı olarak verilmiştir.

İlkökul programında, 1980 yılında uygulamaya konulan Beden Eğitimi Dersi, haftada 3'er saat olarak tüm sınıf seviyelerinde düzenlenmiş ve 1992 yılı itibarî ile ilkökul düzeyinde verilen Beden Eğitimi Dersi, tüm sınıf seviyelerinde 3'er saatten 2'ser saate düşürülmüştür (Kalemoglu, 2011:61). 1968 yılında uygulamaya konulan Beden Eğitimi Dersi öğretim programı, 1987 yılında geliştirilerek 2000'li yıllara kadar uygulamaya devam edilmiştir (Çelenk, 2000:151).

21 Mayıs 1986 gün ve 3289 Sayılı Yasa ile 3530 Sayılı Yasa'nın kaldırılmasıyla birlikte sporumuza yön veren Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğü, Bakanlar Kurulu'nca yayımlanan 24 Ocak 1989 gün ve 356 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 18 Mart 1989'dan itibaren geçerli olmak üzere "Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü" adını almıştır (Sümer, 1990).

Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın başarılı ilköğretim öğretmenleri arasında "ilkokullara beden eğitimi öğretmeni yetiştirme işlemi" 1971 yılından 1979 yılına kadar sürmüştür. Kurslar 2 devre halinde 21 gün eğitim vermiş, 16 yılda 2622 ilköğretim öğretmeni bu kurslardan geçerek beden eğitimi öğretmeni olma hakkı elde etmişlerdir. Ancak bu kurslara katılan öğretmenler köylerden kentlere tayin yaptırmak için bu kurslara katıldıklarından ve kursun kısa oluşu eğitimi olumsuz yönde etkilemiştir ve kurslar kapatılmak durumunda kalmıştır. Gençlik ve Spor Bakanlığı ayrıca ilköğretimdeki beden eğitimi öğretmenleri içinde hizmet içi eğitim düzenlemiştir. Kurslar seminer niteliğinde olup 1974-1980 yılları arasında ilköğretim beden eğitimi öğretmenlerine toplam 25 spor branşlarına yönelik düzenlenmiştir (Bilge, 1989:70).

Arı'nın belirttiğine göre (2002), 15. Milli Eğitim Şurası'na kadar geçen zaman süresince üzerinde görüşülen "sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretimi, uygulamaya koyma çalışmaları 55. Hükümet tarafından başlatılmıştır. Bu amaçla, 55. Hükümet tarafından, sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretim yasa tasarısı hazırlanarak görüşülmesi için TBMM'ye iletilmiştir. 1997-1998 öğretim yılından itibaren sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretime geçilmesini sağlayan "*İlköğretim ve Eğitim Kanunu, Milli Eğitim Temel Kanunu, Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu, Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile 24.03.1988 Tarihli ve 3418 Sayılı Kanunda Değişiklik Yapılması ve Bazı Kağıt ve İşlemlerden Eğitime Katkı Payı Alınması Hakkındaki 4306 Sayılı Kanun*" 18.08.1997 tarih ve 23084 sayılı Resmi Gazete de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. 4306 Sayılı Kanun ile; 222 sayılı İlköğretim ve "Eğitim Kanununun 9. maddesi ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 23. maddesi İlköğretim Kurumları sekiz yıllık okullardan oluşur. Bu

okullarda kesintisiz eğitim yapılır ve bitirenlere ilköğretim diploması verilir.” şeklinde değiştirildi. 5.1.1961 tarihli ve 222 sayılı, 14.6.1973 tarihli ve 1739 sayılı, 5.6.1986 tarihli ve 3308 sayılı kanunlarda birlikte veya ayrı ayrı geçen "ilkokul" ve "ortaokul" ibareleri "ilköğretim okulu" olarak değiştirildi. Mevcut kanunlardaki, sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretim uygulamasına ters düşen maddeler ya değiştirilmiş ya da kaldırılmıştır.

Temel Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından Talim ve Terbiye Kurulu'nun kararı ile okullara gönderilen talimatta, haftalık derslerde değişmeler olmuştur. Temel eğitimin birinci kademesinde beden eğitimi ders saatleri 2, ikinci kademe de bir saate indirilmiştir. Buna ek olarak ikinci kademeye seçmeli “spor etkinlikleri” ders eklenmiş öğrenci tercihlerine göre dersler açılmıştır (Yaylacı, 1998).

Eğitim sistemimizde, 1997-1998 yılında gerçekleştirilen yapısal bir değişiklik ile ilköğretim düzeyinde eğitim 8 yıla çıkartılarak kesintisiz olarak verilmeye başlanmıştır (Akyüz, 2011:348). Eğitim ve öğretimde davranışçı yaklaşımın terk edilerek, yapılandırıcı yaklaşımın benimsenmesi üzerine 2006 yılından itibaren diğer pek çok derste olduğu gibi Beden Eğitimi dersi öğretim programı da yapılandırmacı yaklaşım temelinde yeniden hazırlanarak uygulamaya koyulmuştur (Milli Eğitim Bakanlığı, M.E.B., 2006).

16 Ağustos 1997’de sekiz yıllık kesintisiz eğitimin hayata geçirilmesiyle Beden eğitimi dersine verilen önem artmıştır. İlköğretim birinci kademesindeki öğrenciler Beden eğitimi uygulamalarıyla kurallara uymayı, zamanı kullanmayı, saha ve malzemeleri tanımayı, vücudunu ve organlarını tanıyarak onları nasıl kullanacağını, karmaşık hareketleri kavramayı öğreniyorlardı. Eğitimin ikinci kademesinde geleceğe dönük planlar yapabilmeyi, hareket faaliyetlerinde yer almaya istekli olmayı, beceriler kazanmayı ve geliştirmeyi öğrenerek bir çok spor faaliyetinin içerisinde bulunuyorlardı. Bu uygulamalarla spor branşlarının temellerini öğrenmiş oluyorlardı (Körmükcü, 2006).

1998 yılında 8 yıllık kesintisiz eğitim vermeye başlayan, 2006 yılında yeniden hazırlanarak uygulamaya konulan ilköğretim Beden Eğitimi dersi, 2012

yılından itibaren örgün eğitim sistemimizde gerçekleştirilen bir diğer yapısal değişiklik ile 4+4+4 eğitim sistemi olarak anılan, ilk ve ortaöğretimi 4'er yıllık devrelere ayıran ve ortaokulları özgür hale getiren uygulama sonrasında (T.C. Resmi Gazete, 2012), 1. kademe 4 yıllık ilkokullarda "oyun ve fiziksel etkinlikler dersi"(Milli Eğitim Bakanlığı, 2012) (sınıf öğretmenlerince verilir), 2. kademe ortaokullarda "Beden Eğitimi ve Spor dersi" (Milli Eğitim Bakanlığı, 2013) ve 3. kademeye denk gelen ve ortaöğretim seviyesinde eğitim veren liselerde "Beden Eğitimi Dersi" adı altında uygulanmaya başlanmıştır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2009).

2006-2007 öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanan beden eğitimi dersi yeni ilköğretim programında yapılandırmacı yaklaşım şu şekilde açıklanmıştır : *“yeni öğretim programında Beden eğitimi dersi yapılandırmacı yaklaşım temel alınmış, öğrenme ortamlarının çeşitlendirilmesi ve öğrencinin doğrudan sürecin içinde olmasına dikkat edilmiştir. Yapılandırmacı yaklaşıma göre öğrenciler, kendi öğrenmelerini yapılandırır. Yeni öğrenmeler öğrenenin önceki yaşantılarına dayanır. Yapılandırmacı yaklaşım ilkeleri ile işlenen derslerde öğrenme-öğretme ortamlarını katılımcı ve etkili hale getirmek gerekmektedir. Bu durumda her öğrenci etkinliğe katılmakta ve kendisini ifade etmektedir. Çünkü öğrenme yaşantıları öğrencilerin ilgi, istek, gereksinim ve ön öğrenmelerine dayanmaktadır. Her birey birbirinden farklı ve kendine özgü olduğundan, öğrenme yolları da buna göre farklılık göstermelidir”*.

Milli Eğitimin sisteminde gerçekleştirilen köklü değişiklikle birlikte 8 yıllık kesintisiz ilköğretim eğitimi, 2012 yılından itibaren 4 yıllık ilkokul ve 4 yıllık ortaokul olarak ayrılmış ve 4 yıllık lise eğitimi ile tamamlanmak suretiyle 4+4+4 eğitim - öğretim sistemi uygulamaya konulmuştur (Güven, 2014:270). Gerçekleştirilen bu değişiklik sonrasında, birinci 4 yılı kapsayan ilkokullarda Beden Eğitimi Dersinin kaldırılarak yerine "Oyun ve Fiziksel Etkinlikler Dersi" konulmuş ve sınıf öğretmenleri tarafından derslerin verilmesi öngörülmüştür (Çeliksoy & Çelik, 2015).

Sınıf öğretmenleri tarafından uygulanmakta olan ve “hareket yetkinliği” ve “aktif ve sağlıklı yaşam” gibi iki temel gelişim ve öğrenme alanı üzerine yapılandırılan oyun ve fiziksel etkinlikler dersi, öğrencilerin, "oyun ve fizikî etkinlikler yolu ile yaşamları boyunca kullanacakları temel hareketler, aktif ve sağlıklı yaşam becerileri, kavramları ve stratejileri ile birlikte bunlarla ilişkili yaşam becerilerini geliştirerek bir sonraki eğitim düzeyine hazırlanmalarını" amaçlamıştır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2012).

Eğitim sistemimizde 2012 yılında gerçekleştirilen yapısal değişiklik ile birlikte eğitim ve öğretime başlama yaşı 72 aydan 66 aya düşürülmüş, daha önce kesintisiz sürdürülen 8 yıllık zorunlu eğitim, 4'er yıllık üç devreye ayrılarak 12 yıla çıkartılmıştır (T.C. Resmi Gazete, 2012). Bu değişiklik öncesinde, ilköğretim okullarında uygulanmakta olan Beden Eğitimi Dersinin ilk 3 yılında, 7, 8 ve 9 yaş grubu öğrencilere verilmesi plânlanan "temel düzeyde hareket eğitimi", değişiklik sonrasında 6 yaş grubu öğrencilerin de dâhil olduğu ve 4 yıl süren oyun ve fiziksel etkinlikler dersi programının tamamını kapsamı içine almıştır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2012).

Okul öncesi eğitime başlanması ile orta öğretimin tamamlanması arasında geçen eğitim-öğretim sürecinde, bireylerin beden eğitimi ve spor faaliyetlerine katılmasının, onların fiziksel, duygusal, sosyal ve zihinsel özelliklerinin gelişmesinde önemini vurgulayan Ortaokul Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programında, söz konusu süreç içerisinde bu dersten beklenenin; "*öğrencilere hareket yetkinliklerini geliştirmede, aktif ve sağlıklı yaşam alışkanlıkları edinmede yol gösterici ve destekleyici olması*"; aynı zamanda onların öz-yönetimi sosyal ve düşünme becerilerini geliştirmelerine imkân sağlaması olduğu ifade edilmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2013). Oyun ve fiziksel etkinlikler dersinde olduğu gibi, Ortaokul Beden Eğitimi ve Spor Dersi “hareket yetkinliği” ve “aktif ve sağlıklı yaşam” gibi iki temel gelişim ve öğrenme alanı üzerine yapılandırılmış ve öğrencilerin bu öğrenme alanları ile birlikte "öz yönetim, sosyal ve düşünsel" becerileri geliştirmeleri öngörülmüş, bu ders ile "*öğrencilerin, yaşamları boyunca kullanacakları, hareket*

becerileri, aktif ve sağlıklı yaşam becerileri, kavramları ve stratejileri ile birlikte öz yönetim becerileri, sosyal becerileri ve düşünme becerilerini de geliştirerek bir sonraki eğitim düzeyine hazırlamaları" amaçlanmıştır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2013).

Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın kararı ile kabul edilen ve 2013-2014 eğitim öğretim yılından itibaren uygulanmaya başladı. Beden Eğitimi ve Spor dersi ortaokulda (5-6-7-8. Sınıflar) haftada 2 saat zorunlu olarak yürütölmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2013).

2018 yılında yayınlanan Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Spor ve Fiziki Etkinlikler Dersi (5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programının özel amacı; öğrencilerin ilgileri, ihtiyaçları ve eğitim aldıkları okul imkanları doğrultusunda seçtikleri bir sporda, fiziksel etkinlikte hareket yetkinliklerini, fiziksel ve psikolojik özelliklerini, spor/fiziksel etkinlik bilgilerini, öz yönetim ve sosyal becerilerini geliştirmeleridir ifadesi yer almıştır. Spor ve Fiziki etkinlikler dersi haftada 2 saat zorunlu veya 2+2 (2 saat seçmeli fiziki etkinlik) ders saati olarak seçilebilir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2018).

BEŞİNCİ BÖLÜM

Beden Eğitim ve Spor dersinin Avrupa'daki bazı ülkelerde nasıl geliştiği ve eğitim politikaları içerisindeki yeri incelenmiştir.

YABANCI ÜLKELERDE BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR

Eski Yunan uygarlığında vücut kültürü kuvvetini dinsel inançlardan almıştır. Tanrının istediği ideal insanın eğitim alarak ruhen, fiziksel olarak mükemmele ulaşmayı amaçlamıştır. Roma İmparatorlarından Marc'ın özel doktoru Calinos vücut idmanlarının M.Ö. 400 lü yıllarda Atina'da icra edildiğini öne sürsede, Homeros beden kültürünün daha eskilere dayandığını ifade etmiştir. İliada ve Odysee isimli eserler, sportif faaliyetleri anlatmaktadır. Bu devirlerde yunanlıların güreş tuttıkları, disk fırlattıkları, koşu yarışları yaptıkları anlatılmaktadır (Sevim, 1992:2).

18. yüzyılın yarısından sonra, Modern terbiye eğitimi Rousseau'nun etkisiyle şekil almaya başladığı söylenebilir. Bu terbiye anlayışının temelinde çocuktan istenilen manevi ve ahlaki hayat değil, cismani hayattır. Sağlam beden olmadıkça sağlam akıl da oluşmaz. Böylelikle bedensel eğitim öne çıkmıştır (Canatan, 2011). Bu tarihlerden sonra beden eğitim faaliyetlerini eğitimin merkezine oturtan eğitimcilerin devreye girdiği görülür. Rahip Johann Bernhard Basedow'un (1723-1790) öncülüğünü yaptığı bu akımın temel hedefi, okullarda artık soylu çocukların tek ve özel eğitimi yerine, geniş halk kitlelerinin eğitimine başlamaktır. Basedow'u derinden etkileyen Rousseau'nun ileri sürdüğü halka yönelik beden eğitimi düşüncesi, Almanya'da gerçekleştirilecektir. Artık zihinsel ve fiziksel eğitim aynı potada eritmeye başlanmıştır (Leonard, 1971).

Basedow'un bu uygulamalarının jimnastik tarihinde önemli bir yer almıştır. Çünkü onun sayesinde, Antik Yunan ve Roma'nın çöküşünden beri ilgisizliğe terk edilmiş olan cimnastik, bu uygulamalar sayesinde yeniden popüler hale gelmeye ilgi görmeye başlamıştır (Loken & Willoughby, 1959). Kısa sürede tüm Almanya'ya yayılan bu kurumsal yapı, ardından birçok Avrupa ülkesinde de uygulama alanı bulmuştur. Okul jimnastiğinin beşiği olan Basedow'un kurduğu bu okullardan sonra en meşhuru 1784 yılında Christian Gotthilf Salzmann (1744-1811) tarafından

Schnepfenthal'da kurulan Philanthropinum'dur. Salzman, sık sık mektuplaştığı Basedow'un kurduğu temeller üzerine eklemeler yaparak, yeni birtakım uygulamalar eklemiştir. Salzman'ın açmış olduğu bu okul günümüze kadar eğitim faaliyetlerini devam ettirmesi açısından önem arz etmektedir (Leonard, 1971).

“Jimnastiğin Büyük Babası” olarak bilinen GutsMuths jimnastiği Prusya (Alman) okullarına sokan öncü kişilerdendir (Loken & Willoughby, 1959). 1787 ile 1802 yılları arasında Christian Ludwig Lenz su sporları alanında GutsMuths'a yardımcı olmuştur. Çağdaş beden eğitimi düşüncesinin öncülerinden sayılan GutsMuths programında jimnastiğin yanında atlamalar, atmalar, uzun-kısa yürüyüşler, çeşitli mesafelerde koşular, ip ve merdiven tırmanma, güreş, yüksek sesle verilen komutlar ve göz ile mesafe tahminlerine de yer vermiştir (Leonard, 1971). GutsMuths'un asıl hedefi jimnastiği gençliğin eğitiminde milli bir gelenek haline getirmektir. Bu maksatla bütün Alman eyaletlerindeki sorumlulara başvurarak jimnastiğin diğer okullara da uygulanması için ricalarda bulunmuş ancak başarı elde edememiştir (Alpman, 1972).

5.1.Amerika'da Beden Eğitimi ve Spor

Amerika'daki okullar beden eğitimi dersi tek bir kişi yani beden eğitimi öğretmenine bırakılmamış onunla birlikte doktor da dersler katılmıştır. Okullardaki çocuklar en az bir dafa doktor kontrolüne girip gelişimleri kontrol edilir ve çocuklara verilen komut ve emirlere uyup uymadığı kontrol edilir. (Baha, 1939).

Spears'ın aktardığına göre (1983), “ amerikadaki okullarda beden eğitimi ders içeriğinde İsveç ve Alman jimnastiği etkisinden söz edebiliriz, eğitim sistemlerinde pragmatik sistemin etkisinden söz edebiliriz ayrıca müfredatın içeriğinde beden yapısı, fiziksel yapı, sağlık, cinnastik ve süregelen hastalıkların tedavisinden oluşmaktadır ve müfredatta sağlık derslerinin ağırlığı fazladır ayrıca ülkenin spor alanında İsveç cinnastığı etkili olmuştur ve eğitim iki yıl olarak sürdürülmektedir, bu eğitimin az olduğu düşünülerek, Boston Normal School of Gymnasiom ile Wellsley College birleştirilmiş, 1909'da okul dört yıllık eğitim kurumuna dönüştürülmüştür ve müfredatı ise, temel bilimler, yazma ve okuma,

sağlık fizyolojisi, spor ve dans becerisi, cimnastik, pedagojik kuram ve uygulamalardan'' oluşmaktadır.

Beden eğitimi ve spor eğitimi veren kurumlar ABD'de, 1861'de Boston'da, eğitim süresi 10 hafta olan Normal Beden Eğitimi Okulu, Cambridge'de 1881'de başlarda iki yıl olan eğitim süresi üç yıla çıkarılan Sargent Normal Beden Eğitimi Okulu, New Haven Normal jimnastik Okulu, eğitimi iki süreyle vermekteydi, Beden eğitimi müfredatında jimnastik, tıbbi eğitim, masaj uygulamaları dersleri verilmektedir, Harvard Beden Eğitimi Yaz Okulu 1887'de, eğitim süresi beş yıl düzenlenerek Kambridge'de hizmete girmiştir. 1889'da iki yıllık eğitim veren Normal Spor Salonu Okulu faaliyete geçmiştir ve 1890'da Posse spor salonu okulu, eğitim süresi bir yıl olarak faaliyet vermiş, sonra süresi iki yıla çıkarılmıştır ve İsveç cimnastiğinin öncüsü olarak faaliyetlerini sürdürmüştür (Welch, 1994).

ABD eğitim sistemindeki bazı uygulamalar şu şekildedir :

Zorunlu eğitim süresi 12 yıl

Yıllık eğitim süresi 180 gün

Günlük ders saati 1-6. sınıf 6 saat , 7-12. sınıf 7 saat

İlköğretim kademesinde 4 saat beden eğitimi

Ortaöğretim kademesinde 2 saat beden eğitimi

Ayrıca zorunlu eğitim süresince her öğrenci için kariyer dosyası tutulur. Güçlü ve zayıf yönler not edilir. Öğrencinin kariyer planlaması belirlenirken yaşam becerileri öğretmeni ile danışmanı kariyer belirlemede yardımcı olurlar (Milli Eğitim Bakanlığı)

Amerika'da sporun her kesime ulaşması ve uygulayabilmesi için kolayca uygulanabilir hale getirilmesi için çalışılmış ayrıca okul dışında da yapılması için özel kurumlar desteklenmektedir. Bedenin eğitilmesi ve spor yapmak için bir çok tesis vardır. Her kesimden sporcuya ulaşabilmek için gece spor yapılacak tesisler faaliyetlerini devam ettirmiş ve yediden yetmişe her kesime hitap etmiştir (Baha, 1939).

5.2. Çin’de Beden Eğitimi ve Spor

Maetozo’nun belirttiğine göre (1983), “ Çin Cumhuriyeti, 3500 yıllık eski bir uygarlığın sahibi ve dünyanın en kalabalık ülkesidir, Çin’de zihinsel ve bedenen toplumun iyi olmasını sağlamak amacı ile, fizik ve beden gücünü geliştirmek için programlar yapılarak eksersiz her çeşidi, rekresyon ve spor yarışmaları geliştirildi ve M.Ö. 3000 yıllarından önce okullar organize edilmeye başlanmış ve M.Ö. 500 yıllarında Conficyus okulu teşekkül ettirilerek M.S. 600 yıllarında da Tang ailesi tarafından okul sistemleri bugünküne benzer hâle gelmiştir ayrıca Çin’de 1898’de Ching ailesi ve askerî okullarda beden eğitimi sınıflarında boks, eskrim,ağırlık, futbol, çeşitli koşular, kayak, atlı sporlar, dağcılık ve cimmastik dersleri verilmektedir” şeklinde ifade etmiştir.

1919’da okullarda ve toplumda beden eğitimi ve spor uygulamalarına ilgiler üst düzeyde olmuştur. Ana okulunun müfredatında beden eğitimi dersi altında temel hareket becerisi, vücut gelişimi, vücut koordinasyonu ve genel sağlıkta yoğunlaşmıştır. Eğitim yedi yaşından itibaren başlar. Müfredatın % 6’sı temel bilgi, % 24’ü temel cimmastik hareketleri ve egzersiz, %30’u oyun yer almaktadır (Maetozo, 1983).

Maetozo (1983), “ Ülkenin gelişmesinde büyük önem taşıyan yüksek öğrenim enstitülerinin hedefleri, bilimsel yöntemlerin ve fiziksel becerilerin geliştirilmesi, egzersiz alışkanlıklarını kendi kendine düzeltme, vatanseverlik, düzen ve Çin Kominist Partisini sevmektir ” şeklinde ifade etmiştir.

5.3. Almanya’da Beden Eğitimi ve Spor

Tugendbund Cemiyeti Fransa yenilgisinden sonra kurulmuştur ve bir yardım ve sağlık cemiyeti olarak işe başlamış olmasına rağmen daha sonra Prusyalı(Alman) gençlerin beden ve ruhen güçlendirilmesi için özel mektep ve terbiye-i bedeniye müesseseleri kurmayı kendine görev edinmiştir. Cemiyet nizamnamesinin ilk maddesini “*Gençlerin bedeni ve fikri kuvvetlerinin ahenktar bir surette tekâmülüne hadim en iyi talimi ve terbiye usulü taharri edilecek.*” diye tertip etmişti. Yarı gizli

yürütülen cemiyetin faaliyetlerini Prusya (Almanya) ordusundan ve devlet erkânından yetkili kişiler tarafından yürütülmektedir. Sık sık yapılan toplantılardan birinde Harbiye Mektep Müdürü, gençlerin orduya dâhil edilmeden önce Tugendbund Cemiyetinde askeri talimlerle eğitilmesi gerektiği yönündeki teklifi, Raportör Mosqua Bey tarafından ileri sürülen nedenlerden dolayı kabul edilmemiştir. Mosqua'ya göre gençler askerlikten önce hayata hazır hale getirmeli ve jimnastik bu iş için yeterli görülmektedir. Tugendbund Cemiyeti 1809 yılına gelindiğinde her meslek erbabından müteşekkil 738 azaya ulaşmıştı. Ve ilk jimnastik cemiyetini 1809'da Braunzburg'da açmıştı (Tarcan, 1928).

Tugendbund Cemiyeti üyesi olan Jahn, cemiyetin faaliyetlerini yetersiz gördüğü için jimnastiği dar okul çevrelerinden çekerek halka açmış ve bu yüzden Almanlar tarafından "Modern Jimnastiğin Babası" olarak isimlendirilmiştir (Harvey, 1923). Jahn'ın bu faaliyetlere yönelmesinin asıl amacı vatani için canını ortaya atan demir yumruklu, kılıç kullanabilen, yüzebilen, tırmanan, koşan ve rakibini yenen yurtsever Almanlar yetiştirmektir (Acet & Yıldırım, 1999). 1810 yılında "Alman Birliği" isimli bir dernek kuran Jahn, bir yıl sonra Berlin'de ilk açık hava jimnastik alanını oluşturmuştur. Böylece "turnen" olarak isimlendirilen Alman halk jimnastiğinin temelleri atılmış oldu. Jahn, gençleri sadece jimnastik hareketleriyle güçlendirmekle kalmayıp, hararetli nutuklar vererek onların tam bir vatanperver olmalarını ve her an savaşa ve ölüme hazır birer Alman kahramanları olarak yetişmelerini sağlamıştır (Tarcan, 1928).

Jahn'ı diğer muhataplarından ayıran ve öne çıkartan en önemli özelliklerinden biri de Alman ulusuna yabancı olan hiçbir şeyi kabul etmemiş olmasıdır. Vatanseverlik duyguları o kadar yükselmiştir ki beden eğitim ve jimnastiğe ait olan evrensel terim ve kavramları Alman diline göre düzene sokmuş ve milli bir kılıfa sokmuştur. Jimnastik anlamına gelen Almanca turnen kelimesini esas ve kök alarak birçok Almanca kavram türetmiştir. Jahn'a göre beden eğitimi, Alman milletinin içine düştüğü zor durumdan kurtaracak tek araçtır. Beden eğitimi, bireyleri güçlü kılarak onları yurdun koruyucusu yapacak ve sosyal hayatı kalkındırmaya yardımcı

olacaktır. Bu nedenle jimnastik, sadece özel okullarda uygulanmayıp halkın tüm kesimine ulaştırılmalıdır. Açık alanlarda kitleler tarafından yaş ve statü farkı gözetmeksizin yapılmalıydı (Alpman, 1972).

Almanya’da yaşayan Jahn, Alman beden eğitimi ve jimnastiğin temelini atmıştır ve 1820 de klüplerin kapatılmasıyla birlikte alman milletinin beden eğitimi aracılığıyla mutlu, özgür ve güzel davranışlar oluşturma düşüncesi gündeme gelmemiştir (Abbas, 1939).

Abbas’ın aktardığına göre (1939), “ Alman spor anlayışı savaştan önce cennet ve vücuda hafiflik getirdiği düşünülmektedir ve sporların en hafifi olan yaya gezilerinden tutun da, futbol, atletizm, eskrim, boks, basketbol, voleybol, güreş, yüzme, yelken velhasıl serbest oyun ve sporlar memlekette öyle baş döndürücü süratle kökleşmiştir ki Cumhuriyet Dönemi’nin Almanya’sı ile evvelki Almanya arasında bu hususlarda bir mukayese yapmak çok saçma olur, yüzme sporu bütün kademeler için beden terbiyesi programına dahil edilmiştir ayrıca Bode ve Mensendieck gibi dönemin önemli beden terbiyecileri tekdüze talimler yerine beşerin en tabii hareketlerini, jimnastik ve beden hareketlerini icat ederek memleketin her yerine ulaştırmıştır ve 1914’lü yıllar Almanya’da spor kulüplerinin üyesi bir milyonu zor bulurken 15-20 yıllık bir süreçte on altı milyona ulaştığı görülmektedir” şeklinde ifade etmiştir.

Almanya eğitim sisteminde uygulanan müfredatta bazı uygulamalar şunlardır:

- Zorunlu eğitim süresi 10 yıl
- Yıllık eğitim süresi 188 gün
- Günlük ders saati 1-6. sınıf 6 saat , 7-12. sınıf 7 saat
- İlköğretim kademesinde beden eğitimi ve spor dersi 3 saat
- Ortaöğretim kademesinde beden eğitimi ve spor dersi 3 saat (Milli Eğitim Bakanlığı).

5.4. Finlandiya’da Beden Eğitimi ve Spor

Beden eğitimi ve spor dersi eğitim sistemlerinde her okulda zorunlu derstir ancak esnek ders programı uygulanmaktadır. Esnek ders programı; temel eğitimde zorunlu derslere ayrılan zamanın esnek şekilde ya da belirlenen zamana ek olarak müfredat ve okul idaresi öğrencilere kendi isteklerine göre yöntemler sunmaktadır (Eurydice, 2013).

Finlandiya Beden Eğitimi Müfredatında okullarda spora bol bol yer verilmiştir ama spor karşılaşmaları yapacak takımlar yoktur. Çünkü Fin okullarında rekabet, üstünlük kazanmak; Fin kültüründe önem verilen bir şey değildir. İlkokul ve sonrasında 45 dakikalık dersler ile 15 dakikalık tenefüslere ek olarak 45 dakikalık tenefüsler vardır. Çünkü bu 45 dakikalık arada öğrenciler giyinip spor dersine katılıyorlar. Fin eğitiminde 1.ve 2. sınıflar haftada 4 ders saati, 3.4.5. ve 6. sınıflar haftada 9 ders saati, 7.8.ve 9. sınıflar ise haftada 7 ders saati “Beden Eğitimi ve Spor” dersini zorunlu ders kapsamında uygulanmaktadır (Lesson Hours İn Basic Education, 2012).

Beden Eğitimi dersi Fin Eğitiminde 1. ve 4. sınıflarda öğrencinin yeteneklerini ve kişisel gelişim potansiyelini dikkate almaktadır.çocuklar yeteneklerine göre yönlendirilmiştir. Öğretme, cesaret verici bir atmosferde ve fiziksel aktivitenin belirli formlarında temel motor becerilere yönelik eğlenceli bir şekilde yapılmaktadır. Beden eğitiminde öğretme için çıkış noktası öğrencilerin aktivizm ve öğretilmede onların anlayışı ile hayal gücünden faydalanmaktadır (Finnish National Board of Education, 2012).

Beden Eğitimi dersi Fin eğitiminde 5. ve 9. sınıflarda; genellikle çocukların büyüme ve gelişmesindeki farklılıkların yanı sıra, gelişim aşamalarında erkek ve kızların ihtiyaçları kapsamında oluşturulmaktadır. Çeşitlendirilmiş beden eğitimi öğretme tarzı bağımsız bir büyümeyi, toplum ruhunu ve öğrencilerin refahını desteklemeye yardımcı olur ve eğlenceler peşinde bağımsız yetenekler yaratır. Beden eğitimi; öğrencinin kendini ifade etmesini destekler ve egzersiz deneyimi için fırsatlar sağlar (Finnish National Board of Education, 2012).

Yıllık beden eğitimi ders saati 2011-2012 ilköğretim kademesinde Finlandiya için 57, Türkiye için 48 rakamına ulaşılmıştır; Ortaöğretim kademelerinde bu rakam Finlandiya’da yine 57 iken, Türkiye’de 24 saate indiği görülmüştür (Avrupa Komisyon Raporu, 2013).

5.5. İsveç’te Beden Eğitimi ve Spor

18. yüzyıl sonu ve 19. yüzyıl başlarında İsveç yönetimini elinde bulunduran IV. Gustav (1778-1837) emperyalist istek ve arzuları olmamasına rağmen, izlediği dış politika sebebiyle emperyalist devletlerin kısılcasına girmiş durumdaydı. Özellikle Napolyonlu Fransa ve Rusya gözünü İsveç’in üzerine dikmişti (Üçok, 1967).

IV. Gustav bu yüzden, İsveç Ordusu’nu güçlendireceğine inandığı birçok atılım hareketindeydi. İsveç Ordusu’na uzman yetiştirmek için 1792 yılında açılan ve dünyanın en eski askeri akademisi sayılan Karlberg Askeri Akademisi bunlardan biriydi. Akademinin eskrim dersine ise Kopenhag’daki beş yıllık jimnastik eğitiminin sonunda Lund Üniversitesinde mitoloji, edebiyat ve tarih derslerinin yanı sıra eskrim ve jimnastik dersi veren Pehr Henrik Ling (1776-1839) getirilmişti (Tarcan, 1928).

IV. Guslav’ın yanlış siyasi tercihleri ve inatçı tutumu, İsveç halkı ve elitlerinde güçlü bir muhalefet hissi uyandırdı. Kral’a karşı öfke ve kin çığ gibi büyümekteydi (Üçok, 1967). Nihayet İsveç Batı Ordusu’nda görevli rütbeli subaylar darbe gerçekleştirerek IV. Guslav’ı tahttan etmiştir. Yerine amcası XIII. Karl (1748-1818) getirildi. Barışçıl bir siyaset izleyen Karl Rusya, Danimarka ve Fransa ile antlaşmalar yaparak savaflara son verdi (Üçok, 1967). Fakat savaş ve işgallerin yanı sıra verem ve alkolizm tehlikesiyle karşı karşıya kalan İsveç halkı çok zor ve sefil bir hayata doğru sürüklenmişti (Tarcan, 1928 & Leonard, 1971).

İsveç’in düştüğü durum karşısında Vatanperver Ling, tek çıkış yolunun İskandinav ruhu ve gücünün yeniden canlandırılmasında görmekteydi (Sandblad, 1988). Öncelikle Ling, Antik İskandinav mitolojisi ve kahramanlarını anlatan birçok eser yazarak bu ruhu canlandırmaya çalışmıştır (Thulin, 1947). Ardından fiziksel güçlenmeyi sağlayacak olan jimnastik faaliyetlerine yönelmiştir (Sandblad, 1988).

Çünkü fiziksel egzersizlerin faydasına, sefalet içerisinde geçen çocuklu yıllarında koluna giren devamlı romatizma hastalığını eskrim faaliyetleriyle yenmiş olmasından dolayı bizzat şahit olmuştu (Acet & Yıldırım, 1999). Sistemi oluşturmadan önce Ling, insanı tanımak gerektiğini öne sürmüştü, insan vücudunun ve fonksiyonlarının bilinmesi ve bunun için anatomik ve fizyolojik bilgiye ihtiyaç duyulduğunu düşünmüştür. Ekolünü, vücudun çeşitli parçaları arasında doğru tasarlanmış hareketlerin tam bir uyum içerisinde yapılması üzerine kurdu (Thulin, 1947). Böylelikle jimnastik ilk defa bilimsel esaslar üzerine inşa edilmeye başlandı. Bölgesel kalkınmanın İsveç'i kurtarmak için yeterli olmadığına inanan Ling, jimnastiği tüm İsveç'e yaymak için birçok seyahat ve gösteri programı ayarlamıştır (Alpman, 1986).

Ling jimnastiği tüm İsveç'e yaymak için geniş bir öğretmen kadrosuna ihtiyaç duyduğunu fark etti. Bunun için jimnastik üzerine kurulu bir öğretmen mektebine gerek olduğu anlaşılmıştır. Ancak yaptığı tüm resmi girişimler "*Memlekette kâfi derecede cambaz vardır*" sözü ile geri çevrilmekteydi (Tarcan, 1928). Ne var ki yeni kral ve hükümeti Avrupa'nın siyasi ve askeri durumunu göz önünde bulundurarak 1812 yılında zorunlu askerlik uygulamasını Fransızlardan sonra devreye sokulmuştur. Böylece Napolyon'un modeline karşı Avrupa'da ilk örnek İsveç tarafından ortaya koyuldu (Karagöz, 2008). Bu durum Ling'in geliştirdiği jimnastik sisteminin öne çıkmasına neden olmuştur. Artık jimnastik, İsveç halkı ve ordusunu savaşa hazır hale getiren önemli faaliyet olarak kullanılmaya başlandı. Bu doğrultuda İsveç hükümeti 1813'te Stockholm'de Jimnastik Merkez Enstitüsünü kurarak Ling'i, orduya askeri jimnastik öğretmeni yetiştirilmesi için kurumun başına getirmişlerdir. Bu girişim Ling'in jimnastik sistemini kısa sürede İsveç'e yaymasına neden olmuştur (Tarcan, 1928). Bu sırada İsveç, müttefiki İngiltere'nin yanında Fransa ve Rusya'ya karşı savaş ilan etmişti. İsveç, 1815 yılının sonuna doğru Fransızların güç kaybetmesinden yararlanarak topraklarının birçok yerini geri almıştır. Siyasi ve askeri yönden güçlenen İsveç

Krallığı ve hükümetleri bu tarihten sonra savaşa dayanmayan barışçıl bir dış politika ve siyaset takip etmeye başladı (Üçok, 1967).

Jimnastiğin Avrupa’da gelişimini anlattığımız bu bölümün sonunda, bütün bu yaşananların Osmanlılar tarafından nasıl algılandığına dair, ilk Türkçe jimnastik kitaplarından birisinin yazarı olan Nazım Şerafeddin Bey’in değerlendirmesini önemli buluyoruz. Şerafeddin Bey, Osmanlı toplumuna jimnastiği tanıtmak ve sevdirmek için kaleme aldığı “Bahçe ve Salonlarda Jimnastik Talimi” isimli eserinde Avrupa’daki durumu kendi bakış açısıyla şöyle aktarmaktadır (Şerafeddin, 1302):

“ 2 Belçika’da otuz beş seneden beri bütün şehirlerde jimnastik cemiyetleri tesis kılınarak, orada çocuklar, genç adamlar velhasıl herkes, nevbet benübet gelüb icra-yı talimiyle kuvve-i bedeniyelerini teceddüd ve tahkim etmektedirler. İsviçre’de çarşısı pazarı bulanmayan bir köycükde bile mutlaka bir mekteb ve o mektebde de bir jimnastik bulunmamak kabil değildir. İsveç, Norveç’te Ling nam zat ile anın, talebeleri beyninde jimnastik hakiki bir fen hükmüne girmiş ve fenn-i tababetle bilittihad ana külle yevm hidemat-ı azmiye ifa etmekte bulunmuşdur. Orada müteaddid hususi jimnastik talimhaneleri mevcud oldukdan başka, bütün mekatibin salonları dahi hemen birden bire ve günde birkaç kere nagehani bir cimnatstikhane olabilmek üzere tertib kılınmışdır. Almanya’da jimnastik artık bir talim ve tedris-i milli hükmüne çıkmış, jimnastik tesiri ve nüfuzunu olkadar itimad hâsıl olmuşdur ki askerlikde de ‘cümlelerin malumu oluşu üzere Almanya’da herkes askerdir’ jimnastik talimleri, askeri manevralardan ziyade ileri gitmiştir. Meşhudatdan olarak rivayet ederler ki Fransa ile Prusya muharebesinde Prusya askerleri ateş altında ve muharebe yorgunluğu esnasında yine hergün ihtimam-ı tam ile jimnastik talimlerini icrada kusur etmezlerdi. Lakin işbu talimlerin hüsn-i tesiri görüldü. Zira esna-yı mübarezede Alman gazeteleri askerlerin harekât-ı haberiye ile uzak menzillere kadar bir düziye gidişini ve bu kış muharebesinin bütün mühin ve meşakkatine tahammül ederek mazhar-ı mazhariyet oluşunu ancak gençliklerinde bil mecburiye icra edüb alaylarında da devam ettikleri jimnastik talimleri sayesinde olduğunu dermiyan itiraf etmişlerdi. ”

5.6. Azerbaycan'da Beden Eğitimi ve Spor

Beden eğitimi programları Azerbaycan'da ilk defa 1923 yılında yayımlanmıştır. Programda dersin içeriği ile birlikte öğretmenler içinde gerekli eğitim materyalleri verilmiştir. Program, öğrencilerin durumlarına göre ilgili öğretmen tarafından değiştirilebilmiştir. Üç aylık ders programı öğretmenler hazırlamıştır. Bu programla birlikte her derse ait günlük plan hazırlamışlardır. Üç aylık programda müfredata alınan değişik spor branşları ile ilgili ders saatleri, eğitim yılının dönemleri göz önünde bulundurularak ayarlanmıştır. Azerbaycan eğitim kurumlarında beden eğitiminin oluşturulmasında esas rolü ders, sabah cimmnastiği, beden eğitimi zamanları, geziler, sınıf ve okul dışı beden eğitimi uygulamaları, spor oyunları ve eğlenceler almıştır. 1925-27 yıllarında Azerbaycan Halk Eğitim Başkanlığı birinci dereceli okulların karmaşık programlara geçmesi için hazırlık yapmış ve bazı ilçe okullarında programı uygulamaya koymuştur. Program gruplara ayrılmış, birinci grup için; nefes alma-verme, sıra, serbest hareketler, atletizm, aletli jimnastik, hareketli oyunlar yer almıştır. İkinci grup için gösterilen hareketlerle birlikte ipe tırmanma, seyahatler, geziler programa eklenmiştir (Acalov, 2007).

Okullarda uygulanan beden eğitiminin asıl amacı öğrencilere sağlığı, temizlik alışkanlığını, güneş, hava ve sudan yararlanmayı ve hareket etmeyi amaçlamıştır. Ayrıca öğrenci eğitim sürecinde program materyallerini arka arkaya ve sistemli bir şekilde görmüş, sporun atletizm, cimmnastik, eğitsel oyunlar gibi branşlarının ve oyunlarının kurallarını öğrenmiş, gerekli fiziki beceri ve alışkanlıkları kazanmıştır. Beden eğitimi derslerinde öğrenci çeşitli yürüme, koşma, atlama gibi fiziki hareketleri iyice öğrenmiş, bu hareketler öğrencilerin çeşitli kas gruplarını geliştirmiş ve kuvvetlerini arttırmıştır. Hareketli oyunların yapılması öğrencilerin fiziksel gelişimini, kişiliklerinin şekillenmesini ve mental hazırlığını sağlamıştır. Oyunların değişik şekillerde yapılması çocuklarda irade, dikkat, refleks, hafıza gibi zihinsel becerileri geliştirmiştir. 1927-1928 yıllarında ilk sabit beden eğitimi programı kabul edilmiştir. Program 7-9 ve 10-12 yaşlarına göre iki gruba ayrılmıştır. Her grubun yaş özelliklerine göre farklı bedensel hareketler uygulanmıştır. İkinci dereceli okulların

programını birinci dereceli okullardan farklılık göstermiştir. Programda 15-17 yaş grubu öğrenciler dikkate alınmıştır. Ayrıca bu yıllarda ders dışında vakit geçirmek ve halkın gelişimini sağlamak için beden eğitimi dernekleri kurulmuş ve öğrencilerin bu derneklere katılması zorunlu hale getirilmiştir (Acalov, Gzizova & Gkbsrov, 2007).

ALTINCI BÖLÜM

Bu bölümde Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni yetiştiren programlar anlatılmıştır. Bu nedenle önce ülkemizdeki Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni yetiştirme programları daha sonra ise bazı yabancı ülkelerdeki programlar açıklanmıştır.

6.1. Türkiye’de Uygulanmakta Olan Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programları

Öğretmen yetiştirme devlet politikası olarak her zaman kontrol altında tutulmak istenmektedir. Bunun nedeni ise devletin siyasi varlığının devamlılığını sağlayacak kuşakları yetiştirme konusunda öğretmenlerin etkin gücüdür. Siyasi otorite bu konudaki politikalarını demokratik ya da anti-demokratik yürütme gücüne göre belirlemektedir. Bu durum hem insanların bireysel olarak hemde toplu olarak toplumun geleceğine tesir etmektedir. (Akdağ, 2005:59).

Tarihsel süreç içerisinde öğretmen yetiştirme sürekli gelişim ve değişim göstermiştir. Bu gelişim ve değişime Osmanlı Dönemindeki ilklerden bir örnek olarak Fatih Sultan Mehmet zamanında o devirdeki ilkokullar için öğretmen olacak kişilere özel bir program uygulanması gösterilebilir. O dönem için bu program içerisinde tartışma kuralları ve öğretim yöntemi (Adab-ı Mubahase ve Usul-i Tedris) ismiyle bir dersin uygulanmış olması önemli bir yenilik olarak gösterilebilir. Ancak Fatih’ten sonra öğretmen eğitime uzunca bir süre gereken önem verilememiş ve 18. Yüzyılla birlikte başlayan yenileşme hareketlerinin bir sonraki yüzyılın ortalarına doğru Darülmüallimin’in açılmasıyla birlikte öğretmen eğitimi alanında da yenileşme hareketleri olmuştur (Ayas, 2009).

Tarihsel gelişim süreci içerisinde eğitimin kapsamı ve yönetimi, insanın fiziki, zihni ve moral değerlerine, yaşanan topluma ve sosyal çevreye göre farklı şekiller almaktadır (Yılman, 1987). Üst kademelerde geliştirilen reform önerileri, memleket ölçüsünde, sınıftan gelen verilerle beslendiği ölçüde gerçekçi ve sınıfta başarılı olduğu ölçüde etkili olabilmektedir. Eğitim sistemlerini bu nedenle yenilemek isteyen ülkeler reform çalışmalarına, öğretmen yetiştirme

programlarından başladıkları ölçüde başarılı olmaktadır. Örneğin, İsveç'in eğitim uygulamalarında aldığı yolu, öğretmen yetiştirme programlarında üniversite düzeyinde sağladığı başarıya bağlamak yanlış olmaz (Varış, 1996:50).

6.1.1. Cumhuriyet Dönemi'nden Önce Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetistirilmesi

Harmandar'ın ifade ettiğine göre (2010), Osmanlıda öğretmen yetiştirmek için Darümuallimin (Erkek İlk Öğretmen Okulu) ve Darümuallimat (Kız İlk Öğretmen Okulu) okulları açılarak okul isimlerinden de anlaşılacağı üzere ilkokullara erkek ve kadın öğretmen yetiştirme görevini bu okullar yerine getirmiştir. Ortaöğretime öğretmen yetiştirme görevi Darümuallimin'in bir bölümüne verilmiştir. Bununla birlikte Darülfünun, medreseler ve Mülkiye Mektebi'nin de mezunları ortaöğretimde idareci ve öğretmen kadrolarında görev alabiliyordu.

Türk eğitimi sisteminde beden spor tarihinde Galatasaray Lisesi önemli kurumlar arasındadır. Türk spor tarihini değiştiren ve yönlendiren spor adamları mezun etmişlerdir. Örneğin; Selim Sırrı Tarcan, Vildan Aşır Savaşır, Faik Üstünidman (Bilge, 1989:30). Sadrazam Ali Paşa zamanında Türkiye'nin ilk beden eğitimi öğretmeni olarak Fransız Mauroux Galatasaray Lisesi'nde spor öğretmeni olarak göreve başlamıştır. Bu öğrenciler içerisinde Faik Üstünidman Galatasaray Lisesinde ilk beden eğitimi öğretmeni olarak görev almış ve 44 yıllık hizmet hayatında alana önemli hizmetler vermiştir. (Özkan, 1999).

Karaküçük'ün ifade ettiğine göre (1989:45-50), Harbiye ve Askeri İdadilerde 1864 yılında ilk defa beden eğitimi dersinin verilmesi, daha sonra 1884 yılından itibaren Bahriye mektebinde ve 1914 yılından sonra da Medrese ve Rüştiyelerde okutulması, bu dersin bir zorunluluk olarak gündeme gelmesini sağlamıştır. 1908 yılında Selim Sırrı Tarcan tarafından İstanbul'da özel Terbiye-i Bedeniye Mektebi açılarak sağlansa da daha sonra kendisinin yönetim ve özel nedenler sebebiyle İsveç'e gönderilmesi 1909 yılında bu okulun kapanmasına neden olmuştur. 1914 yılında Darümuallimin-i Aliye bünyesinde içinde beden eğitimi öğretmeni yetiştirmek amacıyla bir yıllık şubenin faaliyete geçmesi planlanmış, fakat 1. Dünya

savaşı nedeniyle uygulamaya geçilmeyip sadece plan olarak tarihteki yerini almıştır. Böylece Cumhuriyet döneminden önce beden eğitimi öğretmeni yetiştirilmesiyle ilgili çabalar ve eğitimlerin bir kısmı gerçekleşmiş, gerçekleşmeyenlerle ilgili girişimler Cumhuriyet sonrası döneme kalmıştır.

6.1.2. Cumhuriyet Dönemi'nden Sonra Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirilmesi

Cumhuriyetin en önemli özelliklerinden birisi eğitimde uzman kişi ve kurullardan yararlanma fikridir. Maarif vekili olarak 1925'te atanan Mustafa Necati Bey'in bakanlık görevine başlamasıyla birlikte çeşitli komisyonlar kurarak eğitim çalışmalarını başlatmış ve yönetmiştir. Terbiye-i Bedeniye Encümeni bu dönemde kurulan komisyonlardan birisidir. Terbiye-i Bedeniye eğitiminin önemi bu encümenle birlikte anlaşılmaya başlanmıştır. Ancak bu eğitimi verebilecek öğretmenin olmaması sebebiyle çeşitli kurslar düzenlenmiştir. Bu kurslarda yurt dışından gelen hocalar getirilmiş ve derslere bu hocalar gitmiştir. Hatta bu kurslara talep olması nedeniyle hocaların kurs için sözleşme tarihleri yaklaşık bir sene uzatılmıştır. Bu kurslara katılan kişilerde beden eğitimi öğretmeni ünvanını almıştır (Günay, 2013:74-99).

6.1.3. Kurslar Vasıtası ile Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetistirilmesi (1926–1930)

Abalı'nı (1974) aktardığına göre, “ Türkiye’de beden eğitimi ve spor öğretmenliğinin bir meslek haline gelmesinde Selim Sırrı Tarcan’ın bitmek tükenmeyen çabaları 1926 yılında meyvesini vermiş ve aynı yıl içinde İstanbul-Çapa Kız Muallim Mektebinde bu konuda bir kurs açılmış ve kursun yöneticiliğini Selim Sırrı Tarcan bizzat kendi üzerine almıştır” şeklinde anlatmaktadır. 1928 yılında yurt dışından dönen Nizametin Kırşan bu görevi devralmıştır (Bilge, 1988:66).

Eğitim süresi bir yıl olarak planlanan bu okula kız muallim mektebi öğrencileri arasından yeteneği olanlar, her ilin yetenekli, başarılı ilkökul öğretmenleri ve ordudan bu özelliklere sahip subaylar alınmıştır. O dönemlerde beden eğitiminin öneminin kavranmasına yönelik çalışmalarda çeşitlik kazanmış, “ Selim Sırrı Tarcan

beden eğitiminin tarihini ve gelişmiş ülkelerdeki durumunu ve Türkiye’de durumunu ele alan “ Terbiye-i Bedeniye Tarihi ” isimli bir kitap kaleme almış, bu kitapta öğretmenlerin öğrencilerine sağlık, uyum, tenasüb, iktisat, tasarruf, ahlak ile karakter gibi özellikleri kazandırmalarını ve hareketlerde basitten karmaşığa doğru bir yol izlemelerini, araç-gereç-tesis yetersizliği ile ders saati azlığı konusundaki problemler konusunda pratik çözümler sunmuştur” (Günay, 2013).

Çapa’da yetiştirilen beden eğitimi öğretmenlerinin orta dereceli okullarda beden eğitimi ve spor öğretmeni olarak ataması yapılırken, bu öğretmenlerden bazılarının ise 1923 yılında eğitime başlayan Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü’nün Beden Terbiyesi Şubesi’nin öğretmen kadrosuna ataması yapılmıştır (Harmandar, 2008).

6.1.4. Hizmet İçi Eğitimle Beden Eğitimi Öğretmeni Yetiştirilmesi

Toplumsal kurumlardaki değişmelerin nedenleri arasında bilim, teknoloji gibi alanlarda hızla büyümeler ve gelişimleri olarak gösterebiliriz. Bu büyümeler ve gelişmeleri takip edip bu teknolojiye ayak uyduramayanlar diğerlerinin baskısına girmekten kaçınmaz, bu nedenle eğitimin metot ve hedeflerinde değişmeler olmuştur. Kuruluşları bu değişme ve gelişmeleri hakkında bilgi vermeye çalışılmıştır (Başaran, 1989).

Milli Eğitim Bakanlığı, her daldaki öğretmenlere olduğu gibi beden eğitimi öğretmenlerinede zaman zaman hizmet içi eğitim kursları düzenlemiştir. Hizmet içi kurslar ya beden eğitimi ve spor konusunda hiç eğitim almamış fakat bu branşa yakın öğretmenlerin kurs ve seminerle yetiştirilmesi ya da beden eğitimi öğretmenlerinin bilgilerini tazelemek yeni gelişmelerden haberdar etmek için düzenlenmiştir. Gençlik ve Spor Bakanlığı’nın başarılı ilkökul öğretmenleri arasından ilkökullara beden eğitimi öğretmeni yetiştirme işlemi 1971-1979 yılları arasında devam etmiştir. Kurslar 21 günlük 2 devre halinde eğitim vermiş, 16 yılda 2622 ilkökul öğretmeni bu kurslardan geçerek beden eğitimi öğretmeni ünvanına sahip olmuşlardır ancak bu kurslara katılan öğretmenler tayinlerini gerçekleştirmek için bu kurslara katıldıklarından kurs kısa sürmüştür (Bilge, 1989).

Gençlik ve Spor Bakanlığı İlkokullardaki beden eğitimi öğretmenlerine hizmet içi kurslar düzenlemiştir. Bu kurslar seminer niteliğinde olup 1974-1980 yılları arasında Gençlik ve Spor Bakanlığı (G.S.B.)’ınca ilkokul beden eğitimi öğretmenlerine, toplam 25 spor branşlarına yönelik kurs düzenlemiştir. Bu kurslara 883 kişi katılmıştır (Bilge, 1989).

6.1.5. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştiren Yükseköğretim Kurumları Dönemi

Özkan (1999), “ 1926 yılında Konya’da açılan “Orta Muallim Mektebi”, yalnız Edebiyat Bölümü ile öğretime başlamış, 1 yıl sonra Ankara’ya taşınmıştır ve öğrenim süresi başlangıçta 2 yıl iken (genel bilgi veren iki yıllık hazırlık sınıfın ardından 1 buçuk yıl meslek eğitimi olmak üzere) üç buçuk yıla çıkarılmış öğretmen okulu mezunları için ise biri hazırlık sınıfı ikisi meslek olmak üzere üç yıldır” şeklinde ifade etmiştir ayrıca 1929–1930 öğretim yılında okula “Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü” adı verilmiştir (Bilge, 1988:73).

5 Temmuz 1932 tarih ve 105 sayılı “Talim ve Terbiye Kurulu” kararı ile “Beden Terbiyesi Şubesi” Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü (G.O.M.M.T.E.) bünyesi içinde açılmış (Özalp, 1977:98) ve bölüm şefliğine de Alman Kurt Dainas getirilmiştir (Abalı, 1974:96).

İstanbul Çapa’da açılan kurslarda mezun olanlar ile Avrupa’da eğitimini tamamlayıp yurda dönenler bölümün öğretim elemanları olmuştur ayrıca bu öğretim elemanlarından bazıları Zehra ALAGÖZ(anatomi dersi vermiştir) ile Nizamettin KIRŞAN(jimnastik dersi vermiştir)’dır. (Altunya, 1986:31).

Karaküçük’ün ifade ettiğine göre (1989: 45-50), Enstitü bünyesinde 1933 yılında beden eğitimi bölümü açılmış ve öğretim süresi üç yıl olarak belirlenmiştir. 1938- 1940 yılında öğrenim süresi iki yıl, 1940- 1941 yılında üç yıl, 1945- 1946 yılında iki yıl ve bir yıl sonra da tekrar üç yıla çıkarılmıştır. Talim Terbiye Kurulu’nun 08.02.1979 tarih ve 20 sayılı kararıyla dal öğretmeni yetiştiren üç yıllık Eğitim Enstitülerinin 1978- 1979 yılında öğrenim süresi dört yıla çıkarılmış ve okulun ismi Yüksek Öğretmen Okulu Beden Eğitimi Bölümü olarak değiştirilmiştir.

1979-1980 yılından itibaren Ankara Gazi, İstanbul Atatürk, İzmir Buca, Diyarbakır Yüksek Öğretmen Okulları Beden Eğitimi Bölümleri eğitim öğretime devam eden dört yıllık Yüksek Öğretmen Okulu olarak tarihte yerini almıştır.

6.1.6. Gençlik ve Spor Akademileri (1975–1982)

Gençlik ve Spor Akademilerinin amacı; “ Öğrencilerini, bilim anlayışı kuvvetli, milli tarih bilincine sahip, örf ve adetlerine bağlı, milliyetçi ve sağlam düşünceli, bilgili ve tecrübe sahibi, dil, din, ırk, sınıf ve mezhep ayrılıklarına meydan vermeyen, insan hak ve hürriyetlerine saygılı, devletin milleti ve cumhuriyeti ile bölünmez bütünlüğe inanan, kanun, tüzük, yönetmelik ve tüm kurallara bağlı, sağlam karakterli vatandaşlar olarak kalkınma planlarına uygun gençlik, beden eğitimi ve spor hizmetleri için 3530 sayılı Beden Terbiyesi Kanunu'nun öngördüğü antrenör, gençlik lideri, yönetici, uzman yetiştirmek, hizmet içi eğitim programları düzenlemek ve uygulamak; gençlik sorunları ile beden eğitimi ve sporun tüm alanlarında, spor sağlığı konularında akademilere ihtiyaç duyulan yada ilgili devlet kuruluşlarıyla işbirliği, anlayış içinde istenecek bilimsel inceleme ve araştırmalarla planlama çalışmaları yapmak ve yayınlarda bulunmaktır ” şeklinde belirtilmiştir (Resmi Gazete No: 17231, 1981).

Beden eğitimi öğretmeni yetiştirmenin sonraki aşamasında ise ülke sporunu kalkındırmak amacıyla 1974 yılında Gençlik ve Spor Akademileri açılmıştır. Akademilerin ilki 1974 yılında Ankara'da açılan 19 Mayıs Gençlik ve Spor Akademisi'dir. 1975 yılında İstanbul'da Anadolu Hisarı Gençlik ve Spor Akademisi, aynı yıl Manisa'da Manisa Gençlik ve Spor Akademisi eğitim faaliyetine başlamıştır (Bilge, 1988: 103).

Özkan'ın (1999) ifadesi “ Öğretim süresi dört yıl olan spor akademilerinde eğitim ve öğretim lisans düzeyinde yapılmaktadır. Dersler kredi sistemine göre ve yarıyıl esasına göre düzenlenmiştir ve 8 yarıyıldaki 138 kredilik eğitim ve öğretim yapılmış ve bu eğitim esnasında Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Bölümlerinde 50, Beden Eğitimi ve Spor Yönetimi bölümünde ise toplam 56 değişik ders verilmiştir ayrıca genel derslerle birlikte lisans tezlerini bitirmeleri ve staj uygulamalarını başarı

ile tamamlamaları öğrencilerin lisans eğitimini tamamlayıp mezun olması için aranan şartlardandır ” şeklinde.

Akademilerde ilk dört yarıyıldan sonra spor yönetimi bölümü tercih edilebilmekteydi. Akademilerdeki öğretmen yetiştirme bölümünün ders ağırlıklarının % 71 alan bilgisi; % 20 genel kültür bilgisi; % 9 ise öğretmenlik meslek bilgisi derslerinden oluşmuştur. 1974-1981 arası spor akademileri eğitimlerine devam ederken 1978-1982 arası da aynı zamanda Beden Eğitimi ve Spor Enstitüleri de öğretmen yetiştirme görevini yerine getirmişlerdir (Bilge, 1989).

6.1.7. Fakültelere Bağlı Beden Eğitimi ve Spor Bölümleri

1981 yılında çıkarılan Yükseköğretim Kanunu (2547 Sayı ve 6 Kasım 1981) ve bunu tamamlayan Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (41 Sayı ve 20 Temmuz 1982 tarih) ile Türk yükseköğretim sisteminde kapsamlı düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemelerden biri de; ülkedeki bütün yükseköğretim kurumlarının üniversitelere bağlanmasıdır (Emniyet Teşkilatı ve Silahlı Kuvvetler hariç). Bu bağlamda, İktisadi ve Ticari İlimler Akademileri, Devlet Mimarlık ve Mühendislik Akademileri, Sağlık İdaresi Yüksek Okulu, Gençlik ve Spor Akademileri, Sosyal Hizmetler Akademisi ve üniversite dışındaki diğer yükseköğretim kurumları, bununla birlikte MEB’e bağlı öğretmen yetiştirme işini yürüten yükseköğretim kurumları da (İki yıllık eğitim enstitüleri ve 4 yıllık Yüksek Öğretmen Okulları) üniversitelerin bünyesine alınmışlardır. Bu uygulama/planlama yapılırken, öğretmen yetiştiren kurumların adları, bölüm ve program yapıları, öğretim süreleri gibi ilkelere de değişiklikler yapılmış ya da yenileri hizmete girmiştir (Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK), 2007).

Resmi Gazete’de (1981), “ Anadolu Hisarı Gençlik ve Spor Akademisi ve Atatürk Yüksek Öğretmen Okulu Beden Eğitimi Bölümü yerine İstanbul’da Marmara Üniversitesi kurulmuş; Atatürk Eğitim Fakültesi içinde “Beden Eğitimi ve Spor Bölümü” açılmış ve okulların öğrencileri bu bölüme aktarılmıştır ayrıca Manisa Gençlik ve Spor Akademisi, Buca Yüksek Öğretmen Okulu Beden Eğitimi Bölümü ve Ege Üniversitesi’ne bağlı olan beden eğitimi spor yüksekokulu yerine İzmir’de

“Dokuz Eylül Üniversitesi” adında yeni bir Üniversite kurulmuş; Buca Eğitim Fakültesi bünyesinde “Beden Eğitimi ve Spor Bölümü” oluşturulmuş ve diğer okulların öğrencileri bu bölüme devredilmiştir ” şeklinde yer almıştır.

Öğretmen yetiştiren tüm yükseköğretim kurumları üniversite çatısı altında toplanmıştır. 4 yıllık Eğitim Enstitüleri, Yüksek Öğretmen Okulları, Eğitim Fakültesi bünyesine dâhil edilmiştir. İki yıllık Eğitim Enstitülerinin adı Eğitim Yüksekokulu olarak değiştirilmiş, yabancı diller yüksekokulları kapatılarak Eğitim Fakültelerinin ilgili bölümlerine bağlanmıştır. Benzer bir biçimde, Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı Gençlik ve Spor Akademileri de Beden Eğitimi ve Spor Bölümü adı altında Eğitim Fakültelerine bağlanmıştır. Öğretim sürelerinde herhangi bir değişiklik yapılmamıştır (Eğitim Fakülteleri dört yıl, eğitim yüksekokulları iki yıl). Tüm öğretmen yetiştiren kurumların üniversitelere bağlanmasında geçiş aşamasının ilk yılı olan 1982- 1983 eğitim-öğretim yılında, bu fakültelerin bölüm ve anabilim dallarının Millî Eğitim sisteminin yapısı ve gereksinimleri de dikkate alınarak yeniden düzenlemeler yapılmıştır (YÖK, 2007).

Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümleri özel yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden bölümlerdendir. Bu programa başvuru koşulları ÖSYM tarafından aşağıdaki şekilde açıklanmıştır. YGS puanlarının herhangi birinden en az 140 puan almış olmak gereklidir. Puan türünde sınırlandırma yapılmadan ve en az kaç puan almış olan adayların başvurabileceklerine, başvuru öncesinde sınavı yapacak ilgili yükseköğretim kurumunca karar verilir ve bu karar basın-yayın organlarıyla adaylara duyurulur (ÖSYM, 2013).

Yerleştirmeye esas olan puanın hesaplanması için aşağıdaki üç puan belli ağırlıklarla çarpılarak toplamı alınacaktır.

- ÖYSP Standart Puanı (ÖYSP-SP)
- Ortaöğretim Başarı Puanı
- YGS Puanı (YGS-P) (YGS puanlarının en büyüğü) (ÖSYM, 2013).

Bu bölüm diğer öğretmenlik bölümleri gibi üniversitelerin eğitim fakültelerinin içerisinde yer alır. Ders programı YÖK tarafından belirlenir. Teorik olarak 125 saat,

uygulamalı olarak 66 saat ve toplamda ECTS olarak dönüştürülmemiş haliyle 158 krediden oluşmaktadır (YÖK, 2007).

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümlerinde de diğer tüm bölümlerde olduğu gibi Bologna süreci ile birlikte ECTS kredileri üzerinde çalışmalar yapılmıştır (Harmandar, 2010). Bir akademik yıl 60 ECTS kredisi iş yükünden oluşmaktadır. Her bir ECTS kredisi için öğrencinin, 25 ile 30 saat arası çalışması gerekmektedir. Bu da bir akademik yıl için öğrencinin 1500- 1800 saat arası iş yükü demektir (European Communities, 2009, s.11). Buna göre; 4 yıllık programın 240 ECTS kredisinden oluşması gerekmektedir (Harmandar, 2010:85). Mezun olabilmek için, öngörülen toplam kredinin elde edilmesi ve öğretmenlik uygulaması dersinden başarılı olunması gerekmektedir. Ayrıca bir bitirmek için sınavı yoktur (MEB, 2011:215).

6.2. Bazı Ülkelerde Uygulanmakta Olan Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programları

Çeşitli ülkelerdeki (Alabama/ABD Avusturalya, , New York/ABD, Maryland/ABD , Kanada, Malezya, İran, Azerbaycan, Berlin/Almanya, İtalya, İngiltere, İspanya) beden eğitimi öğretmeni yetiştirme programları incelenmiştir. İncelenen ülkelerin çoğunlukla (Azerbaycan ve İran hariç) merkeziyetçi bir uygulama bulunmamaktadır. Üniversiteler lisans programının içeriğini kendileri belirlemektedir. Bununla birlikte her üniversitenin öğrenim süreleri açısından da birbirlerinden farklı olduğu görülmektedir. Bazı üniversitelerde modüler veya kurs olarak program (Berlin/Almanya , İngiltere, Malezya) bazılarında 6 yarıyıl/üç yıl (İtalya, İngiltere) bazılarında ise 8 yarıyıl/dört yıl (Azerbaycan, Avusturalya, New York/ABD, Alabama/ABD, Maryland/ABD, Kanada, İran, İspanya) eğitim verildiği görülmektedir. İncelenen ülkelerin büyük bir kısmında ülkemizdeki gibi beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü adı ile değil; genel olarak sağlık meslek yüksekokulu, egzersiz ya da spor bilimleri adı altında öğretmen eğitimi veren programlardan oluşmuştur. Öğretmen eğitimi lisans programlarında sağlıkla ilgili dersler Türkiye'ye göre oldukça fazladır. İncelenen programların pek çoğunda (Avusturalya,

Alabama/ABD Maryland/ABD, İnan, Azerbaycan, İtalya, İngiltere) biyoloji ile ilgili bir ders mutlaka bulunmaktadır. Bazı ÷lkelerde biyoloji ile ilgili ders hem teorik hem de laboratuvar dersi olarak verilmektedir (Queensland-Granada Üniversitesi).

6.2.1. İngiltere’de Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetistirme Programı (Loughborough Üniversitesi)

İngiltere’de öğretmen yetistirme; öğretmen kolejleri ve üniversiteler vasıtasıyla sağlanmaktadır. İngiltere’de, öğretmen yetistirmede birkaç model kullanılmaktadır. Öğretmen yetistiren kurumları, öğretmen statüsü yeterliliği kursları ve eğitimde mezuniyet sonrası sertifika kursları açan kurumlar olarak iki grupta toplamak olasıdır. Öğretmen yeterliliği kursları, lise sonrası 2–4 yıllık programlar olarak düzenlenmiştir. 1950’lerin başından itibaren üniversitelerin eğitim bölümleri (UDEs) yerlerini mezuniyet sonrası bir yıllık eğitimi diploma kursları olan Mezuniyet Sonrası Sertifika Eğitime (PGCE) bırakmıştır (Crook, 2002).

Bu sertifika programı üç temel öğeye dayanmaktadır:

- Bir saatlik 18 ders olarak düzenlenen profesyonel ve eğitsel çalışma dersleri;
- Ana dal ve yan dal derslerden oluşan yöntem dersleri;
- Staj (toplam 36 haftalık bu programın 24 haftası okullarda uygulama çalışması olan staj için ayrılmıştır) (Okçabol, 2005).

6.2.2. Yunanistan’da Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetistirilmesi (Thrace Democritus Üniversitesi)

Yunanistan’da öğretmenlik eğitimini tamamlayan adayların atanmaları, öğretmen ihtiyaçlarına göre Eğitim Bakanlığı tarafından illere yapılmaktadır. İl düzeyinde öğretmenlerin okullarda görevlendirilmeleri ise, İl Eğitim Müdürlüklerince yapılmaktadır. Yeni atanan öğretmenlerin göreve başlamadan önce bölgelerindeki bir hizmet içi eğitim merkezinde üç ay süreli kuramsal ve uygulamalı öğretmenliğe hazırlama kurslarına katılmaları zorunluluğu getirilmiştir ve stajyerlik dönemleri iki yıl sürmektedir. Bu üniversite programı, fakültenin bölüm elemanları tarafından gerçekleştirilen sistematik araştırmanın bir sonucudur ve 2004–2005 akademik yılında okula başlayan öğrencileri kapsamaktadır.

Program şunları içermektedir :

Temel Dersler Core Studies:

Yoğunlaşma Dersleri Concentration Studies:

Yoğunlaşma Alanı Areas of Concentration:

Uzmanlık : Specialization (Sağlam, 2005).

6.2.3. Fransa’da Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirilmesi

Lisans derecesi için herhangi bir seçim süreci bulunmamaktadır. Üniversiteler aşağıda belirtilen kriterlere sahip öğrencileri kabul etmek zorundadırlar.

- Fransız bakaloryası veya eş değer belge ya da
- Üniversite Çalışmalarına Erişim Diploması (DAEU) (NIAD, 2012:13).

Fransa’da Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni olabilmek için Üniversitelerin STAPS (Sciences et Techniques des Activités Physiques et Sportives – Fiziksel Aktivite, Spor Bilim ve Teknikleri) bölümüne kayıt yaptırmak gerekmektedir (Foulet, 2012). Lisansın birinci yılının sonunda, geleceğin mesleği olarak öğretmenlik mesleği seçenler ilk seçme sınavına girerler. Bu seçimden sonra öğrencilerin alacakları eğitim pedagojik yönde ağırlık kazanır ve eğitim derslerine yoğunlaşılır (Saydı, 2013:331-333)

Öğretmen adayları, üç yıllık lisans eğitimini izleyen zorunlu iki yıllık pedagojik lisansüstü çalışma için Öğretmenlik ve Eğitim Yüksekokullarına devam ederler (Ministère del’Education Nationale, 2014).

Yüksek lisansın ilk yılının sonunda beden eğitimi ve spor öğretmenliği alanındaki öğrenciler için açılan sınava girerler. Bu sınav Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni olmak isteyen adaylar için CAPEPS (certificat d’aptitude au professorat d’education physique et sportive = Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yeterlilik Sertifikası) sınavıdır. Spor öğretmenleri CAPEPS olarak adlandırılan Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği ulusal sınavında başarılı olmak zorundadırlar (Kıran, 1995:167). CAPEPS sınavı ile elde edilen sertifika kolej ve liselerde beden eğitimi ve spor dersi verebilmek için gereklidir (Foulet, 2012). Eğer öğretmen adayı,

sözleşme ile özel okul veya liselerde eğitim vermek istiyorsa, CAFEP (ikinci derece özel okullar için öğretmen yeterliliği sertifikası) sınavını geçmelidir (Foulet , 2012). Master programının ikinci yılı ise teorik derslerin ve staj programının beraber yürütüldüğü bir dönemdir (ONISEP, 2013).

Fransa'da beden eğitimi ve spor öğretmeninin görev alanı ilgili Fransız yasasında şu şekilde belirtilmiştir. “ Beden Eğitimi ve Spor dersi okulöncesi, ilköğretimde ve liselerde verilir. Beden eğitimi ve spor dersi;

- İlköğretimde ve okul öncesinde; beden eğitimi ve spor dersi, sınıf öğretmeni tarafından verilir.
- Liselerde ve kolejlerde, beden eğitimi ve spor öğretmeni tarafından verilir (Legifrance, 2003).

Beden eğitimi ve spor öğretmeni, ikinci kademe okullarda (lise ve kolejlerde) farklı spor alanlarında teorik ve pratik eğitim verirler (Ministère de l'Education Nationale, 2014).

6.2.4. Bulgaristan'da Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetistirilmesi (National Sport Academy, Teacher's Faculty)

Üniversite'de lisans programı tam ya da yarı zamanlıdır. Eğitim; tam zamanlı 8 yarıyıl (4 yıl) iken yarı zamanlı 10 yarıyıldan (5 yıl) oluşmaktadır. Müfredat, zorunlu genel teorik ve özel kurslar, seçmeli dersler ve zorunlu öğretmenlik uygulamasını kapsayan toplam 3000 akademik saat ya da 240 krediden oluşmaktadır. Üniversite'deki bu programın içeriği öğrencilere teorik ve uygulamalı bilimsel bilgilerin yanı sıra takım çalışması, okullarda antrenman süreci düzenleme, farklı yaş gruplarına yönelik müsabaka düzenleme becerileri kazandırmayı amaçlamaktadır (Mileva, 2007).

Bu üniversite dünyadaki birçok yabancı öğrenciyi bünyesine kabul etmektedir. Öğrenciler çoğunlukla Makedonya, Türkiye, Yunanistan, Kıbrıs gibi ülkelerdendir. Bulgaristan'ın Avrupa Birliğine tam üye olması Ulusal Spor Akademisi (NSA)'nın Avrupa eğitim sistemini başarılı bir şekilde uygulamasını gerekli kılar. Beden eğitimi fakültesi, beden eğitimi alanında eğitim sisteminin tüm basamaklarında beden

eğitimi dersi verebilmeyi sağlar. Eyalet teorik sınavını geçtikten sonra ya da mezuniyet tezini tamamladıktan ve eyalet uygulama sınavını geçtikten sonra mezunlar “beden eğitimi oğretmeni” ünvanını alırlar (Dasheva, 2007).

6.2.5. ABD’de Beden Eğitimi ve Spor Oğretmeni Yetiştirilmesi

Beden eğitimi oğrenimi olarak o mesleği yapmak isteyeninin önüne üç seçim sunulmuştur. İlki normal okullarda 1-2 yıllık eğitim olarak geręekleřtirilir. Bu okullar diploma ve sertifika programları ile eğitim vermektedir ayrıca bu normal okullar bütün Amerika Birleşik Devletleri’nde APEA (beden eğitimi okulları) kısaltmasıyla Amerikan Beden Eğitimi Birliği içine alıyordu, şimdi bu isim AAHPERD (Amerikan Atlet, Beden Eğitimi, Rekreasyon ve Dans) adını almıştır (Davenport, 1994).

Beden eğitimi mesleğini yapmaya çalışanların ikinci seçeneği ise antrenörlük yaz okullarındaki eğitimidir. New York’da William Anderson vasıtasıyla 1886’da Harvard’da, Dudley Sargent 1887’de bu okulları hizmete açtılar. Berkeley’de Kaliforniya Üniversitesi ve Tennesse’de Monteagle Yaz Beden Eğitimi Okulları vardı. Bu okullar beş kurstan oluşmaktadır ve süreleri altı hafta sürmektedir. Okullara kayıt olmak için lise veya dengi okul diploması gerekmektedir (Davenport, 1994).

Beden eğitimi mesleğini yapmaya çalışanların üçüncü seçeneği ise dört yıllık eğitim veren kolejlerdir. Bu okul, lisans düzeyindedir. Bu okullar ise Kaliforniya Üniversitesi, Kolombia Üniversitesi, Nebraska Üniversitesi’ne bağlıdır. Bu okullarda cimnastik eğitimi için sınıflar mevcuttur. Akademik geğmişi olan oğretmenler teorik konuları vermektedirler (Davenport, 1994).

SONUÇ ve ÖNERİLER

Sonuç

Eğitim binlerce yıldır geniş bir hareket alanına sahiptir. İnsanlık tarihine ışık tutmuştur. İnsanlığın birbiriyle etkileşim sürecinden bugüne hareket noktasının hep eğitimle ilişkili olduğu görülmektedir. İnsanlığın varoluşundan bugüne her yeni günde meydana gelen teknolojik ve zihinsel yenilikler Eğitim'in öneminin hep birinci planda kalmasını sağlamaktadır.

Öğretmenlik, beden eğitimcinin geleneksel sosyal rolüdür ancak beden eğitimi öğretmeni diğer öğretmenler gibi eğitim bilimcidir. Bu yüzden başlıca amacı fiziksel aktivitelerdeki tecrübeler ve bilgi gelişimi doğrultusunda öğrencilerine eğitimi ve öğretim programı hazırlamaktır. Bunun için beden eğitimi, pedagojik becerilerin kazanılması ve geliştirilmesi, alan bilgisi ve öğretim yöntemlerini bilmeyi gerektirir (Ojeme, 1989).

Grant'a (1972) göre, öncelikle neyin öğretileceği bilinmelidir. Nasıl öğretileceğini bilmek de çok önemlidir ancak sonra gelir. Beden eğitimi ve sporun tarihi, insanoğlunun zorlu tabiat şartlarıyla tanışarak tabiata üstünlük kurma çabasını geliştirmesiyle başlar. Orta Asya'da yaşayan Türkler beden kültürüne ve spora büyük önem vermişlerdir. Örneğin avcılık, binicilik, okçuluk, güreş, atıcılık, koşu, ağırlık kaldırma ve atma, kayak, yüksek ve uzun atlama, kılıç, cirit, polo Türklerin çok eski dönemlerden beri yaptıkları ve kültürlerinin bir parçası olan spor branşlarındandır. Eski uygarlıklarda ve türk devletlerinde görüldüğü gibi beden eğitimi ve spor eğlence, avcılık ve savaşa hazırlık amacıyla yapılmıştır. Türklerin beden eğitiminde ve sporda ileri düzeyde başarılı olmaları iyi teşkilatlanmalarını ve sürekli devlet kurmalarına neden olmuştur.

Beden eğitimi ve spor alanında Tanzimatta benimsenen batılı yeniliklerden etkilenmiştir. Eski türk spor anlayışı ve kurumlar ömrünü tamamlamış onun yerine moder spor anlayışı ve örgütlenme modeline geçilmiştir. Türk spor tarihinden Tanzimattan Cumhuriyete kadar ki dönemde spor önemli bir yer tutmuştur. Türk

sporu bu sürenin içinde doğmuş ve büyük bir gelişme göstermiştir. (Atabeyoğlu, 1972).

Tanzimat'ta eğitim ve beden eğitimi spor alanında yapılan köklü değişiklikler günümüze kadar yansımaktadır. Modern eğitimin ve sporların ilkleri genellikle bu dönem (1839-1908 yılları) arasına rastlamaktadır. Bu dönemde; ilk kez beden eğitimi dersleri müfredatlara girmiş, ilk spor kulüpleri kurulmuş, ilk beden eğitimi öğretmenleri getirilmiş, yetiştirilmiş, beden eğitimiyle ilgili ilk kitap yazılmış, ilk kez futbol ligi oluşturulmuş ve ilk kez birçok spor dalı uygulanmıştır.

Tanzimat'ta olduğu gibi Osmanlı ve cumhuriyet döneminde de beden terbiyesindeki gelişmeler hızla devam etmiştir. Osmanlı'da beden terbiyesinin gelişmesinde önemli bir isim Selim Sırrı Tarcan olan İsveç' te eğitimini tamamlayan Terbiyeyi Bedeniye Müfettişliği'ne getirilmiş ve beden terbiyesi gelişimi hızlanmıştır. Maarif nazırı Emrullah efendi zamanında Tedrisat-ı İptidaiye Kanunu ile ilk-orta ve lise dereceli okullarda beden terbiyesi dersleri ve ders saatleri düzenlenmiştir.

Beden ve spor eğitimi konusundaki sorunlar devlette yetkiye sahip kişiler tarafından gündeme getirilmiş ve Cumhuriyet ilan edilmeden bu konu üzerinde durulmuş, dönemin önde gelen bilim adamları tarafından gündeme alınmıştır. Sonuç olarakta dönemin beden eğitimi, spor ve jimnastik alanında önde gelen ülkelerde İsveç'te "Kraliyet Askerî Beden Eğitimi ve Jimnastik Akademisi"nde beden eğitimi, spor ve jimnastik eğitimi alarak yurda dönen ve ülkesinde sayılı spor adamlarından sayılan ve ülkesinde önemli spor faaliyetlerinde bulunan Selim Sırrı (Tarcan) Bey 15 Temmuz 1923'te eğitim konularında çalışmalar yapmak üzere ilk kez toplanan dönemin milli eğitim şubesi "Terbiye-i Bedeniye Mektebi" açılması yönünde bir tasarı sunmuş ve bu görüş heyet tarafından kabul edilmiştir (Akyüz, 2012:401).

Hey'et-i İlmiye'de alınan bu kararın da etkisiyle, 5 Eylül 1923'te TBMM'de okunan Bakanlar Kurulu'nun programında eğitim siyaseti ile ilgili olarak: "ferdin bedenî ve fikrî kabiliyetleri gibi ahlâkî ve içtimaî kabiliyetleri de inkişâf ettirilecektir. Bu maksada vusûl için bir Terbiye-i Bedeniye Darü'l-Muallimîni

açılacak ibaresi ” yer almıştır. Cumhuriyet döneminde beden eğitimi ve spora verilen önemin bir sonucu olarak, beden eğitiminin milli eğitim sisteminin bir parçası haline getirilmesi çalışmaları sürekli gündemde olmuştur. Ülkemizde okullarımızdaki beden eğitimi derslerinin boş geçmemesi ve artan beden eğitimi öğretmeni ihtiyacının karşılanması için, 1926 yılında Selim Sırrı Tarcan Bey'in teşebbüsüyle bir beden eğitimi okulunun açılması düşünülür. Böylece beden eğitimi ve spor davası için önce eleman işinin halledilmesine önem verilir (Yücel, 1994).

Cumhuriyet döneminde de beden eğitimi ve spor dersi; değişen ülke durumları, oluşan savaş ortamları, siyasi iktidarların değişmesi, kurulan hükümetlerin değişmesi gibi nedenlerle sürekli değişim ve gelişim göstermiştir. Belli bir beden eğitimi ve spor ders müfredatı olmamıştır.

Avrupa ülkesi olan Amerika’da beden eğitimi dersi önemli bir ders olarak görülmektedir ve okulların çoğunluğunda kapalı spor salonları bulunmaktadır (Baha, 1939).

Amerika’daki okullar beden eğitimi dersi tek bir kişi yani beden eğitimi öğretmenine bırakılmamış onunla birlikte doktor da dersler katılmıştır. Okullardaki çocuklar en az bir dafa doktor kontrolüne girip gelişimleri kontrol edilir ve çocuklara verilen komut ve emirlere uyup uymadığı kontrol edilir. Çocuklar bu sayede yeteneklerine göre bölümlere yerleştirilip ülkelerini uluslararası müsabakalarda temsil etme imkanları bulabilmektedirler.

Araştırmamızda görülüyor ki Avrupa ülkelerinde ki beden eğitimi ve sporun ülke eğitimi içerisindeki payı gayet yüksektir. Türkiye’deki okulların bazılarında spor salonları varken Avrupa ülkelerindeki okulların neredeyse hepsinde vardır. Ders saatlerini göz önüne alırsak ülkemizde haftada beden eğitimi ve spor dersi 2’şer saat şeklinde iken Avrupa ülkelerinde bu sayılar haftada 6-7 saat civarındadır. Ülkemizdeki ilköğretim kademesindeki beden eğitimi ve spor dersine sınıf öğretmenleri girerken, Avrupa da ki aynı kademedeki derslere beden eğitimi öğretmeni girmektedir. Bu da gösteriyor ki öğrencilerin gelişim dönemlerindeki yanlış uygulamalar çocukların yeteneklerini etkileyebilmektedir.

Araştırmamızın öğretmen yetiştirme kısmında ise; Türkiye’de öğretmen yetiştirme programları ülkenin durumu ve ihtiyaçlar doğrultusunda değişiklikler göstermiştir. Günümüzde ise beden eğitimi ve spor öğretmenini üniversitelerin beden eğitimi ve spor yüksekokulları üstlenmektedir. 4 yıllık eğitimin ardından KPSS sınavında başarılı olan adaylar öğretmen olarak atanmaktadır. Eski uygulamada bir yıllık aday öğretmenlikten sonra asil öğretmenliğe geçiliyordu. Günümüzdeki uygulama ise KPSS sınavının ardından alan sınavı uygulanmakta ve 4 yıllık sözleşmeli öğretmen olarak atanılmaktadır.

Araştırmamızın Avrupa’daki öğretmen yetiştirme kısmında ise; İncelenen ülkelerin büyük bir kısmında ülkemizdeki gibi beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü adı ile değil; genel olarak sağlık meslek yüksekokulu, egzersiz ya da spor bilimleri adı altında öğretmen eğitimi veren programlar oluşturulmuştur. Programlardaki bazı benzerlikler olsa da Avrupa’da öğretmen yetiştirme sistemi farklıdır. Benzer yönleri bazı derslerin örnek olması ve KPSS sınavına benzer sınavların olmasıdır. Farklı yönleri ise; bazı ülkelerde atandıktan sonra staj eğitimi devam etmektedir. Çoğu ülkede de öğretmen olmanın şartları arasında lisansüstü eğitim şartı getirilmiştir.

Araştırmamızda da gözüktüğü gibi ülkemizde eğitim, geçmişten günümüze sürekli değişim ve gelişim göstermiştir. Kurulan hükümetler, değişen bakanlar sürekli eğitim sistemimizde düzenlemeler getirmiş birinin yaptığını diğeri değiştirmiştir. Bu da eğitim sistemimizde karmaşaya neden olmaktadır. Avrupa ‘ da olduğu gibi eğitim sistemleri belli bir standart da oturtulma eğitim sistemi içinde olanlar sürekli değişim olacağı hissine kapılmaları önlenmelidir.

Araştırmamızda ülkemizde beden eğitimi ve spor ders saatleri geçmişten günümüze sürekli değişim göstermiş, belli bir standartta olamamış eğitim kademelerine göre değişmeler devam etmiştir. Öğretmen yetiştirme kısmında da görüyoruz ki farklı dönemlerde farklı kurumlar bu işi üstlenmişlerdir. Öğretmen ihtiyacından dolayı bazı dönemlerde sınıf öğretmenlerinden kurslar aracılığı ile beden eğitimi öğretmeni yetiştirmişler bu durum ülke sporunu olumsuz etkilemekte

alanında uzman kişiler bu derslere girmediği için ülkemizin spor alanında başarısı bizlere durumu gözler önüne sermektedir. İlkokullarda spor ve fiziksel etkinlikleri derslerine beden eğitimi ve spor öğretmenleri girmeli çocuklar yeteneklerine göre branşlara yönlendirilmeli buda çocuğun hem sosyalleşmesi hem sağlık kazanılması hem de ülkenin Avrupa'daki başarısına oldukça katkı sağlayacaktır.

Araştırmamızın son kısımlarında görmekteyiz ki Avrupa'da eğitim sistemi ve öğretmen yetiştirme belli bir standart ta tutulmaktadır. Öğretmen yetiştirme de çoğu ülkede yüksek lisans şartı aranmaktadır. Bu durumda ülkelerin eğitim seviye ve kalitelerini artırmaktadır. Ülkemizde de eğitim sistemimizin alt yapısı hazırlanarak bu sistem uygulanabilir hale getirilebilir ve bu sistem eğitim kalitemize önemli katkılar sağlayacaktır. Avrupa Birliği'ne girme çabasında olan ülkemiz eğitim sisteminde bu standartlara ulaşırsa belli bir adım atmış olacak ve Avrupa Birliği'ne girme sürecini hızlandırabileceğini düşünmekteyiz.

Öneriler

- Derslerin daha etkili ve verimli gerçekleşebilmesi için tüm kademelerde beden eğitimi ders saatlerinin zorunlu olarak arttırılmalıdır.
- Öğrenci velisi, okul idaresi ve beden eğitimi öğretmenler bir araya gelerek dersin etkisini arttırabilir.
- Veli, idare ve diğer öğretmenler tarafından beden eğitimi dersine verilen önemin arttırılarak dersin amacına uygun faaliyetler gerçekleştirilir.
- Beden eğitimi ders saatlerin programda uygun yerlere konularak ders veriminin arttırılması sağlanabilir.
- Beden eğitimi ve spor derslerinde kıyafet değiştirme, malzeme hazırlama ve toplama gibi zaman alan şeylerin etkisini azaltmak ve zaman kaybının yaşanmaması için dersler blok şeklinde olabilir.
- Araştırmamızda da görülüyor ki bazı Avrupa ülkelerinde beden eğitimi ve spor dersinde öğrenciler rutin olarak sağlık kontrolünden geçmektedir bu da ders verimini üst seviyeye çıkarıp sakatlığı aza indirmektedir. Eğitim

sistemizin de bu uygulamaya geçmesi eğitim kalitemizi hiç şüphesiz arttıracaktır.

- Araştırmamızda da görüyoruz ki Avrupa'daki ülkelerin eğitim sisteminde tüm kademelerinde beden eğitimi ve spor ders saatleri fazla, tüm eğitim kurumlarının spor salonları imkanı olması, tüm braşlara ait spor malzemesi açısından zengin olunması ülkelerin spor ve eğitim kalitelerini arttırmıştır. Bu imkanların ülkemizde de sağlanması eğitim kalitemizi şüphesiz ve bizi Dünya arenasında temsil edecek başarılı sporcular yetiştirmemize vesile olacaktır.

KAYNAKÇA

- Abalı, A. (1974). Cumhuriyetimizin 50. Yılında Gençlik ve Spor. Ankara: T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayını.
- Abbas, N. (1939a). “Halkevlerimiz ve Memleket Sportu”, *Ülkü Halkevleri Dergisi*, 13(74), Nisan, s. 127.
- Abbas, N. (1939b). “Başka Memleketlerde Beden Terbiyesi-Almanya”, *Ülkü Halkevleri Dergisi*, 13(76), Temmuz, s. 348.
- Acalov, E. (2007). Beden Terbiyesi ve idmanın inkişafının ümumbeşeri tarihi. Bakı: Vatan.
- Acalov, E., Gzizova, Ş., & Gkbsrov, V. (2007). Beden terbiyesi vs idman tarihi. Bakı: Muallim.
- Acet, M. & Yıldırım, İ. (1999). İsveç Cimnastiğinin Dünya’da ve Türkiye’deki Gelişimi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2, Haziran 291-300.
- Akdağ, Bülent (2005). “İsveç’te Öğretmen Yetiştirme”, *Bilim Eğitim Toplum Dergisi*, cilt: 3, sayı: 12, sayfa 58–69.
- Akyüz, Y. (1985). Türk Eğitim Tarihi, A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayını. Ankara, s.86.
- Akşam, (1937). “Atatürk Gençleri Kurumu”, 14 Nisan.
- Alpman, C. (1972). Eğitim Bütünlüğü İçinde Beden Eğitim ve Çağlar Boyunca Gelişimi. (Birinci Baskı). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Altunya, N. (1986). “Türkiye’de Beden Eğitiminin İlk Kadını”, *Abc Aylık Eğitim Kültür ve Sanat Dergisi*, 2 Mayıs, 30–32.
- Arı, A. (2002). İlköğretim uygulamalarının değerlendirilmesi (normal, taşımali ve yatılı İlköğretim okullarının karşılaştırılması). *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı (153-154), 169-179.12 Ekim 2015 tarihinde http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/153-154/ari.htm sayfasından erişilmiştir.

- Arun, C.(1986a). M.E.B. Emekli Müşavir Baş Müfettiş, "Türkiye'de Beden Eğitimi Öğretmeni Yetiştiren Kurslar" konulu mülakat, İstanbul - Cağaloğlu,
- Arun, C. (1990b). Türkiye'de Cumhuriyet Devrinde Beden Eğitimi Öğretmeni Yetiştirme Çalışmaları ve Aşamaları. *Spor Bilim Dergisi*, Sayı 1, Ocak-Şubat-Mart s.12.
- Auburn Üniversitesi (Alabama/ ABD)
(http://bulletin.auburn.edu/undergraduate/collegeofeducation/curriculumandteaching/physicaleducation-teachereducation_major/) Erişim Tarihi: 14.10.2017
- Atabeyoğlu, C.(1972). Spor Ansiklopedisi, yeni istanbul gazetesi yayını, istanbul s.179
- Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri (1997). C.II, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, Ankara, s.259-260; Ayrıca bkz; Vakit, "Spor Kongresi Nâmına Reis-i Cumhur Gazi Paşa Hazretlerine Arz-ı Ta'zîmâta Me'mûr Edilen Hey'et-i Mahsûsa"01/10/1926.
- Avrupa Komisyonu/EACEA/Eurydice, (2013). Avrupa'daki Okullarda Beden Eğitimi ve Spor Eurydice Raporu. Lüksemburg: AB Yayın Ofisi
- Balcıoğlu, M. (1999), "Osmanlı Genç Derneklerinden İnkılâp Gençleri Derneklerine", *AAMD*, C.15, S. 43, Mart, s.139 vd.
- Başaran, İ.E.(1989). Eğitime Giriş. 7. Baskı, Gül Yayınevi, Ankara, s.13
- Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA), 030 0 18 01 01 026 64 16.
- Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Dosya No: 160, Gömlek No: 8298.
- Baha, N.(1939) "Başka Memleketlerde Beden Terbiyesi- Birleşik Amerika", *Ülkü Halkevleri Dergisi*, 13(77), Temmuz, s. 423.
- Belli, Ş.(2005) , Makbûle Ata'dan Anlatıyor, Ağabeyim Mustafa Kemal, Selis Kitaplar, İstanbul, , s.25; Ali Fuat Cebesoy, Sınıf Arkadaşım Atatürk, İnkılâp Kitabevi, İstanbul, ty, 12 vd.; Yakınlarından Hatıralar, "Asaf İlbay Anlatıyor", Sel Yayınları, İstanbul, 1955, s.100-101.

- Bedi, M. (1934). “ Beden Terbiyesi ve Memleketimiz”, *Spor Potası*, Yıl:1 S.20, S.10, 25 Ağustos.
- Bilge, N. (1988). “Beden Eğitimi Etkinliklerinde Karşılaşılan Başlıca Sorunlar. Orta Öğretim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Sorunları”, Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları, 70–82.
- Bilge, N. (1989). Türkiye de Beden Eğitimi Öğretmeninin Yetiştirilmesi, Kültür Bakanlığı Yayınları: 1095, Kültür Eserleri Dizisi : 137, Ankara, s.30-54-70-85-116-118.
- Binbaşoğlu, C. (1995). Türkiye’de Eğitim Bilimleri Tarihi, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Budak, L. – Budak, Ç. (2014). “Osmanlı İmparatorluğu’ndan Türkiye Cumhuriyeti’ne İlkokul Programları (1870 – 1936)”, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, Vol:3/1, ss:377-393, Erzurum
- Bulgaria. (2007). AB-Bologna Sürecinde Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetistirme Sempozyumu, Çanakkale, 11-12 Mayıs.
- Bulut, T. (2007). Cumhuriyetin Bir Gençlik Projesi Olarak Kızılay Kampları. *ÇTTAD*, Cilt 6, Sayı 14, (s. 103-135).
- Busbecq, O. G. (2005). Türk Mektupları. (Çev. D. Türkömer). İstanbul: Altan Matbaacılık.
- BTUM. (1943). XX. Cumhuriyet Yılında Beden Eğitimi ve Spor, Çankaya Matbaası, Ankara, s11-40.
- CANŞEN, E. (2015). “ Türkiye Cumhuriyeti’nin Spor Politikaları”, *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 17, Sayı 1, Haziran 2015, s.33-48.
- Cicioğlu, H. (1985). Türkiye Cumhuriyeti’nde İlk ve Orta Öğretim. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları. Hâkimiyet-i Milliye, 8 Nisan 1927.
- Crook, D. (2002), “Educational Studies and Teacher Education”, *British Journal of Educational Studies*, Vol:50, No:1.

- Cumhuriyet. (1931). “İlk Beden Terbiyesi Kongresi”, 4 Kanunusani, 1933 Sokol teşkilatı hakkında konferanslar vermek suretiyle halkın aydınlatılması çalışmalarının yapıldığı ve Selim Sırrı Bey’in 1930’da verdiği konferans hakkında bkz. Türk Yurdu, Sayı: 39-233, cilt: 6-26, Mart, s. 75-76.
- Çağatay, N. (1976). Bir Türk Kurumu Olan Ahilik, Ankara, s.202
- Çelenk, S., Tertemiz, N. & Kalaycı, N. (Ed.). (2000). İlköğretim programları ve gelişmeler. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım,
- Çandarlıoğlu, G. (2004) Uygur Devletleri Tarihi ve Kültürü Çin Kaynakları ve Uygur Kitabelerine Göre, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı: İstanbul.
- Çapan, M. Ş. (1999). Türk Sporunda Selim Sırrı TARCAN, Muğla1999, s 19-20
- Çay, H.M. (1988). Türk Ergenekon Bayramı (Nevruz), TKAE Yay., Ankara, s.48-51.
- Dağlaroğlu, R. (1957). Fenerbahçe Tarihi, İstanbul Matbaası, İstanbul, s. 178-180
- Daniela, D. (2007), “National Sports Academy in the European Educational Space”, *AB-Bologna Sürecinde Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetistirme Sempozyumu*, Çanakkale, 11-12 Mayıs 2007.
- Davenport, J.(1994), “The School:Exploring Our Heritage”, Joperd, 65, 4 March, s.26.
- Dicicco, J. M. (2003). The development of leaders in Ancient China, Rome and Persia. *Public Administration Quarterly*, 27(1/2), 6-40. Retrieved from <http://www.jstor.org/stable/41288186>
- Edis Bedri, A. (1947). Milli Eğitim Düsturu Yedinci Cilt Programlar, İstanbul: Maarif Vekâleti Yayınları.
- Eraslan, A. (2008). Japanese Lesson Study: Can it work in Turkey. *Education and Science*, 33, 62-67.
- Ergin Nuri, O. (1977). Türk Maarif Tarihi, İstanbul: Eser Matbaası.
- Ergün, M.(1982). Atatürk Devri Türk Eğitimi, Ankara, , s.44; Fuat Özer, “Mustafa Necati Bey (1894-1 Ocak 1929)”, s.178, <http://sbe.balikesir.edu.tr/dergi/edergi/c8s13/makale/c8s13m8.pdf>, erişim, 21 Eylül 2013.

- Erkal, M.(1982). Sosyolojik Açıdan Spor , Filiz Yayınları, İstanbul, s.95 European Communities. ECTS User's Guide. (2009). 2 Mart 2015 tarihinde http://ec.europa.eu/education/tools/docs/ects-guide_en.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Fetgeri, A.: “ Türk Cimnastiği”, Türk Spor, Yıl:2 S.40/92, s.3, 4 Temmuz 1931
- Finnish National Board of Education. (2012a) Education, Training And Demand For Labour In Finland By 2025, Publications (2012):16.
- Finnish National Board of Education. (2012b) Distribution Of Lesson Hours İn Basic Education (2012).
- Fişek, K. (1985).Yüz Soruda Türkiye Spor Tarihi, Gerçek Yayınevi İstanbul.,43-97
- Foulet, M. (2012). Devenir professeur d'EPS. Formation pour devenir professeur dEPS. 20 Aralık 2014 tarihinde <http://www.pratique.fr/devenir-professeur-sport.html#titre-parag-4> sayfasından erişilmiştir.
- Granada Üniversitesi (İspanya)
(http://grados.ugr.es/deporte/pages/infoacademica/estudios#_doku_titulo_de_grado_en_ciencias_de_la_actividad_fisica_y_del_deporte) Erişim Tarihi: 02.01.2017
- Güven, Ö. (1992). Türklerde Spor Kültürü, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara
- Gökdağ, C., Beden Terbiyesinin Okullara Girişi Beden Terbiyesi ve Spor,1939 s.1.s.5
- Gumilev, L. N. (2013) Hunlar, Çev: D. A. Batur, Selenge Yayınları: İstanbul.
- Gümüş, A. (1990). Kırkpınar Güreşleri. Ankara: GSGM Yayını No:90, 3,40.
- Güven, İ. (2014). Türk eğitim tarihi. Ankara: Pegem Akademi
- Halıcı, F. (1980). " Atlı Cirit Oyunları ", Milli Kültür Dergisi, Ankara,s.1-3.
- Harmandar, D. (2008). Avrupa Birliğine Üye Ülkelerden İngiltere, Yunanistan ve Bulgaristan İle Türkiye'deki Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programlarının Karşılaştırılması. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi.

- Harmandar, D. (2010). Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programlarının İncelenmesi: Türkiye- Belçika Karşılaştırması. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Harvey, J. F. (1903). *The Fighting Gladiators Or The Games and Combats of The Greeks and Romans*. The Physical Training Publishing Co
- Hiçyılmaz, E. (1974). Türk Spor Tarihi. GSB Yayını. İstanbul., s.95
- İlkokul Programı. (1948). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi
- İrtem, S. Kani (1939). Türk Kemankeşleri, Ülkü Basımevi.
- İşler, H. (2001). *Beden Eğitimi ve Spor Bilgileri Rehber Kitabı*. Niğde: Dizgi Baskı Lazer Ofset.
- İşcan, F. (1988). Türklerde Spor. Ankara: MEGSB BTSGM yayını No:55, 51
- Jussila, J., & Saari, S. (2000). Teacher education as a future-molding factor: international evaluation of teacher education in Finnish universities. Helsinki: HEEC.
- Karal, E. Z. (1996). Osmanlı Tarihi, İkinci Meşrutiyet ve Birinci Dünya Savaşı (1908-1918) IX. (Birinci Baskı). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Karagöz, K. (2008). Komisyon ve Mahkeme Kararları Işığında Avrupa Konseyinde Vicdanı Ret Hakkı. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12(1-2), 865-906.
- Karaküçük, S. (1989). Beden Eğitimi Öğretmeninin Eğitimi. Ankara, Gazi Üniversitesi Yayın No: 146, 1989: 45-50
- Kafesoğlu, İ. (1984). Türk Milli Kültürü, Boğaziçi Yayınları: İstanbul.
- Kalemoğlu, Y. (2011). *Türkiye ve İngiltere'deki ilköğretim beden eğitimi dersi öğretim programlarının öğretmen görüşlerine göre karşılaştırmalı olarak incelenmesi*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Karamanoğlu, A. II. Mahmud'un sporculuğu. *Türk Kültürü Dergisi* Cilt: IO. Sayı: 118. s.1068. 91
- Kepecioğlu, K. (1935). Türklerde Spor, Uludağ no:3 , s.16 -17

- Keten, M. (1993). Türkiye’de Spor, 2. Baskı, İstanbul, , s.38-39-89.
- Kıran, A. (1995). Fransız Öğretim Sisteminde Öğretmen Yetiştirme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, (163-169).
- Koçer, H. A. (1970). Türkiye’de Modern Eğitimin Doğuşu ve Gelişimi (1773-1923), İstanbul, s. 40
- Kodaman, B. (1999). *Milli Kültür Dergisi*, C. II, SAYI 1, s.93
- Korkmaz, Z. (2007). *Ankara 19 Mayıs Stadyumu’nu (Ankara Milli Stadı’nı) Okumak: Erken Cumhuriyet Döneminde Mekân, Toplumsal Yaşantı ve İdeoloji İlişkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Köy Enstitüleri Programları (1936-1953), (2004). Ankara: Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı Yayınları
- Körmükçü, Y.(2006). İlköğretim I.Kademe Beden Eğitimi Derslerinin Program ve Uygulamalarındaki Sorunlar, 9.Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, 3-5 Kasım, Muğla,659-661
- Kurt, T., Kıvanç, C. & Kılıç, M. (2017). Türk Spor Tarihi. Devlet Kitapları.
- Kyle, D. (1983). Directions in ancient sport history. *Journal of Sport Tourism*, 10(1), 7-34. Retrieved from http://library.la84.org/SportsLibrary/JSH/JSH1983/JSH1001_jsh1001b.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Legifrance. (2003). Code de l’éducation : Livre III Les enseignements scolaires : Section 11’éducation physique et sportive.. 15 Ocak 2015 tarihinde http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do;jsessionid=E727BE94C555CAB833B5FA9C932C23A1.tpdila17v_3?idSectionTA=LEGISCTA000006182398&cidTexte=LE_GITEXT000006071191&dateTexte=20131224 sayfasından erişilmiştir.
- Leonard, F. E. (1971). *A Guide To The History Of Physical Education*. Philadelphia: Greenwood Press.
- Liselerde Spor. (1923). Spor Alemi, Yıl:5 No:3/115, s.14, 17 Kasım

- Loken, C. N., Willoughby, J. R. (1959). *Complete Book of Gymnastics*. America: Prentice-Hall Pyscal Education Series.
- Lybyer, A. H. (2000). *Osmanlı İmparatorluğu'nun Yönetimi*. (Çev. S. Cılızoğlu). (Birinci Baskı). İstanbul: Sarmal Yayınevi
- Malaty, G. (2006). What are the Reasons Behind the Success of Finland in PISA
Gazette des Mathematiciens, 108, 59-66.
- Maarif-i Umûmiye Nezâreti (MUN) (1330).Dârülmua'llimîn-i İbtidâîyelere Mahsus Müfredat Programı, Matbaa-i Amire, İstanbul, s. 109-113
- Maetozo, M.G., "A View From the GreatWall", Journal of Physical Education, Recreation & Danse, 2 February 1983, s.33.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (1997). İlk ve Ortaöğretim Kurumlarında Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Ders içi ve Ders Dışı Çalışma Rehberi, Ankara Milli Eğitim Temel Kanunu 1739 Sayılı Kanun Resmi Gazete 15574, 24 Haziran
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2007). İlköğretim Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programı (1-8.sınıflar). <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/88html>. (Erişim Tarihi:07.12.2007)
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2011).Türk eğitim sisteminin örgütlenmesi.. 10 Aralık2014tarihindehttp://sgb.meb.gov.tr/eurydice/kitaplar/Turk_Egitim_sistemi_2011/Turk_Egitim_Sisteminin_Orgutlenmesi_2011.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2012). Oyun ve fizikî etkinlikler dersi (İlkokul 1-4. Sınıflar) öğretim programı <http://ttkb.MEB.gov.tr/www/ogretim-programlari/icerik/72> sayfasından erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2013). Beden Eğitimi ve Spor dersi öğretim programı kılavuzu. Ankara : Devlet Kitapları Müdürlüğü Milli Eğitim Bakanlığı (2006). İlköğretim beden eğitimi dersi (1–8. sınıflar) öğretim programı. <http://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari/icerik/72> sayfasından erişilmiştir.

- McLean, D., & Hurd, A. (2011). *Kraus' recreation and leisure in modern society (9th Ed.)*. Sudbury, MA: Johns & Bartlett Learning, LLC.
- Mileva, E, Daniela D. & Maya N. (2007), "European Dimensions in the Master's Degree Education at the National Sports Academy in.
- Ministere (2014) de l'Education Nationale de l'Enseignement Supérieur et de la Recherche. Les métiers de l'éducation nationale : Professeur d'éducation physique et sportive.. 24 Aralık 2015 tarihinde <http://www.education.gouv.fr/cid1070/professeur-d-education-physique-etsportive.html> sayfasından erişilmiştir.
- Nemeth, G. (1982) Atilla ve Hunları, Çev: Ş. Baştav, Ankara Üniversitesi DTCF Yayınları: Ankara.
- Niad. (2012). (National Institution for Academic Degrees and University Evaluation). Quality assurance system in higher education: France. 12 Aralık 2014 tarihinde http://www.niad.ac.jp/english/overview_fr_e.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Nixon, J. (1969). *An Introduction to Physical Education*. Philadelphia, W.B. Saundres Co.
- Okçabol, R. (2005). *Öğretmen Yetistirme Sistemimiz*, Ütopya Yayınevi.
- Onisep. (Office national d'information sur les enseignements et les professions) Masters MEEF:les formations des futurs enseignants ou personnels de l'éducation. 12 Ocak 2015 tarihinde <http://www.onisep.fr/Choisir-mes-etudes/Apres-le-bac/Domaines-d-etudes/Laformation-des-enseignants/Maters-MEEF-les-formations-des-futurs-enseignantsou-personnels-de-l-education> sayfasından erişilmiştir.
- Ojeme, E.O. (1989), "Matching Social Roles with Professional Preparation in the Undergraduate Physical Education Curriculum", *International Review of Education*, Vol:35, No:1, Sports and Physical Education, pp:73-84.
- Ögel, B., (2014). *Türk Mitolojisi 1-2*, Türk Tarih Kurumu: Ankara.

- Öngel Basri, H. (2001). Türk Kültür Tarihinde Spor, Kültür Bakanlığı Yayınları: Ankara
- Özalp, R & Aydoğan A. (1977), Türk Milli Eğitim Sisteminde Düzenleme Teşkilatı, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.
- Özbay, G. (1992). Türklerde Spor Kültürü, Ankara, , s.2
- Özkan, H. (1999). *Türkiye’de Beden Eğitimi Öğretmeni Yetiştirmek İçin Bir Model*, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Özkan, S. (2014). Türk Eğitim Tarihi. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık
- Özmaden, H. (1999). *Cumhuriyet Dönemi İlk Spor Teşkilatı Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı. (1922-1936)’nın yapılanma sürecinde beden eğitimi ve sporun fonksiyonları, fonksiyonlardaki değişimler ve toplumsal hayata etkileri*, (M.Ü.S.B.E. Basılmamış doktora tezi), İstanbul s.5.
- Öztelli, C. (1976). Osmalılar’da Spor, Geleneksel Türk Sporları Semineri, Konya Turizm Derneği Yayını, Konya,
- Ricaud. (1686). Türklerin Siyasi Düsturları. (Çev, M. R. Uzmen). İstanbul,: Kervan Kitapçılık.
- Sağlam, M ve Dilruba K., (2005), “Türkiye ve Avrupa Birliği Ülkelerinde Öğretmen Eğitiminde Yapısal Düzenlemeler ve Öğretmen Adaylarının Seçimi”, *MEB Dergisi*, Sayı: 167.
- Sarıhan, Z.(1921) Maarif Kongresi, Meb Yay., Ankara, 2009, s. 97.
- Saydı, T. (2013). Fransa’da Öğretmen Yetiştirme Alanında Yüksek Öğretim Reformu. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Özel sayı (1), 311-333.
- Sahlberg, P. (2007). Education policies for raising student learning: the Finnish approach. *Journal of Education Policy*, 22 (2), 147-171.
- Sevim, Y. (1992). Antrenman Bilgisi Ders Notları, Gazi Büro Kitap Evi, Ankara, s.2
- Simola, H. (2005). The Finnish miracle of PISA: historical and sociological remarks on teaching and teacher education. *Comparative Education*, 41(4), 455-470.

- Sümer, R. (1990). Türkiye’de Spor Yönetiminin Tarihsel Gelişimi ve Sporda Demokrasi (3.Baskı). Ankara: Güven Kitabevi.
- Süslü, A. (1986). “Atatürk ve Gençlik”, *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi*, S.12, Şubat, s.17- 18.
- Spears, B. (1983). “Amy Morris Homans:A Heritage of Excellence”, *Joperd*, 54, 2 February, s.13-16.
- Şakar, F. (1990) “Beden Eğitimi Öğretmeni Yetiştirme Politikası”, Spor Bilimleri I. Ulusal Spor Bilimleri Sempozyum Kitapçığı. 15-16 Mart, Hacettepe Üniversitesi, Ankara,
- Şentürk, F. (2003). Tarihsel gelişim içinde olimpiyat tesislerinin incelenmesi ve Türkiye örneği ile karşılaştırılması.(Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Şerafettin, N. (1302). Bahçe ve Salonlarda Jimnastik Talimi. İstanbul: Matbaa-i A. K. Tuzluyan.
- Tarcan, S. (1928). Beden Terbiyesi Tarihi, Maarif Vekaleti, Devlet Matbaası, İstanbul , s.47
- Tarcan, S. (1933). Köy Mekteplerinde Beden Terbiyesi . İstanbul: Devlet Matbaası.
- Tarcan, S. (1935). Radyo Konferanslarım, 137.
- Tayga, Y. (1990). Türk Spor Tarihine Genel Bakış, Spor Eğitim Dairesi Başkanlığı: Ankara
- T.b.m.m., (1923) Zabıt Ceridesi, “İcra Vekilleri Hey’eti’nin Programı”, C.1, Devre:2, 05/09/, s.423.
- T.C. Maarif (1944) 1923-1943 Yılları Maarifimiz, Ankara, s. 119-120.
- Tedrisât-ı İptidadiye Kanunu Muvakkiti. (1329) İstanbul , s.8. Ayrıca Selim Sırrı (Tarcan) Bey tarafından söz konusu dönem itibariyle terbiye-i bedeniye muallim ve öğrencilerine kaynak kitap olarak kaleme alınan şu esere bkz; Selim Sırrı, Muallimlere Terbiye-i Bedeniye Rehberi, Millî Matbaa, İstanbul, 1926.

- Tiniç, C. (1986). Emekli İstanbul Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi Bölümü Şube Müdürü , "Edirne Beden Eğitimi Öğretmen Okulu Kuruluşu" konusunda mülakat, Çiftelhavuzlar.
- Türkiye İdman Cemiyeti İttifakı (TİCİ). (1923). Teşkilatı ve Nizamat-ı Umumiye, Tici Yayınları, Ahmet İhsan Matbaası.
- Turan, O. (1945). Eski Türklerde Ok'un Hukuki Bir Sembol Olarak Kullanılması, Belleten, Cilt:IX, Sayı:35, Temmuz.
- Tuncel, F.(2003). "Atatürk, Gençlik ve Spor", Ankara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, C.1, S.1, Ankara, , s.9- 10; Atatürk'ün Çanakkale Muharebeleri sırasında maiyetiyle çıktığı av etkinliğine ilişkin bir anı için bkz.; Şükrü Tezer, Atatürk'ün Hatıra Defteri, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2008, s.85.
- Türk Spor.(1932). " Genel Tahsilat Dağıtılıyor", Yıl:3, No: 49/153, 10 Eylül.s.18.
- Türkiye Kızılay Cemiyeti .(1935). 1933–1934 Hesab Devresi İçinde Merkezi Umumî Tarafından Yapılan İşleri Bildiren Rapor, Ankara: Ulus Basımevi, Ankara.
- Türk Tarih Kurumu kararları (TTK). (1928). Karar Numarası: 4, Karar tarihi: 22 Ocak 1928.
- Unat, R.(1964). Türk Eğitim Sisteminin Gelişmesine Tarihi Bir Bakış. MEB Yayını.Ankara. s.137
- Uluskan, S. (2010). Atatürk'ün Sosyal ve Kültürel Politikaları, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, s.49; *Vakit*, "Halkevlerinin Çalışma Kolları", 13/02/1932
- Unat, F. R. (1964). Türk Eğitim Sisteminin Gelişmesine Tarihi Bir Bakış. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Üçok, C. (1967). Siyasal Tarih 1789-1950. (Altıncı Baskı). Ankara: Başnur Matbaası.
- Ülkütaşır, M. Ş. (1967). Gökbörü Oyunu, Türk Spor Dergisi, Cilt:1, Sayı:16, İstanbul, , s.6.

- Ülken, K. (1984). Enderun Mektebi. G.Ü. Yayını. Ankara. s.20-92
- Ünal, S. & Çolak E. (2005). “AB Ülkelerinden Portekiz ve İspanya Eğitim Sistemlerinin İncelenmesi ve Türk Eğitim Sistemi İle Karşılaştırılması”, *Milli Eğitim Dergisi*, sayı: 167
- Varış, F. (1996). Eğitimde Program Geliştirme, Alkım Yayınları, Ankara.
- Yaylacı, F. (1998). İlköğretim okulları beden eğitimi dersi öğretim programının değerlendirilmesi. *AKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 1,95-106.
- Yıldız, D. (1979). Türk Spor Tarihi. İstanbul.. s.34
- Yılman, M. (1987). *Türkiye’de Ortaöğretime Öğretmen Yetiştirme Sisteminin Pedagojik Temelleri*, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Yücel, A. H. (1994). Türkiye’de Orta Öğretim, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları
- Yücel, T. (1999). Türk Okçuluğu, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları: Ankara
- Yök. (1981). Yüksek Öğretim Kanunu Yönetmeliği, Resmi Gazete, No:17506,6 Kasım,s.4).
- Yök. (1982- 2007). Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Fakülteleri. Yükseköğretim Kurulu Yayını 2007-5, Meteksan A.Ş., Ankara 2007b.
- Yök. (2007). Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları. 21 Aralık 2014 tarihinde <http://www.yok.gov.tr/documents/10279/30217/E%20C4%20E%20C4%20B0T%20C4%20M+FAK%20C3%20CLTES%20C4%20B0%20C3%2096%20C4%20ERETMEN+YET%20C4%20B0%20C5%209ET%20C4%20RME+L%20C4%20SANS+PROGRAMLARI.pdf/054dfc9ea753-42e6-a8ad-674180d6e382> sayfasından erişilmiştir.
- Welch, P. (1994). “Dio Lewis’ Normal Institute for Physical Education”, *Joperd*, 65, 4 March, s.29-31
- Westbury, I., Hansen, S. E., Kansanen, P., & Bjorkvist, O. (2005). Teacher education for researchbased practice in expanded roles: Finland’s experience. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 49 (5), 475-485.

Westbury, I. (2005). Teacher education for researchbased practice in expanded roles: Finland's experience. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 49 (5), 475-485.

Queensland Üniversitesi (2017) (Avusturalya)
(https://my.uq.edu.au/programscourses/program_list.html?acad_prog=2372)
Erişim Tarihi: 14.10.

